

48177
IN CONSTITUTIONEM

APOSTOLICÆ SEDIS

QUA CENSURÆ LATÆ SENTENTIÆ LIMITANTUR

COMMENTARII

EDITI JUSSU ILLMI AC RMI

FR. ÆGIDII MAURI O. P.

EPISCOPI REATINI

a
Vicario D. Joseph O'Annibale

EDITIO SECUNDA

REATIS

EX TYPIS SALV. TRINCHI

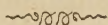
1874.

Proprietas Literaria

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

AD PERPETUAM REI MEMORIAM

1. » Apostolicae Sedis moderationi convenit,
» quae salubriter veterum canonum auctoritate
» constituta sunt, sic retinere, ut, si temporum
» rerumque mutatio quidpiam esse temperandum
» prudenti dispensatione suadeat, EADEM APOSTO-
» LICA SEDES congruum supremae sua potesta-
» tis remedium ac providentiam impendat. Quam-
» obrem cum animo Nostro jampridem revol-
» veremus, ecclesiasticas censuras, quae per
» modum latae sententiae, ipsoque facto incur-
» rendae ad incolumitatem ac disciplinam ipsius
» Ecclesiae tutandam, effraenemque improborum
» licentiam coercendam et emendandam sancte
» per singulas aetates indictae ac promulgatae
2. » sunt, magnum ad numerum sensim excrevis-
» se; quasdam etiam, temporibus moribusque
» mutatis, a fine atque causis, ob quas impo-
» sitae fuerant, vel a pristina utilitate, atque op-
» portunitate excidisse; eamque ob rem non in-
» frequentes oriri sive in iis, quibus animarum
» cura commissa est, sive in ipsis fidelibus

» *dubietates, anxietates, angoresque conscien-*
» *tiae*; Nos ejusmodi incommodis occurrere vo-
» lentes, plenam earumdem recensionem fieri,
» Nobisque proponi jussimus, ut diligenti adhi-
» bita consideratione, statueremus, quasnam ex
» illis servare ac retinere oporteret, quas vero
» moderari, abrogare congrueret. Ea igitur re-
» censione peracta, ac Venerabilibus Fratribus
» Nostris S. R. E. Cardinalibus in negotiis Fi-
» dei Generalibus Inquisitoribus per universam
» Christianam Rempublicam deputatis in con-
» silium adscitis, reque diu ac mature perpen-
» sa, motu proprio, certa scientia, matura de-
» liberatione Nostra, deque Apostolicae Nostrae
» potestatis plenitudine, hac perpetuo valitura
3. » *Constitutione decernimus, ut ex quibuscum-*
» *que censuris sive excommunicationis, sive*
» *suspensionis, sive interdicti, quæ per modum*
» *latae sententiae ipsoque facto incurrendae ha-*
» *ctenus impositae sunt, nonnisi illae, quas in*
» *hac ipsa Constitutione inserimus, eoque modo,*
» *quo inserimus robur exinde habeant; simul*
» *declarantes, easdem non modo ex veterum*
» *canonum auctoritate, quatenus cum hac No-*
» *stra Constitutione conveniunt, verum etiam ex*
» *hac ipsa Constitutione Nostra, non secus ac*
» *si primum editae ab ea fuerint, vim suam*
» *prorsus accipere debere.* »

CAPUT PRIMUM

Praenotanda

4. Facturus, jussu Ejus cui non parere nefas est, interpretationem Const. *Apostolicae Sedis*, qua, sapientissimo consilio ac prope divino, ecclesiasticae censurae latae sententiae limitantur, prius de ipsis Censuris, et de ratione hujus Constit. interpretandae nonnulla paucis animadvertere existimaui; nec illotis, ut Caji verbis utar ¹, manibus protinus materiam interpretationis tractare. Sane haec libentius ad lectionem propositae materiae perducunt, et cum ibi venerimus, evidentiorum praestant intellectum.

Art. 1 Generalia de Censuris

5. Censura est — *Poenam spiritualis et medicinalis privans usu aliquorum spiritualium bonorum per ecclesiasticam potestatem ita imposita, ut per eandem ordinarie tolli possit* ¹. Est autem vel *sententiae ferendae* vel *latae sententiae*. Ferendae sententiae ea dicitur, quae irrogatur officio judicis; latae quae, delicto admissio, sine iudice, illico reum tenet.

6. Uti patet ex definitione, censura est poena medicinalis; proinde ad eam incurrendam qua *poena*, delictum; qua *medicina* est, contumacia requiritur.

Et primo delictum. Delictum proprie est — *Externa legis poenalis violatio dolo malo facta*. — Ideo ex actu interno et externo necessario consistit. Quoad actum *internum* necesse est, ut quis delinquat sciens volens ², non casu, non culpa civili ³: quoad *externum* delictum consummatum exigitur ⁴; nisi aliud in lege fuerit expressum ⁵. Hac re non sufficit ad incurrendam censuram actus internus, si externus desit ⁶, veluti si quis haeresim suam animo et cogitatione

(1) L. 1. De Orig. Jur. (2) Suar. De Censur. Disp. 1. Sect. 1 n. 5. (2) Ex L. 3. § 1. D. De Injur. C. 2. De Constit. (3) Ex C. 23. *De Reg. Jur. in 6.* De casu expedita res est; culpa civilis in casum recidit (*Lugo De Justit. VIII. 107.*) (4) L. 1. § *Haec autem* D. *Quod quisq. Jur. C. 4.* § 1. De Cler. non resid. *Communissima.* (5) Ut in C. 1. *De Homic. in 6.* L. 16. D. *De Poen.* (6) Cit. L. 2. § 1. *Quod quisq. jur. S. Alph. Theol. Moral. Lib. VII. n. 34.*

premat⁷; nec externus si desit internus⁸, utputa si aliquem fidei articulum neget ore tenus⁹; nec uterque nisi effectus sequutus fuerit¹⁰, puta si manus in clericum levaverit, et is ictum declinaverit, vel se defenderit¹¹. Ex hoc capite, quoties res est de his actibus, qui, nisi validi sint, infecti sunt (velut administratio Sacramentorum, contractus, etc.), poena non tenet illos facientes, si actum non valet; ut ecce si Sacerdos baptizet in vino, vel (si lex, quae poenis in hujusmodi actum animadvertit, illum irritum esse jubeat) si qua alia ratione irritus foret¹²; veluti si Sacerdos ducat infidelem, vel consanguineam¹³. Sed neque effectum sequutum fuisse nocet, si actio non fuerit mala in ipso opere externo¹⁴; et graviter mala¹⁵; graviter, inquam, materialiter, et per se, non formaliter et per accidens tantum¹⁶.

7. Deinde censura non incurritur sine contumacia¹⁷. Contumacia hoc loco est *Contemptus Censurae*¹⁸. Ideo 1.º censura non contrahitur ob delictum, quod sub nulla censura vetitum est; nec potest irrogari in delictum hujusmodi¹⁹, nisi habeat *tractum*, uti ajunt, *successivum*²⁰. 2.º Ignorantia excusat a censuris; *non enim contemnit qui igno-*

(7) Suar. *de Fide* 21. 2. 4. (8) Ex C. 54 De S. E. (*Sentent. Excommun.*). (9) Salmatic. Theol. Moral. Tract. X. Cap. 1. n. 13. (10) Ex L. 1. § 1, D. *Quod quisq. jur.* C. 4. § 1. *De Cler. non resid.* Ut ecce si indigno suffragium tulerit, et ille non fuerit electus (C. 7. *De Elect. in* 6.); si quem letaliter vulneraverit, et is deinde incendio, naufragio, vel quo alio ietu, maturius perierit (L. 15 De *Ad L. Aquil.*); vel ex miraculo convaluerit (*Suar. De Censur.* 4. 3. 4.) Nec obstat. L. 14.) D. *Ad L. Corn. De Sicar.* (*V. De Simoni — Delitti di mero affetto — Par. I. Cap. II. § 6.*). (11) *Suar.* 1. c. 22. 1. 23. *Salm.* X. 1. 144. (12) Ex L. 6. D. *Ad L. Corn. de Fals.* *Salmat.* IX. III. 73. Quia quod nullum est, nullum parit effectum (C. 52. *De Reg. Jur. in* 6.) (13) *Suar.* 11. 3. 14. *Sanch. Matr.* VIII. 48. 10. (14) *Suar. De Fide* 21. 2. 12. Veluti si quis haeresim suam proferat quasi librum legens, vel audita referens, vel in somno (*Croix Lib. VI. Par. II. n. 1650.*). (15) *Lugo De Poenit.* Disp. XX. n. 5. *Croix* VII. 51. *S. Alph.* VII. 273: puta si quis Clericum, quem confossurus telo petiit, forte scarificat (*S. Alph.* VII. 34.) (16) *Ex L. Qui injuria* 55. *pr. De Furt.* *Croix* VII. 51. Quamobrem si excommunicatio lata esset in fures, eam non incurreret qui surriperet acum sarcitori grave exinde damnum passo (*Mazzot. De Cens.* Disp. I. Q. I. Cap. I. § 3.). (17) C. 11. *De Constit.* CC. 3. 9. 13. De S. E. in 6. (18) *Laym. De Cens.* V. 4. *S. Alph.* VII. 43. (19) *Pirhin.* V. 29. 32. *Schmalz.* V. 39. 67. *S. Alph.* VII. 54. tametsi gravissimum sit (*Suar.* 2. 12. 3.); ut blasphemia. (20) Ex C. 23 De *Verb. Sign.* C. 5. De S. E. ut furtum, detractio, damnum injuria datum etc,

rat²¹; adeoque nedum facti, jurisve, sed et censurae²². Scilicet voluntaria (nam involuntaria excusat a culpa); et ea, quae dicitur *vincibilis* simpliciter, excusat semper, adeoque etsi gravi non vacet²³; *crassa* et *supina* si censura lata sit in eos, qui *temere aliquid faciunt*, vel in eos, qui *facere praesumunt*²⁴; demum *affectata* si censura in eos lata sit, qui aliquid faciunt *consulto-scienter*; quae plurimum sententia est²⁵. 3.° Si quis post delictum admissum ante effectum sequutum recedat a contumacia, idest si ipsum delicti poenituit, si studuit effectum impedire, effugit censuram; quae probabilis, propter auctoritatem S. Alphonsi, sententia est²⁶.

8. Praeterea a poenis ecclesiasticis, et maxime a censuris excusat metus, nempe gravis et injustus; quamvis non excuset a culpa, forte quia delictum quod perpetratur jure quoque naturali vetitum est: veluti si quis Clericum occidat jussus, alias ipse occidendus²⁷; ratio est, quia censura co-

(21) L. *Si ignorans* 52. D. *De Locat.* (22) S. Alph. I. 174. Est et alia ratio; quia Censura est poena extraordinaria (S. Alph. VI. 1074. - VII. 351.). (23) Sanch. *Matrim.* IX. 32. 31. Pala: Avil. Dian. Henriquez. etc. ap. Salm. X. I. 196. Nam si vacet gravi, censura cessat ex alio capite (V. § 6.). Et ideo haec sententia vel ipsi Suaresio (De Virt. Fid. 24. 1. 13.), qui contrariam tuetur, probabilis visa est. (24) Navarr. *Man.* XXVII. 74. Suar. *De Censur.* 4. 10. 2. Laym. *De Censur.* V. 8: *praesumere* enim dolum importat (Bonac. *De Censur.* Disp. 1. Q. 2. P. 3. n. 4. - Sanchez. *De Matr.* II. 40. 4.). (25) Sanch. *De Praecept.* Dec. Lib. 2. Cap. 10. n. 38. - Bonac. l. c. P. 1. n. 11. - Salm. X. I. 199.: ibique Diana, Roncag. etc. Porro affectata ignorantia ejus dicitur, qui eo consilio scire negligit, ne ab agendo prohibeatur. Contraria sententia est communior, sed nostra *reapse improbabilis dici nequit*, ait S. Alph. H. A. Tr. XIX. n. 8. Et quidni sit vere probabilis, et fortassis verior? Nam ignorantia ex quacumque causa profluat (quae naturam ignorantiae non mutat) differt a scientia, et *reipsa*, quod planum est; et *moraliter*, ut ita dixerim; nam qui transgreditur legem sciens prudens legem aperte contemnit; qui causat ignorantiam, eam adhuc aliquatenus vereri videtur (Salm. cit. n. 299.). Ad haec excusat et inadvertentia, quae velut brevis ignorantia est; ut ecce si quis, dum Clericum percutit, non meminit excommunicationis (Suar. *De Cens.* 4. 8. 5. Salm. X. I. 189. 191. Croix VI. II. 1614.). (26) Ex CC. 23. 31 *De Sponsal.* Salm. XI. I. 153. - Salm. XI. I. 153. - S. Alp. VII. 40. - Veluti si quis abortivum dederit puellae praegnanti, et incontinenti id dedit, vel antidotum praeiit. (27) Ex CC. 15. 28. *De Sponsal.* - Suar. *De Cens.* 4. 13. 4. - S. Alph. VII. 46. 350. Et immerito ex recentioribus id negat Panzuti, et subdubitat Grassi. Nisi forte extorqueri velit in contemptum Religionis, vel Ecclesiae (Ex C. 5. *De his quae vi*).

haret legi a qua sancita ea fuit, idest humanae ²⁸; cujus nulla regulariter est obligatio cum incommodo gravi.

9. At vero et delictum, et contumacia ex ejus legis, quae sub censura aliquid vetat, transgressionem consistunt; ideo necesse praeterea est, ut quis hujusmodi legem reipsa violaverit, et non tantum opinione sua ²⁹: quamobrem si falso putet se legem violare, v. c. Clericum cadere, dum caedit laicum, licet *quoad animi cogitationem nocens sit* ³⁰, nihilominus excommunicationem non subit ³¹, non enim contra jus canonicum, sed contra conscientiam peccat. Demum, quia in odiosis versamur, in dubiis semper id quod reo est favorabilius tenendum est ³²; seu dubium sit juris, quia lex dubia non obligat ³³: seu facti, quia iniquum foret propter delictum incertum certa poena coerceri ³⁴. Adeoque strictius semper interpretandum est ³⁵: et nunquam omnino censurae ad alias res, vel ad alias personas trahendae sunt, nisi alias absurdum aliquod sequeretur ³⁶.

10. Restat ut videamus quinam sint obnoxii censuris a jure latis. Et infantes profecto eis obnoxii non sunt, cum sint, expertes doli et peccati. Sed nec impuberes, idest mares ante 14, foeminae ante 12 annum expletum ³⁷, nisi aliud in jure sit expressum ³⁸. Sed nec Episcopi eas incurrunt, excepta excommunicatione, nisi lex eos nominatim comprehendat ³⁹. Et quando in odiosis semper strictius interpretamur (§ 9.). latae in Clericos non tenet Regulares ⁴⁰, latae in Re-

(28) Ex C. 2. Dist. 82. Suar. *De Cens.* 4. 8. 20. — Laym. *De Cens.* V. 20. — S. Alph. VI. 1072. (29) Ex L. *Falsus* 44. § *Si quis sponte*, D. *De Furt.* (30) L. 22. § *Et si ei* D. *Ad L. Corn. De fals.* (31) Suar. *De Cens.* Disp. 44 Sect. 3. n. 29. (32) L. *Favorabiliores* 168. L. *In poenalibus* 198. § ult. D. *De Reg. Jur.* C. 49. Eod. tit. in 6.º (33) Ex L. 11. *De Transact.* (34) Ex CC. 1. 14. *Qui filii sint legit*: Scilicet *sati* est impunitum relinqui facinus nocenti, quam innocentem damnari (L. 5. D. *De Poen.*). (35) C. 15. De R. J. in 6.º — *Interpretatione legum poenae molliendae potius sunt quam exasperandae* (L. 42. D. *De Poen.*) (36) Ex L. 1. § 4. D. *Ad S. C. Turpil.* Salm. XI. IV. § 39. *Dixi nisi alias* etc. Ut in *contentis* (Suar. *De legib.* VI. IV. 2.). Quis enim dixerit, v. c., cogentem tradi *haereticum* ecclesiasticae sepulturae excommunicationem incurrere (§ 132) ; cogentem sepeliri *apostatam* in loco sacro eam effugere? (37) L. 3. C. *Quand. tutor. vel curator.* (38) Ex CC. 1. 60. De S. E. — Salm. X. I. 168. S. Alph. VII. 14. Ut in percussoribus Clericorum (C. 6. Eod.), et violantes Clausuram Monialium Trid. XXV. Ref. 5.). (39) C. 4. De S. E. in 6.º licet tantum electi et confirmati, nequid consecrati (Suar. 28. 2. 7. Salm. X. V. 46.). § (40) Salm. X.

gulares, seu Moniales, non tenent Religiosarum Congregationum viros, seu mulieres, qui simplicia nuncupant vota. Hoc amplius; censurae latae adversus facientes non tenent mandantes: nec, ex adverso, latae adversus mandantes, facientes tenent ⁴¹; nec adversus utrosque latae, tenent qui eos recipiunt, vel eis auxilium, consilium, favorem praestant ⁴². Quod si et in hos latae sint procul dubio et hos tenent. Sed quoad hos alia disquisitione opus est. Duplex enim eorum genus constitui potest, nam vel in animum vel in opus externum agunt.

41. Qui in animum, seu actum internum, agunt, sunt mandantes, et consulentes. Mandantem accipimus qui rogat *suo nomine*, vel jubet, aliquid fieri ⁴³. Consilium dare intelligitur *qui persuadet et impellit* alium ad aliquid faciendum ⁴⁴: *persuadet*, ideo non tenetur qui consilium praestat doctrinale uti vocant ⁴⁵: *impellit*, proinde nec is tenetur qui id alii suadet, quod huic jam certum erat admittere ⁴⁶. In opus, seu actum externum, agunt defensores, receptatores, seu receptores; quique auxilium vel favorem praestant. Hi non differunt specie *sed ut magis, aut minus* ⁴⁷; unum enim praestant omnes; *opem*. Porro defendere est protegere aliquem ut tuto et libere aliquid facere possit ⁴⁸. Modus defensionis est aliquem recipere. *Recipere*, seu receptare est - *Refugium abscondendi causa praestare in suo vel in alieno loco* ⁴⁹, nec interest quis recipiat; privatus aliquisne, an magistratus, an Princeps ⁵⁰. *Auxilium* praestare est - *opem ferre ad patrandum delictum* ⁵¹. Demum *favere* est quamvis ope-

VI. 17. - S. Alph. VII. 331. Reiff. III. 1. 12.: nempe non clericos (Suar. 28. 2. 9. Salm. X. V. 40. ibiq. Corn. Pal. etc.). (41) Ex C. 6. § *Qui vero De homic.* C. 1. *De Poen. in 6.º* - Clem. 1. Eod. tit. Navar. Man. XXVII. 51. - Pirhin. *Ad Decret.* V. 39. 33. - Schmalz. To. V. P. IV. tit. 39. n. 33: Sanch. *Matrim.* III. 49. 2. S. Alph. VII. 371. (42) Salm. X. I. 145. Heine reg. *Poenae non excedunt proprium casum* (Suar. De Legib. VI. III. 5.). (43) L. 12. § *Idem Marcellus D. Mand.* Salm. X. 1. 158. Dixi rogat *ut suo nomine* etc.: nam alias magis *consilium* (§ 6. Eod.), vel *exhortatio* (L. *Ob haec* 20. D. *De his qui notant. inf.*) intelligitur. (44) L. *In furto* 51. § *Consilium D. De Furt.* (45) Ex L. *Consilii* 48. *De Reg. Jur.* C. 62. Eod. tit. in 6.º (46) D. Tho. 2. 2. 67. 1. S. Alph. III. 401. Itaque teneor consilii si *persuaserim*, ut J. C. verbis utar, *alias nolenti* (L. *Non solum* II. § *Attilicinus D. De Injur.*) (47) Suar. *De Fide* 24. 1. 4. (48) Bonac: Tom. III. Disp. 1. Q. 21. P. 11. n. 27. (49) L. 1. § 3. D. *De Serv. Corrupt.* (50) Sanch. *Dec.* II. X. 10. Reiff. *Ad Decret.* V. 3. 249. *Receptatores* vero accipimus etsi *semel* recipiant (Sanchez. 1. cit. Suar. 1. c.) (51) Bonac. loc. cit.

ram alicui praestare, seu faciendo, ut puta commendationibus, pecunia, consilio; seu omittendo quod quis *ex officio* facere debuisset ⁵². At vero ad censuram incurrendam necesse est 1.º haec praestari ut alter delictum patrare, non ut delicti jam perpetrati poenam, nisi hoc habeat tractum successivum, evadere possit ⁵³. Nec 2. utcumque, sed *formaliter* ⁵⁴. Scilicet necesse est, ut qui, v. c., haereticum recipit, eum recipiat *quia* haereticus est; ideo non intelligitur haereticum receptare, si eum abscondit cum a militibus quaeritur ob aliud crimen, v. c., furtum, homicidium, quod nemo dubitat; sed nec cum quasi haereticus quaeritur, si ei effugium praestet quasi amico, vel consanguineo; quod aut probabilius est, aut certe probabile ⁵⁵. Illud non interest utrum is cui consilium, auxilium, etc. praestatur, sit in bona vel mala fide; primo quia is non minus legem transgreditur, et aliis nocet, quam si esset in mala fide, deinde quia bona hujus fides non excusat peccatum ejus qui ipsi consilium, auxilium, praestat sciens prudens.

12. At vero seu mandet quis, seu consulat, seu opem praestet, dubitari potest, an incurrat censuram, si haec frustra cesserint, nam censura regulariter non incurritur nisi effectus sequutus fuerit (§ 10). Et si haec facta coercentur ad impediendum delictum (ut consilium, mandatum) convenit non incurri, quippe quasi accessoria coercentur ⁵⁶; at si post admissum quoque delictum praestari possunt (velut receptare, haereticum defendere etc.), non satis convenit: Sayrus putat ea coerceri quasi delicta *sui generis* ac proinde

(52) C. 3. Dist. 83; - C. 8. § 9. *De Haeret.* in 6.º - Sanch. 1. cit. n. 11. Suar. 1. cit. n. 6 Dicitur *facere debuisset*, quia non est ommissio moralis, ait Suar. 1. cit., *nisi de his*, quae facere *tenemur* - nempe *jure officii proprii*, (Sanch. 1. cit.) quia necessaria est obligatio, ut iterum Suar. ait, *quae aliquo modo sit justitiae*. Hac re quamvis in C. 47. De Sent. Exc. generaliter cautum sit, excommunicationi obnoxios et eos fore, qui Clerici *percussionem* impedire potuissent, obtinuit, hoc ad eos non pertinere, qui non ex justitia, sed caritate obligantur, licet *ex odio* non impediunt (S. Alph. VII. 269). Nunquam vero faventium appellatione veniunt hi qui consilium dant, illi enim in opus externum, hi in animum agunt (Reginald. IX. 263. Suar. De Censur. 21. 2. 17.). (53) Suar. De Censur. 21. 2. 72. (54) Suar. *De Cens.* 4. 3. 10. (55) Sanch. Dec. II. 10. 5. Ibiq. Cajet. Sot. Navar. Salm. X. IV. 68. S. Alph. VII. 307. Ex L. 5. *De Recept.* (56) Ex L. *Qui cervo* 36. § *Plus* D. De Furt. Sanch. 1. cit. n. 9. in fi. Cajet. V. *Excomm.* Suar. *De Cens.* 21. 2. 16.

censuram non effugere ⁵⁷: contra Bonacina adhuc quasi accessoria coerceri putat, adeoque non esse censuris obnoxia ⁵⁸. Sayrii sententiae adhaeret Suaresius; nihilominus is fatetur, rem dubiam esse; nos igitur quod minimum est sequimur. Itaque si haereticum receptaveris, defenderis etc. ne caperetur, et ille nihilominus captus fuerit, excommunicationem latam in receptatores, vel defensores haereticorum non incurris ⁵⁹. Amplius, si effectu nondum sequuto praestitae defensionis, auxilii, favoris poenitueris, si mandatum vel consilium revocaveris, licet revocatio innotescere nequiverit ei, cui mandatum, consilium dedisti, quia (ex multorum sententia) cessavit contumacia (§ 7 ²⁶) *censura* evanescit ⁶⁰. Demum quamdiu moraliter tibi non constat effectum revera sequutum; et ope, consilio, mandato tuo sequutum fuisse, censura non incurritur ⁶¹.

43. Est autem triplex censura: excommunicatio, suspensio, et interdictum ⁶². Hoc cum primis inter eas distat, quod excommunicatio solius censurae vim habet; suspensio vero et interdictum nonnunquam irrogantur per modum solius poenae, vel privationis cujusdam ⁶³. Per *modum poenae*, ut ecce cum non contumacia coercetur, sed *singulis* irrogantur pro delictis omnino praeteritis, idest quae nullum habent tractum, ut ajunt, successivum ⁶⁴, vel in perpetuum constitutae sunt ⁶⁵, vel in diem certum ⁶⁶, vel quamdiu Ordinario videbitur ⁶⁷. Per *modum privationis cujusdam* cum irrogantur in Collegium aliquod vel Universitatem ⁶⁸. Inter censuras autem, et poenas,

(57) Sayr. Thésaur. To. I. lib. 3. Cap. 5 n. 4. cui adhaeret. Lugo De Fide Disp. XXV. 12. (58) V. Bonac. To. 3. Disp. 1. Q. 21. P. 1. n. 28. et To. 1. D. 1. Q. 1. P. 3. n. 12. (59) Sanch. 1. cit. n. 9. Laym. De Fide Cap. XIV. in fi. Salm. X. IV. 69. 70. (60) S. Alph. 7. 40. Salm. X. 1. 148: etc. ubi late. (61) Salm. 1. cit. n. 147. in fi. Et probabile est S. Alph. VII. 39. (62) C. 20. De Verb. Signif. (63) Suar. 3. 9. 12. Salm. X. 1. 80. S. Alph. VII. 52. Schmalz. V. 39. 30. (64) Suar. 3. 9. 3. Ut in C. 33. § ult. De testib. (65) Suar. 4. 5. 24. (66) Suar. 21. 1. 3. Salm. X. 1. 6. cit. Quod si plures poenas hujusmodi, quae ipso facto contrahuntur, seorsim incurreris, utputa plures suspensiones ad mensem, ejus, quam secundo contraxisti, dies computatur, non elapso mense prioris, sed statim a delicto admissio (Suar. 29. 1. 2. Sanch. M. III. 50. 3.). Et si toto eo mense non permanseris in suspensione, sed per aliquot dies, v. c., sacrum feceris, nihilominus suspensio, elapso eo mense finitur (Suar. n. 12.). (67) Suar. 25. 1; 3. Scilicet, quoties contumacia coercetur, sic coercenda est, ut reus absolvi possit cum ab illa recesserit. (68) C. 1. pr. De Sent. et Re Judic. in 6.º

vel privationes hoc maxime distat, quod is, qui censuram violat ordinem exercendo, irregularitatem incurrit ⁶⁹, at violatio poenae ⁷⁰, vel privationis ⁷¹, neminem facit irregularem; nisi aliud in jure cautum sit nominatim ⁷².

Art. 2. Generalia de const. « Apostolicae Sedis »

44. Cum in omni, quae alicujus legis suscipitur interpretatio, optimum sit explorare qua mente scita illa fuerit ¹, juverit ante omnia animadvertere, Sapientissimum Pontificem censuras latae sententiae ad quam paucissimas redegisse, nedum quod ex eis quaedam exciderant a pristina utilitate et opportunitate, sed et propter earum *magnum numerum*, et *ad tollendas*, sive a Confessariis, sive a poenitentibus, *dubietates, anxietates, angoresque conscientiae*: adeoque Constitutionem hanc vere esse *beneficium Principis*, Confessariis et poenitentibus cum primis concessum. Ex quo sequitur eam latissime interpretandam esse ², nec unquam in dispendium eorum, quorum favore lata fuit, retorquendam ³. Hoc primum.

45. Deinde censurarum, quae in hac Constitutione continentur, duplex velut genus, ut arbitror, constituendum est. Unum earum, quae ex veteri jure integrae prorsus ac intactae huc translatae sunt: ut puta §§ 62. 101. 104. 127; alterum earum, quae nonnihil immutatae fuerunt; quibus nempe vel derogatum est, vel obrogatum, vel subrogatum. Et illae quidem metiri atque aestimari debent ex veterum *Canonum auctoritate* (§ 3.); atque ideo ex receptis jam penes Canonistas vel Moralistas interpretationibus.

46. De his iterum distinguendum est; nam cum veteri jure ex parte conveniunt, et ex parte discrepant. Qua conveniunt, hae quoque aestimari debent *ex jure antiquo*; perinde quasi C. *Ap. Sedis* lata non esset: quamobrem, si quid dubium vel ambiguum in eis occurrerit, a recepta veterum

(69) C. 1. *De Sent. et Re Judic. in 6.º* (70) S. Alph. VII. 314. 317.

(71) Ex cit. C. 1. Bonac. Q. I. P. 10. n. 4. Et de hoc, ut videtur nemo dubitat (V. Lugo *De Just.* XL. 38.). (72) 1. Ut in C. 1. *De Sent. et Re Judic. in 6.º* (1) L. 19. D) *Ad Exhib.* (2) C. 16. *De Verb. Signif.* - L. 3. D. *De Const. Princip.*; quamvis derogatoria sit; nam et *motu proprio* concessa est, et favorem religionis spectat; quorum vel unum sufficit ut late interpretari possit (Suar. *De Legib.* VI. 17. 11. - 8. 2. 27. 8. - Sanch. *De Matr.* VIII. 1. 56. - Laym. *De Legib.* XXIII. 5. Reiff. *Ad Decret.* 1. 3. 138.), (3) L. *Nulla* 25. D. *De Legib.* C. 61. *De Reg. Jur. in 6.º*

Doctorum interpretatione discedendum non est; v. c., quoad percussione[m] Clericorum, quorsum, valeant ea verba (§. 74) *injicere manus violentas*: quoad clausuram Monialium (§. 97.), utrum liceat Monasterio excedere praeter causas recensitas in Const. *Decori* etc. Qua vero discrepant, ex hac Const. *omnem vim suam prorsus*, adeoque et interpretationem accipere debent; *non secus ac si primum ab ea editae fuerint* (cit. §. 3.). Quocirca sedulo perpendenda sunt hujus Const. verba; nec aliter recedendum ab eis est, quam cum *manifestum est* aliud sensisse legislatorem ⁴. Quamobrem si quid durius aut mitius continetur in Const. nostra, *nec clementiae, nec severitatis gloria affectanda est* ⁵. Non *clementiae*, proinde cum hodie, v. c., coerceantur excommunicatione *procurantes abortum effectu sequuto* (§. 126.), non licet amplius distinguere inter foetum animatum et inanimatum. Non *severitatis*; quamobrem, cum nunc, ex. gr. excommunicationem subeant soli *violentas manus injicientes in Clericos*, non puto excommunicatione, ut olim, teneri eum, qui percussione[m] suo nomine factam ratam habuit. At si non satis appareat utrum discrepent, an minus, meminisse oportet, posteriores leges ad priores regulariter pertinere ⁶.

17. Ad haec admonendi sumus C. Ap. *Sedis* abrogatum vel obrogatum fuisse juri antiquo quoad censuras tantum: quidquid aliud igitur in eo continetur, praeter censuras, integrum permanet ⁷; seu poenae ⁸, seu nullitates actuum ⁹, seu privationes, vel inhabilitates ¹⁰. Nihilominus si ea quae veteri jure plectuntur his aliisve poenis, hac Const. nostra coercentur excommunicatione, tenendum puto cum Avanzinio ¹¹ illas in hanc translatas et conversas fuisse; quia perdurum est, et a jure alienum, ob idem crimen pluribus legibus et poenis reum fieri ¹²; maxime quod excommunicatio est poena in Ec-

(4) L. *Non alites* 67. pr. D. *De Legat.* 3. (5) L. *Respiciendum* 11. D. *De Poen.* (6) L. *Sed et* 27. D. *De Legib.* (7) V. Suar. de Legib. lib. VII. Cap. XX. 18. (8) Ut poenae latae contra eos qui utuntur literis Apostolicis falsis aut falsificatis (C. 7. *De Crim. fals.*): Scilicet nisi mens legislatoris aliud suadet. (9) Utpote absolutio a censuris per metum extorta (C. Un. *De his quae vi in* 6.º) (10) V. C. Ad obtinenda beneficia ecclesiastica, si quis resignaverit beneficium in manu R. Pontificis reservata sibi pensione, et postea hanc redimat contra C. *In sublimi* §§ 3. 4. Bened. XIV. (11) Pet. Avanzini *Comment. De Const. Ap. Sedis*, Romae 1872. V. § 34 (30) 8 121 (2) (12) C. 4. § ult. *De Judic.* L. *Senatus* 14. D. *De Accusat.*

clesia omnium gravissima. Sed in primis, si quid vetitum praeceptumve fuerat sub censuris, obligat ut prius, licet censurae in hac Const. nostra detractae fuerint; ut puta prohibitio legendi, retinendique libros haeresim continentes (V. § 27.), praeceptum servandi in Ecclesiis Regularium interdictum quod in Ecclesia ejus loci Cathedrali servatur ¹³.

48. Hae generaliter: nunc singulas, quae in Const. *Ap. Sedis* recensentur, censuras dispicere oportet. His accensendae sunt (et in adnotationibus adjecimus) quas Concilium Tridentinum invexit: inferius enim ait Pontifex: Praeter hos, omnes quoque quos Sacrum Conc. Trid. *excommunicavit, vel suspensos, aut interdictos ipso jure esse decrevit, nos pariter ita excommunicationi, aut suspensioni, vel interdicto obnoxios esse volumus et declaramus*. Ex quibus verbis palam est, Pontificem eas solas censuras servasse integras, quas Tridentinum invexit, sanxit; non item quae ex veteri jure confirmavit vel innovavit ¹⁴; nisi forte, cum antea essent ferendae sententiae, Concilium eas fecit latae sententiae ¹⁵. Sed nec omnes censurae, quas Trid. Conc. tulit, hodie, vel ubique locorum vigent; nam excipiendae sunt quae mutatis temporibus obsoleverunt ¹⁶; et ea loca sunt excipiendi ubi Trid. receptum non fuit ¹⁷.

CAPUT SECUNDUM

DE SINGULIS CONSTITUTIONIS APOST. SEDIS

EXCOMMUNICATIONIBUS, SUSPENSIONIBUS, ET INTERDICTIS,

Art. 1. Excommunicationes.

Praenotanda.

49. Excommunicatio est — *Censura quae removet excommunicatum vel a communione fidelium vel a par-*

(13) Clement. 1. *De Sent. Excomm.* (14) V. Avanz. 1. cit. p. 155. *Confirmavit* v. c. Sess. XXIV. De Ref. CC. 1. 3. in fi. — *Innovavit* ut puta Sess. XIV. *De Reg. C.* 6. Sess. XXII. *De Ref. Cap. I.* Seu generaliter innovaverit, ut puta Sess. XXI. Ref. 1.; seu specialiter, ut cit. Sess. XIV. Cap. 6. (15) Utpote Sess. XXII. *De Ref. C.* 11. (16) Nempe Sess. XXV. *De Ref. Reg. Cap. 4.*, et Sess. XXIV. *De Ref. Matr. Cap. 9.* — Non aliae. (17) Bonac. To. 2. Q. 2, P. 14. n. 5,

tecipatione Sacramentorum — Inde in maiorem et minorem diducitur. At vero quoties excommunicatio simpliciter dicitur, major intelligitur ¹. Haec definitur — *Censura qua quis separatur a communione fidelium*. — Communionem accipimus hodie non amplius in humanis, nam hoc obsolevet ², sed in divinis — Et tum externam tum internam. *Externam*, inde excommunicatus arcetur Sacramentis, divinis officiis, et sepultura Ecclesiastica: Internam, et hinc expers est honorum, quae cuique fidelium contingunt ex Sacrificio Missae, ex publicis Ecclesiae precibus, ex indulgentiis. —

20. Quoad haec igitur excommunicatus prohibetur omni communione fidelium, et, ex diverso, fideles ab omni excommunicati communione prohibentur. Sed ille semper, hi si ille fuerit vitandus, non item si toleratus ³. Quocirca is, abstinere debet a Sacramentis et divinis officiis, et expers est fructus Sacrificii Missae, indulgentiarum etc., seu vitandus sit, seu toleratus. At fideles, quamdiu ipse toleratus est, perinde eum habent, quasi nulla censura irretitus esset: sed postquam vitandus esse coeperit, communione ejus prohibentur. Idcirco nequeunt, sub gravi, ei conferre Sacramenta, excepta Poenitentia in articulo mortis ⁵; adesse cum eo divinis officiis ⁶; eique vita functo dare Ecclesiasticam sepulturam, atque ideo justa ei persolvere; nequeunt Missam pro eo celebrare, publice orare, et indulgentias applicare, seu adhuc vivat, seu vita decesserit.

Excommunicationum latae sententiae hodie quadruplex genus est; nam vel 1.º reservatae sunt R. P. speciali modo, vel 2.º simpliciter, vel 3.º locorum Ordinariis, vel 4.º nulli prorsus reservationi sunt obnoxiae. Singulas ingrediamur.

(1) C. 59. h. t. (hujus tituli, idest *De Sentent. Excomm.*) (2) S. Poenit. 5. Jul. 1867. (3) Martin. V. B. *Ad evitanda scandala*. Olim omnes erant vitandi: nunc vitandus is solum accipitur, qui excommunicatus fuit *nominatim*; idest per sententiam in ipsum expresso nomine latam, et a *judice publicatam et denunciata specialiter et expresso*. (4) C. 20 *De Cons.* D. 1. Verum haec prohibitio quoad *divina Officia* obsoleta prorsus videtur. (5) Ex C. 11. *De Poenit.* Et probabiliter etiam Viatico, non item Extr. Unct., nisi aliud Sacramentum recipere nequiverit (S. Alph. VI. 88 — VII. 170.). (6) CC. 18. 29. De S. E. Quamobrem, si dum haec celebrantur, vitandus supervenerit eis *adfuturus* aut extrudendus est, aut cessandum. (C. 16. et Clem. 2. De S. E.) Tantum si Missa celebratur, et Sacerdos Canonem fuerit ingressus, persequi debet usque ad Consummationem, cetera in Sacristia, vel quo alio loco decenti, absoluturus (Suar. 12. 1. 15.); omnibus interim recedentibus; qui, si remanserint, levi non carent (V. S. Alph. VII. 176. 177.).

SECTIO PRIMA

Excommunicationes latae sententiae speciali modo P. R. reservatae

« Itaque excommunicationi latae sententiae , speciali modo R. P.
« reservatae, subjacere declaramus. »

I.

21. « Omnes a christiana fide apostatas, et omnes ac singulos haereticos, quocumque nomine censeantur, et cujuscunque sectae existant, eisque credentes, eorumque receptores, fautores, ac generaliter quoslibet illorum defensores 1. »

22. Apostasia stricta significatione heic est — *A fide christiana recessio* ². — Apostata vero qui a fide christiana descivit. Crimen apostasiae in *recessione* consistit, ideo nihil interest utrum apostata ad Judaismum abierit, an ad Paganismum, vel utrum in Deismum, vel Atheismum, vel Indifferentismum (uti Liberi cogitantes) etc. prolapsus fuerit.

23. Haeresis est — *Error voluntarius Christiani contra aliquam veritatem fidei Catholicae* ³. Itaque haeresis in infideli non intelligitur. Christianus vero ut haereticus dici possit necesse est 1.º ut erret: 2.º ut in fide erret: 3.º ut erret sciens volens.

Ut erret. Error judicio continetur; quid igitur si dubitet? Et siquidem judicio positivo ⁴, ut ecce si dicat — *forte de Virgine natus est Christus* ⁵, haereticus est; nam vere judicat non esse certa, quae deus revelavit: si negativo non

(1) B. C. (Bulla Coenae) § 1. (2) V. D. Th. 2. 2. Quaest. 12. Art. 1. Dixi *a fide* simpliciter: utrum vere necesse sit a tota fide desciscere; an minus, ut apostasia dici possit, TT. viderint. (3) V. D. Tho. 2. 2. 11, 1. Suar. *De Virt. Theol.* Disp. 19. Sect. 1. et 5. (4) V. Lug. *De Virt. Fid.* Disp. XX. num. 17. Dubium positivum heic dicitur, cum mensa nostra intra duos contradictionis terminos constituta, propter contraria rationum momenta, *non scit* utrum negare, utrum affirmare debeat; negativum si in praesens *non vult* quidquam affirmare aut negare: illo igitur judicium inest, hoc secus. (5) S. Aug. *De Trinit.* Cap. 5. Atque hic pertinet vulgatum illud. *Dubius in fide infideli est* (C. I. De Haeret.). Hoc dubio laborant qui adeunt Concionatorem haereticum, credituri si persuaserit (Surr. De Fide 24. 1. 3.); quique ajunt, se paratos esse credere quod ab Ecclesia definitum est, v. c. R. P. infallibilem esse, si demonstratum rationibus fuerit (Vasq. 1. 2. 76. 3. Disc. Cap. 3. 9.).

item; veluti si R. P. infallibilem esse, neque affirmet (cogitatione sua), neque neget, quia nihil iudicat ⁶.

Ut erret in his quae ad fidem pertinent. Porro veritates illae dumtaxat ad fidem pertinent, quae verbo Dei, seu scripto seu tradito continentur: hae vero de fide, quoad nos, non antea sunt quam Ecclesia eas nobis credendas proposuerit. Quare haereticus non foret, qui negaret Eum, quem R. P. dypticiis Sanctorum recensuit, Sanctum revera esse ⁷; vel Animas purgantium igne torqueri ⁸. Amplius, nec is qui negat conclusionem theologicam haereticus est; sive praemissae, ex quibus deducta est, altera ratione, altera fide constet, quod planum est, sive utraque fide, quod est verius; veluti si neget, ut vulgari exemplo scholarum utar, Christum esse risivum ⁹, vel praeditum fuisse libero arbitrio ¹⁰. Ceterum si quis falso putet aliquid de fide esse, idque non credat, *vere* est haereticus, quippe vere Dei revelantis et Ecclesiae docentis auctoritatem respuit ¹¹.

Demum ut sciens erret; et hoc est quod TT. *pertinaciam* voluntatis appellant. Itaque si errat ex ignorantia, etsi affectata, haereticus non est; nam deest pertinacia, et magis facit contra fidei praeceptum, quam contra fidem ¹².

24 Verum, ut quis excommunicationi fiat obnoxius, necesse praeterea est. ut haeresim suam prodat exterius, utque eam prodat actu manifesto, humano, et malo (§ 6). Ideo excommunicatio eum non tenet, si revolvens animo SS. Eucharistiae Sacramentum, exclamaverit — *Credo sub speciebus non esse* ¹³: si haeresim suam prodiderit in somno, vel ebrius, vel consilii capiendi causa ¹⁴. Illud non interest, si

(6) Can. *De Loc.* XII. 9. Vasq. 1. 2. 10. 6. Disp. 65. S. Alph. VII. 302. (7) V. Ben. XIV. *De Canoniz. SS.* (8) V. Conc. Flor. *Sess. Ult.* (9) Cajet. Suar D. 3. 2. 3, quamvis eam negare absurdum videatur: v. c. si aliquis neget, Sanctos cum Christo Regnantes (quos de fide est utiliter invocari) Trid. Sess. XXV. De Invoc SS.), audire hominum preces. Et hoc planum est quia conclusio sequitur semper partem debiliorem. (10) V. Suar. *De Fide* Disp. 7. Sect. 4. Scilicet id ostendimus sic ratiocinando — Omnis homo praeditus est libero arbitrio: Christus est homo: Ergo etc. (Gottl. cit. Dub. IV. § III. n. 27.). Atqui sicuti is qui id tenet non elicit actum fidei (quippe credit quia sibi evidens est), ita, per contrarium, non resistit fidei qui hoc negat (*Lugo de Fid.* I. 278. etc.). Dixi ex quibus *deducta est*: nam si conclusio continetur in praemissis, quasi pars in toto, ipsam revelatam per se, atque ideo de fide esse, palam est: v. c., Christum *pro me* mortuum esse. (11) Reginald. IX. 237. (12) Suar. 19. 3. 18. Lugo XX. 174, (13) Reiff. V. 7. 246. (14) Laym. *De Fid.* XIV. 2. 3. Sanch. *Dec.* II. 8. nn. 20. 24.

verbis eam prodidit, utrum aliquis audierit loquentem, an nemo; forte quia nemo praesens erat, si praesens exaudire potuisset¹⁵: nec, si eam prodidit *facto*, quo facto eam prodiderit, ut puta si abdita cordium scire, vel futuras hominum liberas actiones (quae soli Deo patent) divinare conatus fuerit per Tabulas semet moventes, vel *Mediums*, vel *Crisiacos* (*Magnetizatos*) quos vocant.

25. Nec solum apostatae vel haeretici excommunicationem incurrunt, sed et eorum credentes; sive explicite, sive implicite eis credant¹⁶, quique idcirco haeretici sunt et ipsi¹⁷: et defensores, sive doctrinas, sive personas defendant; nempe qua haereticas, vel haeretici sunt: et receptores et fautores, licet is, quem defendunt, receptant etc. sit occultus, vel haereticus materialiter tantum (§ 11), nullaue proinde excommunicatione irretitus¹⁸.

II.

26. « Omnes et singulos scienter legentes sine auctoritate Sedis Apostolicae libros eorundem apostatarum et haeticorum haeresim propugnantes, nec non libros cujusvis auctoris per Apostolicas Literas nominatim prohibitos, eosdem libros retinentes, imprimentes, et quomodolibet defendentes 1. »

27. Pravis libris nos prohibemur jure tum naturali, tum Ecclesiastico¹: nempe jure naturali propter periculum, jure Ecclesiastico propter presumptionem periculi; ideo illo omnibus libris prohibemur ex quibus legenti periculum imminet, etsi nemo eos proscripserit; hoc his tantum, quos Ecclesia proscripsit, etsi nullum omnino legenti immineat periculum; quod velim animadverti². Heic de prohibitione jure Ecclesiastico introducta. Hoc igitur jus prohibet, et ipso jure prohibet, quamvis in *Indicem* non recenseantur, praeter

(15) Ex C. Ben. XIV. *Pastor bonus* § 9. Sanch. *Dec.* II. 6. 8. S. Alph. VII. 34. (16) Suar. *De Fid.* 24. 1. 1. Reiff. V. 3. 248. (17) C. 15. § 2. *De Haeret.* Canones autem eos recensent omnis dubitationis tollendae causa (Laym. *De Fid.* XIV. 5. Sanch. *Dec.* II. 10. 2. Lugo *De Fid.* XXV. 3. Reiff. 1. cit. (18) Lugo l. cit. n. 2. (1) B. C. § I. (2) Alex. VII. B. *Speculatores*. Et nedum ad S. S. sed et ad Ordinarii jus et officium pertinet noxios libros proscribere (S. C. Ind. de Mand. SSⁿⁱ 24 Aug. 1864.) Immo et Civili prohibentur, nempe antiquo Gentium jure (L. 4. § 1. D. *Famil. ercisc.*); nunc alia itur ad astra! (2bis) Croix VII. 375. S. Alph. VII. 291. (3) C. *Sancta* § *Ceterum* Dist. 15. Ad Conc. Trid. Reg. 2. S. Alph. VII. 288. Nihilominus veterum

omnes libros Haeresiarcarum in odium auctoris ³. 1.º Omnes libros haeticorum nempe qui *de Religione tractant ex professo* OMNINO, alios vero donec ab Episcopo, et Inquisitor. examinati et approbati fuerint ⁴. nempe, ut puto, si *Ethicen, aliasque hujusmodi morales disciplinas* (non aliud) *respiciunt* ⁵. 2.º Libros Catholicorum obscoenos ex professo, vel magicis ⁶. Vel contra fidem et bonos mores, sed hi postquam in Indicem descripti fuerint ⁷. 3.º Demum libros sine nomine auctoris; dummodo pravam doctrinam tradant ⁸; et in Indicem (exceptis obscoenis ex professo, et magicis) relati fuerint, si quid opinor ⁹.

28. Libro prohibito, nefas est illum legere, retinere, defendere, imprimere. Legere est oculis perspicere, et intel-

haeresiarcarum libri, v. c. Origenis, Tertulliani, hodie legere non prohibemur, quippe ex uno capite obsoletos errores, ex altero multa utilia continent, et scitu necessaria (Lugo *De Fide* XXI. 29.). Ceterum libros accipimus etiam librorum versiones quocumque idiomate factas (Ex Decr. Clem. VIII. et S. U. Inq. 4. Mart. 1628.). (4) Ind. Trid. Reg. 2. Haeticos vero intelligimus sine ulla distinctione (Suar. *De Fid.* 20. 2. 11.); adeoque sive *ex secta*, ut ecce Lutheranos, Calvinistas; sive *ex doctrina*, eos nempe qui ejusmodi contra fidem errores docent, ut nulla praesumi possit ignorantia probabilis (Ex Sanch. *Dec.* II. 10. 24.) *De Religione*, idest de his quae ad Religionem pertinent quoquo modo, ut puta de rebus moralibus, Canonicis, Liturgicis, de Historia Ecclesiastica etc. (Laym. *De Fid.* XV. 3 Croix VII. 331.): *ex professo* tractant, idest non obiter, sed ex instituto (S. Alph. VII. 283.). (5) Ex Encycl. Pii IX. 2. Jun. 1848. Scilicet olim degentibus in ditione Pontificia vetitum erat libros *de quavis materia* tractantes imprimere, vel imprimi facere, sine licentia Censoris Ecclesiastici (Urb. VIII. per Decr. S. U. J. 3. Oct. 1625.): hodie vero ex cit. Encycl. *illos dumtaxat, qui morales aut religiosi argumenti sunt* (6) Trid. Regg. 7. 9. (7) S. Alph. VII. 289. (8) S. Alph. l. c. (9) Scilicet, cum non constet utrum ab haeticis scripti sint, an a Catholicis, ab his scriptos fuisse tenendum est, quippe hoc est favorabilius (V. § 14) Praeterea in Ind. Trid. Reg. 6. cavetur, *libri vulgari idiomate de controversiis inter Catholicos nostri temporis non passim permittantur, sed idem de iis servetur quod de Bibliis vulgari lingua scriptis statutum est* (V. n. 27). Sed hoc, hodie, ni fallor, vix locum habet. His addendi sunt, libri Haebreorum Magazor. et Thalmud quos sub poena excomm. damnavit Clem. VIII. C. *Cum haebreorum* 28 Febr. 1593. Porro extat triplex librorum prohibitorum Index, sive catalogus. I. Tridentinus editus a PP. in Conc. Trid. delectis. II. Clementinus, seu Tridentini Appendix, an. 1594. editus jussu, Clem. VIII. Utriusque tres erant classes, unde distributio librorum prohibitorum 1. 2. et 3. classis. Quae cum minus commoda videretur, Alex. VII. B. Speculatores 5 Mart. 1644, novum (III). Indicem ordine alphabetico digestum, confici jussit in quem duo superiores coaluerunt: quo utimur.

ligere quae sunt scripta ¹⁰: proinde nec is peccat qui legentem audit ¹¹; nec qui legit ipse, si ignorat linguam qua scriptus est liber ¹²; et, si eam calleat, non peccat graviter si parum quid legerit, idest paginam; nisi in doctrinam erroneam inciderit ¹³. At vero, libro prohibito, non ea solum pars quae causam prohibitioni dedit, sed totus liber prohibetur legi, et praeterea quaecumque pars libri esse intelligitur; ut epistola dedicatoria, prologus, index ¹⁴. Nihilominus cessat prohibitio si eam partem, quae prohibitioni causam dedit, detraxeris, vel deleveris, vel induxeris, ut amplius legi nequeat; dumne liber proscriptus fuerit quia tractat de Religione ex professo, vel in odium auctoris ¹⁵.

29. Retinere heic intelligimus seu proprietatem libri seu possessionem, adeoque sive suum penes alium, sive alienum penes se ¹⁶. Nec caret letali eo quod forte ipse legere nescit, et cavet ne ad aliorum manus perveniat ¹⁷. Itaque tradendus est Inquisitoribus, aut Ordinario ¹⁸; vel comburendus ¹⁹. Ceterum si tibi certum sit eum tradere, vacas letali si distuleris biduum aut triduum ²⁰, vel ulterius: forte dum expectas tradendi opportunitatem, vel petitam legendi veniam; dumne haec diu expectanda sit ²¹.

30. Defendere librum accipimus sive *codicem* ne inte-reat, veluti si prohibeas tradi igni, vel Ordinario ²²; sive doctrinam, damnatam scilicet ²³.

(10) L. 1. D. *De his quae in test. delent*: ibiq. Glos. v. *intelligi*. (11) Sanch. n. 48.; quamvis jussu suo legat (Lugo *De Fid.* XXI. 75. V. S. Alph. *Ho. Apost.* XIX. 52.) (12) Suar. *De Fid.* 20. 2. 18. (13) S. Alph. VII. 294. (14) Suar. n. 9. Sanch. nn. 30. 35: Lugo n. 60. Quid si opus in plures tomos sit distributum; num omnes sint prohibiti, si error in uno eorum duntaxat contineatur? Negat Sanch., affirmat Suar. — Lugo n. 57., si operis argumentum divisionem recipit, ut historia, cum Sancio, sin minus, cum Suar. sentit. (15) S. Alph. VII. 283. H. A. (*Homo Apostolic.*) XIX. 57. (16) Suar. n. 21. Sanch. n. 52. (17) Suar. *ibid.* Croix VII. 349. (18) Ind. Trid. Reg. 10. Vel saltem ei cui licet illum retinere; sed huic ea lege, ne repetas quoad legendi licentiam obtinueris (S. Alph. VII. 298.). (19) Salm. X. IV. 74.; nec sufficit librum in folia discerpere, obvolvendis medicinis, salsamentis etc. (Sanch. n. 53. Croix 349.). (20) Sanch. n. 56. Laym. *De Fid.* XV. 7. Et si id nolueras primum, sed postea, mutata voluntate, tradideris, vacas censura; etsi gravi non vaces (Croix n. 348.). (21) Sanch. n. 55. S. Alph. VII. 295. (22) S. Alph. VII. 285.; seu viadhibita eripias, seu fraude, mendaciis etc. (Suar. 20. 2. 25.). (23) Suar. l. cit. Quomodolibet; seu scriptis, seu verbis; seu palam, seu clam, vel etiam disputandi causa: immo et si laudaveris

31. Demum imprimere est typis edere. Hic autem pertinent quoque *ad impressionem proxime cooperantur*²⁴: adeoque 1.º qui huic rei quamcumque operam praestant, ut ecce qui typos componunt, atramento eos tingunt, chartas madefaciunt etc.: 2.º qui eorum operas velut conducit, idest typographus, eoque magis editor, qui utrorumque operas conducere intelligitur; et auctor libri, si hujus *cura* editur liber. Non item corrector, nec qui editionis impensas faciunt, quippe remotam operam praestant²⁵ sed hos tenet caritas: quae et eum tenet qui chartam aut typos sciens vendit, nisi eum excuset incommodum grave.

32. At vero librorum appellatione hodie vulgo hi tantum continentur qui typis eduntur, et aliquo volumine constant. Quare, ex primo, non immerito quidam negant manuscripta prohibitione contineri²⁶, nisi aliud in lege cautum sit nominatim. Ex altero vero recepta sententia est, librorum significatione haud venire scripta, typis quidem edita, sed molis adeo exiguae, ut magis quo alio nomine, velut *elegiae*, *epistolae*, *orationis*, quam librorum, nuncupari soleant²⁷; adeoque nec ephemerides, quae communis sententia esse videtur²⁸:

eruditionem, elegantiam etc., si laus in libri approbationem redundet (Lugo XX. 94.). (24) Sanch. n. 57. (25) Snar. *De Fid.* 21. 24. Sanch. l. cit. Bonac. Lugo *De Fid.* XXI. 90. alique passim. (26) Croix VII. 285. Azor. Spor. Sylv. Viva, Rodriq. Barbos. etc. (27) Sanch. *Dec.* II. 10. 29. Laym Bonac. Lugo XXI. 33. S. Alph. Lib. I. App. III. Cap. IV. § 7. — Ad haec vetitum est legere aut retinere versiones SS. Scripturarum *vulgari* idiomate, exceptis his, quae fuerint ab Ap. Sede approbatae; aut editae cum notis desumptis ex SS. Ecclesiae Patribus, vel ex doctis catholicisque viris (S. U. I. 7. Januar. 1836.). Olim vetiti quoque erant libri editi sine auctoris nomine ex Reg. 10. Ind. Trid.; sed haec prohibitio fere obsolevit. (28) Bouvier. De I. Praec., Dec. Cap. I. Art. I. Cap. IV. Gury Comp. Theol. Mcr. II. 981. — Romae 1862. — Aliud putant Sapientissimi Scriptores *Periodici* cui titulus — *La Civiltà Cattolica* — (Ser. VIII. Vol. VI. pag. 648), ea cum primis ratione ducti, quod *ephemerides* in eo a *libris* distant, quia illae ex singulis plagulis, seu foliis in dies singulos, hi ex pluribus compactis plagulis identidem editis, in libros coalescunt: ratio brevis et urgens. Utcumque, illud prorsus indubitatum est, ephemerides, quarum lectio periculosa est seu fidei seu moribus, ipso naturali jure vetitas esse sub gravi. Quod post literas SS. D. N. Pii Papae IX. datas Emo Card. Urbis Vicario sub die 30 Jul. 1871 certo certius est. Quaestio igitur haec tantum potest esse 1.º Quaeenam ephemerides contineant pericula hujusmodi; 2.º Quinam eas legendo hujusmodi periculis committant sese. Et quoad primum indubitanter dixerim, esse eas omnes quae conscribuntur ab his qui se liberales esse ven-

eas nempe quae dietim, non quae, compactis fasciculis, periodice, uti ajunt eduntur²⁹.

33. Adhuc de peccato: excommunicationem hi solum incurrunt, qui *scienter legunt* etc. libros 1.º alicujus *apostatae* seu *haeretici*, qui haeresim *propugnet*. Haereticum accipimus sive ex secta, sive ex doctrina³⁰: propugnare vero est, si quid opinor, haeresis patrocinium suscipere data opera, et quasi pro viribus; quocirca excommunicatio eum non tenet, qui legit librum apostatae, vel haeretici, si haeresim non propugnet, etsi eam contineat, immo et defendat, sed obiter, paucis, et quasi aliud agens. 2.º Aut librum prohibitum (nec refert a quo sit scriptus, quidve contineat), per Literas Apostolicas dummodo prohibitus sit *nominatim*, idest expresso operis titulo³¹ et, quia Const. nostra benignius semper in-

ditant. Nonne omnes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus Christum ejus? Quam est qui non loquatur grandia, et putet quod possit mutare tempora et leges? Si vel unum inveneris qui nullum prorsus ex damnatis in Syllabo propositionibus non abjecerit, hunc legere fas esto. Quare non ab his tantum abstinendum est, qui ponunt in Ceelo os suum, et palam loquuntur perversa ut abducant discipulos post se, sed in primis ab his (quippe sunt periculosiores) qui se moderatos jactantes, sagittant in obscuro rectos corde; quorum doctrina ingreditur blande, sed novissime mordebit ut coluber; et quasi regulus venena diffundet. Quoad alterum duo meminisse oportet; pravos libros nunquam non infecisse viros doctos etiam et pios (V. S. Alph. Lib. I. App. III. De Prohib. Libror); et neminem suae virtuti confidere posse. Itaque dixerim, juvenes (cereos in vitium flecti) ab hac lectione omnino prohibendos esse; sive laicos, sive Clericos: item aetate provectos, quibus non est circa pectus virtutis robur et aes triplex, quique non pollent scientia Sanctorum. Qui autem se tales esse existimant, hi, si stare velint, inconsulto Confessario, quia de se quemque extimare aleae plenissimum opus est, haec, me auctore, non legant. Interim videant Patresfamilias, Magistri, heri, institutores, etc. qui filios discipulos, famulos, etc. hisce lectionibus non prohibent, quas apud districtissimum judicem rationes aliquando sint reddituri! (29) P. M. a Novana. *Comp. Theol. Bruwell*. 1872. p. 647. (30) Ait enim Pontifex — *eorundem* — idest quos num. sup. (§ 27.) recensuerat. (31) Et non tantum Auctoris nomine. Porro *Litterae Apostolicae* nuncupantur quae prodeunt sub Romani Pontificis nomine, sive in forma Brevis, sive in forma Bullae, vel Encyclicae vel quavis alia. Si qui autem damnati fuerint per Literas Apost. ante C. *Ap. Sedis*, (1.º) sine ulla censura, vel (2.º) sub poena suspensionis, vel (3.º) excommunicationis non reservatae, qui eos legit nullam censuram, incurrit; etenim Const. nostra (1.º) Censuras contraxit, non produxit; et cum hujusmodi seu suspensiones (2.º) omisit, seu excommunicationes (3.º), inter reservatas non recensuit, tacite eas sustulit.

terpretanda est (§ 14), ut sub poena excommunicationis R. P. reservata prohibitus jam fuerit, vel in posterum prohibeatur. Quisquis igitur sive illos, sive hos libros legit aut ³³, retinet, aut defendit, corrigit ³³, imprimit incurrit excommunicationem. Nihilominus eum excusat ignorantia sive prohibitionis, sive censurae ³⁴ et nedum crassa et supina, quod nemo dubitat ³⁵, sed et affectata ³⁶, etsi letali non careat. His addendi sunt qui sacrae scripturae libros imprimunt, vel imprimi faciunt sine licentia Ordinarii (V. § 138.).

III.

34. « Schismaticos et eos qui a Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter se subtrahunt vel recedunt (1). »

35. Schisma est — *Ab unitate Ecclesiae Catholicae separatio* ². Unitas Ecclesiae duobus continetur; connexione *membrorum* inter se, et cum R. P. tamquam *Capite* ejus visibili ³. Quocirca haec separatio potest esse, vel a solo corpore Ecclesiae, vacua Sede; vel a solo Capite, utputa si Episcopi generale Concilium congregare, vel dimissum prosecui audeant; vel ab utroque ⁴. Excommunicationi est obnoxia ista et haec tantum, non illa quia rarior est.

36. Principio igitur excommunicationem incurrunt qui et a corpore et a capite Ecclesiae secedunt; et qui a capite tantum, idest qui a R. P. obedientia se subtrahunt. *Pontificis*; exinde hic non pertinent qui temporale dominium ejus detrectant ⁵: *obedientia*; adeoque nec hi, qui renuunt ob-

(32) Dixi *aut*, licet in Const. nostra legatur *et*, primum quia contrarium vix credibile est; deinde quia conjunctio nonnunquam pro disjunctione accipitur in jure (L. 29. D. *De Verb. Sign.*). (33) Croix VI. 356. nam *legit*. An et Typographus, et editor, sive Auctor ipse, sive alius ediderit? Nostri, ex B. C. passim affirmant (V. Sanch. Dec. II. 10. 57. To. 3. Disp. I. Quaest. 2. P. 4. n. 19.). Et, si agatur de libris haeresim propugnantibus, verissimum est; nam si non quasi editores, vel typographi, at profecto quasi haeretici, vel haeticorum *fautores* tenentur; et nedum ipsi, sed et hi qui praestant editionis impensas; immo et hi, qui typos, qui atramentum, qui chartam vendunt, si in eum finem vendant ut haeresi faveant. (34) Suar. *De Fid.* XX. 2. 17. (35) S. Alph. VII. 47. 296. (36) Sanch. Dec. II. 10. 38. Duard. Bonac. To. III. Disp. I. Q. 2 P. 4. n. 9. Pala. Tract. IV. Disp. 2. P. 10. § 2. Lugo *De Fid.* XXI 103. Croix. VII. 345. (1) C. 5. Dist. 19. C. 43. Can. 2. 3. 5. B. C. § 1. (2) Reiff. V. 8. 2. (3) D. Tho. 2. 2. 39. 1. (4) Lugo *De Fid.* XXV. 35. (5) Pirhin. V. 13. 3. Reiff. V. 13. 5.

temperare propter rem praeceptam; v. c. in jejuniis, observantia festorum etc.: sed hi tantum qui spirituale imperium et auctoritatem R. P. abjiciunt: Pontificis, inquam, *pro tempore existentis*; ideo non excusatur qui, a praesenti desciscens, successori obtemperatum se pollicetur⁶. Nec eis proderit si forte exterius tantum ita se gerant, animo vero aliud teneant, quia schisma in facto consistit⁷. Illud necesse est, ut quis recedat *pertinaciter*, idest (prout haereticus a fide) sciens volens; quamobrem si renuat subesse Pontifici quia non legitimum putat, excommunicatio eum non tenet⁸.

Porro heic agitur de schismate, uti vocant, *puro*, cui nempe nulla haeresis admixta est (quod vix amplius datur); nam si schismaticus teneat aliquid fidei contrarium v. c. R. Pontificem non esse caput Ecclesiae, ut Rutheni; vel esse quidem, sed ei competere primatum honoris tantum, ceu Jansenistae, haereticus foret⁹; ac proinde duplici excommunicatione irretitus.

IV.

37. » Omnes et singulos, cujuscumque status, gradus, seu conditionis
« fuerint, ab ordinationibus seu mandatis Romanorum Pontificum pro tem-
« pore existentium ad universale futurum Concilium appellantes; nec non
« eos, quorum auxilio, consilio vel favore appellatum fuerit 1. »

38. Appellare est — Ab inferiore iudice ad superiorem provocare². Quamobrem appellatio a R. P. insignis injuria est³. Et quia haec injuria appellatione ipsa fit, iis verbis *ab ordinationibus* etc. omne prorsus decretorum, praeceptorum, admonitionum genus⁴, licet injustorum⁵ significatur. Sed ad incurrendam censuram necesse est *ad Concilium futurum* appellare; ideo si ad futurum R. P. appellatum fuerit⁶; vel ad Concilium praesens, censurae locus non fit. Verum censura incurritur statim ac appellatio interposita fuit, alias nunquam incurreretur. Haec censura autem est *excommunicatio*, vel *interdictum* — Excommunicatio si ap-

(6) Lugo n. 37. (7) Suar. Sanch. *Dec.* II. 36. 14. Lugo n. 38. (8) Sanch. n. 3. (9) Conc. Vatic. Sess. IV. (1) B. C. § 2. (2) L. 14. C. *De Appell.* (3) C. 4. *De Elect.* (4) Bonac. To. III. D. L. Q. 3. P. 2 n. 3. — Nempe circa res spirituales (Reginal. IX. 263. n. 3.). (5) Suar. 21. 2. 15. Et si quis appellaverit a Decretis quae R. P. ex Cathedra protulit in his quae ad fidem vel mores pertinent, hodie haereticum se prodat, et duplici excommunicatione irretitur (6) Bonac. l. cit. n. 5.

pellaverint singuli : qua et appellantes tenentur, et praeterea quoquo eis consilium, auxilium vel favorem scilicet ante appellationem praebent, vel appellatione in ipsa; non si post eam interpositam, forte quoad alios actus ⁷. Interdictum si appellaverint personae morales : sed de hoc serius.

V.

39. « Omnes interficientes, mutilantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopus, Episcopos, Sedisque Apostolicae Legatos, vel Nuncios, aut eos a suis Dioecesibus, Territoriis, Terris seu Dominiis ejicientes, nec non ea mandantes, vel rata habentes, seu praestantes in eis auxilium, vel favorem (1). »

40. Hac censura puniuntur injuriae in corpus, libertatem, dignitatem Procerum Ecclesiae. In *corpus*, nempe *interficiendo, mutilando, percutiendo*. Interficere est hominem necare quoquo modo, utputa veneno, fame etc.; mutilare est membrum abscindere ²; percutere accipimus omnem injuriam quae manu fit ³.

In *libertatem*, scilicet *capiendo, carcerando, detinendo*. Capere est comprehendere ⁴. Carcerare est detrudere vel continere quovis loco, privato quoque ⁵. Detinere est quovis loco inclusum custodire, ne excedere possit ⁶.

In *dignitatem*: nimirum *hostiliter insequendo*, vel *ejicendo*. Hostiliter insequi est persequi nocendi animo ⁷; proinde hanc excommunicationem non incurrunt qui eos insequuntur perterrefaciendi, vel diripiendi causa. Ejicere est antea receptum expellere ⁸, adeoque ea non tenentur qui non recipiunt. *A suis Terris*, vel Dominiis: terras Interpretes accipiunt et eas ubi domicilium foveant, vel nati sunt ⁹. Nec distinguitur qua auctoritate eos ejecerint, publica ne, an privata; quove modo, utrum nempe vi adhibita, an minis, an nudo praecepto ¹⁰.

41. Porro hoc loco excommunicantur nedum qui percutiunt, mutilant etc., quique eis auxilium, favorem praestant, sed et ii qui *ratum habent*. Verum ut hi excommunicatio-

(7) Suar. 21. 2. 16. (1) S. Pius V. C. *Infelicitis*. B. C. § 11. (2) Zach. QQ. Med. Leg. V. 3. (3) L. 5. § 2. D. *De Injur.* (4) Ex L. 36. pr. D. *De Fid. Libert.* (5) Ex L. Un. C. *De Carc. priv.* (6) Ex L. 1. D. *De Cust. Reor.* (7) Navar. Cons. 31. n. 4. (8) Bonac. D. 1. Q. 12. P. 1. n. 7. (9) Suar. 21. 2. 70. (10) Bonac. 1. cit. n. 19.

nem incurrant necesse est 1.º ut percussio, mutilatio etc. facta fuerit suo nomine, quia *non potest ratum quis habere quod non suo nomine gestum est* ¹¹: 2.º ut quo tempore haec perpetrata fuerunt ipsi ea admittere, atque ideo mandare potuissent ¹², nam ratihabitio retrotrahitur et mandato aequiparatur ¹³.

VI.

42. « Impedientes directe vel indirecte exercitium jurisdictionis ecclesiasticae, sive interni, sive externi fori, et ad hoc recurrentes ad forum saeculare, ejusque mandata procurautes, edentes, aut auxilium, consilium vel » favorem praestantes 1. »

43. Hac excommunicatione, et duabus seqq. libertati Ecclesiasticae provisum est. Heic igitur coercetur injuria quae fit Ecclesiae impediendo exercitium potestatis suae *jurisdictionis*. Jurisdictionis, inquam, non item Ordinis. Verum quid sit injure Canonico jurisdictio, eamque a potestate Ordinis secernere, haud facile est ². Ut generaliter dixerim, illa ad animarum cum primis sanctificationem, haec ad regendam cum primis fidelium societatem pertinet: illius igitur est benedicere, et consecrare; hujus regere et gubernare. Quocirca ad potestatem Ordinis pertinet sacra obire, Sacramenta ministrare, personas et res benedicere, consecrare etc. Ad potestatem jurisdictionis, edere leges, mandata; ligare, solvere, conferre beneficia, munia Ecclesiastica decernere, praedicatores mittere, visitare Dioecesim, et ea quae sunt Ordinis aliis peragenda committere. Praeter haec sunt et alia quae magis *officii*, vel *juris* esse dixerim, ut puta docere, praedicare, bona acquirere, alienare; uno verbo contractus inire. Itaque hac excommunicatione defenditur potestas jurisdictionis ecclesiasticae sive externi, sive interni fori, et in primis ea qua utitur S. Poenitentaria ³; seu ordinaria, seu delegata ⁴.

(11) C. 23. *De Sent. Excomm. in* 6.º (12) Schmalz. *Ad Decret.* Lib. V. Tit. 39. n. 224. (13) C. 10 *De Reg. Jur. in* 6.º Tolet. Lib. I. Cap. 31. nn. 6. 7. Suar. 21. 2. 71. (1) Ex C. 3. *De Imm. Eccl. in* 6.º B. C. § 16. (2) Berard. *Comm. in Jus Eccl.* Dissert. Proem. C. 1. (3) Jul. II. *C. Rationi congruit.* (4) C. 3. *De Imm. Ecc. in* 6.º Qui impedit exercitium jurid. delegatae ex B. C. nullum; ex hoc C. 3 nulli, ex C. nostra R. P. s. m. reservatam excom. incurrit: non enim distinguit; et rectius; nam *qui mandatam jurisdictionem suscepit, proprium nihil habet, sed ejus qui mandavit jurisdictione utitur* (L. 1. § 1. *De off. ejus cui mand.*).

44. Actio autem quae excommunicatione coercetur est, quidquid *impedit* hujus jurisdictionis *exercitium*. Verum ut quis videatur impedire *exercitium* jurisdictionis necesse est ut obsistat ei penes quem est jurisdictio v. c. Ordinario, Parocho, Judici: utque ei obsistat, ne ille jurisdictione uti incipiat, vel uti pergat. Quocirca excommunicationem non contrahit ex 1.º qui prohibet *actori* adire judicem Ecclesiasticum, vel cogit adire judicem Laicum ⁵, nec ex 2.º qui Clericum vexat postquam is jurisdictione sua functus est; v. c., eo quod aliquem excommunicavit ⁶. Sed admonendi sumus, executionem cujusvis sententiae, vel decreti ad jurisdictionem ejus pertinere a quo sententia, vel decretum latum fuit ⁷, quippe *postremum in jurisdictione est* ⁸; adeoque excommunicationem non effugere eum, qui impedit exequutionem hujusmodi, maxime si id faciat appellando, vel alias quomodocumque recurrando ad potestatem Laicam, uti dicitur *per abusum* ⁹.

45. Itaque hanc excommunicationem incurrunt qui Clericos jurisdictione sua uti prohibent; seu facto (*impedientes*) seu jure (*edentes mandata etc.*), seu per se, seu per alios (*recurrentes*).

Et primo *impedientes* facto aliquo, puta vi, minis, imperio ¹⁰. Directe nempe si obstat *ipsimet* jurisdictionem exercere volenti, et in *ea re* obstat, quam is facere intendit;

(5) Contra cit. C. 3. Aliud, ut puto, juris esset si, causa introducta coram Judice Ecclesiastico, cogeret reum eam avocare ad Judicem laicum, si exinde Judex Ecclesiasticus jurisdictionem suam amplius exercere nequiret (Ex B. C. § 14.). (6) Contra C. 11. De S. E. in 6.º Eoque minus excommunicationem contrahit qui cogit ipsum jurisdictione sua uti; v. c., Sejum excommunicare, vel excommunicatum absolvere (Contra C. Unic. *De Iis quae vi in 6.*) (7) L. *Si Praetor* 75 D. *De Judic.* (8) L. 1. D. *Si quis jus dicen.* (9) Ex cit. B. C. § 16. Pius IX. *Syllab.* § 41. Appellatio, seu recursus per abusum (ut obiter sciamus) est provocatio ad *potestatem Laicam adversus* acta gestave a potestate Ecclesiastica eo pretexto, quod haec potestate sua abusa fuerit; *jusque* ea revocandi. Ortum habuit ex celebri *Pragmatica Sanctione* edita post Conciliabulum Basileense, auctore Carolo VII. Rege Francorum. Monstrum hoc, diris jamdiu devotum a Xisto IV. et Leone X., ac prope sepultum, excitatum fuit anno 1802 a Napoleone I. tunc Galliarum Consule, post initum cum S. Sede Concordatum, Organicis illis articulis quos graeca fide, suo marte, Concordato subtexuit. (10) Alter Filiuc. XVI. 278. Impedire enim is dicitur qui facit ut alius *invitus cesset ab opere* (Salm. X. IV. 95.). Si quis igitur consiliis prece, fallacis utitur, is magis suadere, impetrare, decipere, intelligitur.

e. c. si minetur necem Episcopo si beneficium contulerit Osio: *indirecte*, si ei obstet in *alia re* vel in *alia persona*; veluti si ei necem minetur praetextu injuriae sibi illatae; si prohibeat scribas, apparitores, praecones, lictores Curiae Ecclesiasticae addictos ea obire, quae sui muneris sunt.

46. Dein *edentes mandata*. Edere heic significat condere, ut in C. 53. De S. E., decernere, ut in B. C. § 16. ferre, etc.¹¹; proinde excommunicationem non subeunt actuarii qui ea exscribunt, praecones qui ea denuntiant etc. primo quia hi parere necesse habent, quamvis lubenti animo faciant (nam animus actionem non mutat); deinde quia quando lex voluit hos quoque excommunicatione teneri, id expressit¹². Nec omnes qui edunt mandata hujusmodi contrahunt hanc excommunicationem, si quid opinor, sed si in foro habent jurisdictionem, sine qua mandatum (hujusmodi) ne intelligi quidem potest.

47. *Demum recurrentes ad forum saeculare, ejusque mandata procurantes*. *Recurrere* est alterius opem contra aliquem vel aliquid implorare¹³. *Forum* vero heic est exercendorum judiciorum et quaestionum locus; ideo eorum patrocinium implorandum est, qui in foro jurisdictionem exercent. Quocirca excommunicationem non subit, qui ad eum recurrit, cui nulla in foro jurisdictio decreta est; utputa ad Praefectum Urbis; vel decreta est, si ad eum recurrat extra suum territorium, quippe extra illud privatus homo est¹⁴. Et *ad hoc* recurrendum est, idest ad impediendum exercitium, sive, ut in B. C., *ad eludendum judicium fori Ecclesiastici*. Proinde si qua alia causa recurrat, v. c., quia Judex Ecclesiasticus improbe differt, vel quia merito suspectus est vel quia propter injuriam temporum ei non paretur impune, excommunicatio cessat¹⁵.

48. Itaque impediennes, mandata edentes, et recurrentes, omnes excommunicationem incurrunt; et praeterea quotquot sive illis, sive istis, sive his praestant *auxilium, consilium, vel favorem*: ut ecce qui procurant mandata impedire volentibus. Incurrunt, inquam, postquam impedierint (§§ 10. 42.) ideoque tunc demum cum recursus, mandatum, consilium etc. effectum habuerint¹⁶; nec utcumque, si quid ju-

(11) Bonac. To. III. D. 1. Q. 17. P. 1. n. 34. (12) Ut C. 49. *De S. E.* (13) Ex L. 6. C. *De Appellat.* (14) L. 3. D. *De Off. Praesid.* (15) Duard. ad B. C. XVI. 1. Ugolin. Alter. Bonac. I. cit. n. 4. (16) Duard. Alter. Bonac. 1. cit. n. 21. P. A. Novana p. 649.

dico, sed vi mandati editi ab eo penes quem est fori jurisdictio. Itaque effectu nondum sequuto, impedientes, mandata edentes, recurrentes excommunicationem non contrahunt¹⁷; adeoque eo minus eam contrahunt consilium, auxilium, vel favorem praebentes¹⁸.

VII.

49. « Cogentes sive directe sive indirecte iudices laicos ad trahendum » ad suum tribunal personas Ecclesiasticas praeter canonicas dispositiones; item » edentes leges, vel decreta contra libertatem aut jura Ecclesiae. »

50. Hic articulus in duas partes diducitur, prima personis Ecclesiasticis; altera Ecclesiae libertati, et juribus cavet.

Personis. Olim excommunicationi erant obnoxii iudices qui trahebant Ecclesiasticos ad suum tribunal¹; contra hodie qui cogunt iudices. Haec censura ex *coactione* contrahitur; ideo non attingit eos *qui subordinati sunt*, ut irenarchae, apparitores, *iudices, sed eos tantum qui a nemine coacti vel talia agunt, vel alios ad agendum cogunt*². Cogere autem oportet iudices laicos. Porro iudicem accipere debemus eum, qui pro tribunali jus dicere solet; ergo si quos alios Magistratus coegeris, excommunicatio cessat: *laicum* vero (iudicem) accipimus ex officio, proindeque et Clericum, qui potestate laica iudicium exercet³. Deinde necesse est ut eum cogat trahere *personas Ecclesiasticas*, idest quae fori privilegio gaudent: utque demum ad *suum tribunal* trahere cogat. Quocirca non irretitur censura, qui cogit iudicem, ut aliquem non in jus trahat, sed coram se trahat; v. c. ut ei praecipiat aliquid, admoneat, corripiat: immo nec is, qui cogit in jus trahere Clericum, sed quasi peritum, testem etc. At qui cogit eum trahere in jus quasi reum, subit excommunicationem, sive *contra*, sive *praeter* canonicas sanctiones (idest non servatis conditionibus quibus trahi permittitur), trahere eum fecerit; sive ex causa poenali ob crimen etiam gravissimum⁴; sive ex causa civili, etiam unius teruncii⁵; sive *directe* iudicem coegerit, sive *indire-*

(17) Navar. Cons. 20 Filiuc. XVI. 284.

(18) Bonac. l. cit. n. 39. (1) Martin. V. C. *Ad reprimendum* B. C. § 15. (2) S. U. I. *Instruct.* 1 Feb. 1871. (3) Filiuc. XVI. 10. (4) Bonac. To. III. D. 1. Q. 16. Sect. I. P. 5. n. 5. quia privilegium personae cohaeret. (5) Ex C. 17. *De Judic.* quia injuria in trahendo est. Haec censura cessat his locis, ubi privilegium fori sinente, vel silente S. S. *abrogatum* fuit; nam prorsus incredibile est, Pontificem sapientiss

cte; ut puta metu incusso per alium, vel carissimis suis. Nisi forte cogat cum ipsemet forte potuisset reum ad eum quem cogit judicem trahere, quod ex dictis (§ 47.) manifestam rationem continet.

51. Altera hujus articuli parte animadvertitur in edentes *leges vel decreta contra libertatem*, et *jura Ecclesiae*, nempe Universalis⁶. Leges sunt, quae a Suprema Potestate in perpetuum constituuntur⁷; decreta quae a quavis potestate, utputa a Praefecto Urbi⁸, a Municipiis⁹ etc. feruntur *generaliter*; non quae feruntur in singulas personas, vel in singulos casus¹⁰; adeoque nec judicum sententiae¹¹. *Contra libertatem* etc.: haec verba patent latissime. et omne prorsus feriunt legum, vel decretorum genus, quibus nedum exercitium potestatis Ecclesiasticae, sive jurisdictionis, sive Ordinis, sed quodvis aliud jus intercipitur, restringitur, perturbatur; ut puta jus docendi¹², promovendi ad ordines¹³, publicas supplicationes extra templa, vel noctu obeundi; Ecclesias, beneficia, Pia Sodalitiae excitandi, beneficia conferendi sine ullo interventu Potestatis laicae¹⁴. Immo et jura quae Ecclesiae non uti Ecclesiae, sed uti societati competunt, velut jus acquirendi actibus seu ultimae voluntatis, seu inter vivos¹⁵; alienandi, elocandi bona sua ultra novennium etc., quippe sine his societas, atque ideo Ecclesia, brevi interiret¹⁶. *Hanc* excommunicationem contrahunt edentes hujusmodi leges vel decreta, auctoritate Laica; sive Laici, sive Clerici¹⁷; et si suffragio v. c. populi, Senatus, etc. rogata sunt, quotquot ei

amplissimam atque implexissimam controversiarum et molestiarum segetem repente, et vix uno verbo, suscitare voluisse. Nec audiendi sunt qui docent, immunitatem Ecclesiasticam divini juris esse, cui abrogari non potest; non enim de immunitate agimus, sed de censuris, quae jure procul dubio Canonico sanctitae sunt. (6) Suar. 21. 2. 90. Regin. IX. 358. Cajet. V. *Excomm.* C. 31. (7) Ex § 11. Inst. *De Jur. Nat.* etc. (8) Ex L. 6. D. *De Excus. Tut.* (9) L. 36. D. Ad Municip. (10) Ugolin. ap. Bonac. l. cit. Sect. 2. P. 1. n. 2. contra Alter. Filiuc. etc. Lucor. 1.º ex C. 49. De S. E. unde haec censura primum prodiit; tum ex B. C. § 15., quae de hujusmodi decretis cavet. 2.º ex hac ipsa Const. nostra, quae ea quae in singulos feruntur, (§ 42) *mandata* denominat. (11) Contra Bonac. qui l. cit. et has contineri putat appellatione *decreti* (Ex L. 48. D. *De Re Judic.*). Sed non bene (V. Brisson. V. *Sententia* Wessemb. *ad Pandect.* 42. l. 4. et cit. L. 48.). (12) Pius IX. *Syllab.* §§ 22. 33. 45. 47. (13) Ibid. § 32. (14) Ibid. §§ 22. 29. (15) Ibid. §§ 26. 27. (16) Ex C. 5 *De immun.* in 6.º Cajet. V. *Excomm.* C. 31. n. 5. Regin. IX. 358. (17) Bonac. Q. 16. Sect. 2. p. 3. n. 1.

suffragati fuerint ¹⁸. Et statim ac fuerint promulgata contrahitur ¹⁹. Non item praecones qui eas evulgant, proponunt; nec qui faciunt ea observari ²⁰, vel eis utuntur quoque modo; ut ecce tabelliones, qui juxta ea conficiunt acta, litigatores qui se his tuentur, Magistratus qui ex eis jus dicunt ²¹.

VIII.

52. « Recurrentes ad laicam potestatem ad impediendas literas vel acta
« quaelibet a Sede Apostolica, vel ab ejusdem Legatis aut Delegatis quibus-
« cumque profecta, eorumque promulgationem vel executionem directe vel
« indirecte prohibentes, aut eorum causa sive ipsas partes, sive alios laeden-
« tes, vel perterrefacientes 1. »

53. *Litterae Apostolicae* quae sint dixi § 33. *Acta* Sedis Apostolicae appellantur, quae Romae geruntur a R. P. sive spirituale, sive temporale negotium contineant ²; vel de mandato ejus, utputa citationes, processus, monitoria ³ *Legati* sunt qui a R. P. ad Principes saeculares rei publicae causa mittuntur: *Delegati* quibus aliquod negotium gerendum committitur ⁴.

54. Haec excommunicatio lata est 1.º in recurrentes, 2.º prohibentes, 3.º laedentes vel perterrefacientes. *Recurrentes*. Ideo (§ 47.) eam non contrahit qui, ipse in jus vocatus, submovet literas etc. ope exceptionis, v. c., si citatus ad solvendam pensionem impositam sibi Literis Apostolicis, respondeat non fuisse jure impositam. Ad *Laicam potestatem*: potestas heic personas demonstrat, nec, ut puto, omnes quae quodvis munus publicum obeunt, ceu Quaestores, Magistros militum etc., sed eos tantum qui aliquam in cives jurisdictionem exercent, uti Judices, Presides, Praefecti Urbium etc. Amplius necesse est ad hos recurrere qua potestate hujusmodi praediti sunt, et non quasi ad potentiores, vel necessarios, vel amicos ⁵. Illud non interest quo modo quis recurrerit, utrum nempe appellando, an provocando, an supplici libello judici oblato.

55. *Prohibentes promulgationem*, eam nempe (si quid

(18) Ex C. 49. De S. E. Regin. IX. 361. (19) Bonac. l. cit. P. 1. n. 4. et planum est. (20) Suar. 21. 2. 79. (21) Contra C. 49. De S. E. et § 15. B. C. (1) C. 4. *De Immun. Eccl. in* 6.º B. C. § 13. (2) Filiuc. XVI. 200. (3) Bonac. Disp. 1. Q. 14. P. 1. n. 13. (4) Reiff. 1. 30. 5.: adeoque neque *Legati nati*, quos vocant, heic pertinent, neque Episcopi in his, quae obeunt ordinaria jurisdictione tamquam Delegati Sedis Apostolicae. (5) Filiuc. l. cit. Sayr. III. 18. 9. Duard. in B. C. III. 9.

judico) quae magis in jure, quam in facto consistit; idest non evulgationem, sed publicationem forma et more consueto. Vel *executionem*, idest quaecumque sunt necessaria ut Literae, Actave Apostolica effectum habeant; utque hi ad quos pertinent eis uti possint; e. g. si quis tabelliones prohibeat instrumenta super eis conficere, vel confecta partibus tradere, aut partes traditis uti ⁶. Quamobrem non sunt excommunicationi obnoxii qui Literas, Actave id genus impetrare vetant ⁷, vel impetratas ab aliis publicare, expedire, tradere, exequi, vel eis parere recusant; licet recusent eo quod nondum Principis vel Magistratus examen, beneplacitum, consensus accesserit ⁸. Questionis est, utrum necesse sit publicationem, vel executionem prohibere auctoritate publica, ut sit excommunicationi locus: negant Ugolin., Duard., Navarr., Bonac.; affirmant Sayr., Graff. Filiucc., ⁹, quos sequor, nam Pontifex de ea prohibitionem videtur loqui quae profluit ex recursu ad potestatem laicam.

56. Demum *laedentes* vel *perterrefacientes*. *Laedere* hic stricta significatione, ut alias, accipiendum est, stricta autem significatione laedi corpus dicitur ¹⁰. *Perterrefacere* est plus quam metum facere, adeoque nedum gravi metu opus est, sed oppido gravi. *Sive ipsas partes*, idest eos ad quos pertinent Literae vel Acta Apostolica; *sive alios*: non quosvis profecto, sed vel eos ad quos pertinent publicatio vel executio Literarum Apostolicarum, utputa *procuratores, agentes, notarios, executores, subexecutores* ¹¹; vel eos quos laedendo, terrendo, quis partes ipsas, agentes, notarios etc. laedere, terrere intelligitur; ut puta eorum parentes, conjuges. liberos ¹².

57. Hi autem omnes excommunicationem incurrunt sive Laici sint, sive Clerici ¹³: et licet tantum ad tempus recurrant, vel impedian; v. c. quoad alter obtinuerit *Regium Exequatur*, vel quoad restituerit ablatum injuste ¹⁴. Nec excusantur quia recurrunt, impediunt etc. non ex contemptu Apostolicae Sedis, sed quia putant nocitura sibi Acta vel Literas hujusmodi; inest enim contemptus reipsa: nec si ea obreptitia esse dicant; primum quia hoc dispicere pertinet ad

(6) Bonac. P. 2. n. 4. (7) Contra B. C. § 13. in fin. (8) Regin. IX. 324. (9) V. Bonac. cit. P. 2. n. 10. Regin. n. 328. (10) Brisson. Vocab. Jur. V. *Laedi*. (11) Ex B. C. cit. § 13.) (12) Ex L. 8. § ult. D. *Quod met. caus.* (13) Bonac. l. cit. P. 2. n. 26. Filiuc. XVI. 199. (14) Duard. Q. IX. 10. Regin. IX. 322. Nec enim ideo cessat injuria in Sedem Apostolicam:

Judicem Ecclesiasticum, deinde quia secus latissima cavillationibus et fallaciis sterneretur via¹⁵. Verum tunc demum excommunicatio eos tenet, cum prohibitio, recursus, laesio effectum habuerint¹⁶.

IX.

58. « Omnes falsarios literarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis ac supplicationum gratiam vel justitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vice-Cancellarios, seu Gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem Romani Pontificis signatarum: nec non falso publicantes Literas Apostolicas, etiam in forma Brevis, et etiam falso signantes supplicationes hujusmodi sub nomine Romani Pontificis seu Vice-Cancellarii aut Gerentis vices praedictorum 1. »

59. Hac excommunicatione coercetur crimen falsi. Quod est — *Veritatis immutatio vel suppressio in fraudem alterius facta*², Uti igitur aliquis in crimen falsi, atque ideo in censuram incidat, necesse est 1.º ut veritatem immutaverit, vel suppresserit: 2.º ut dolo malo: 3.º ut hoc alteri graviter nocere³, atque ideo ut falsitas ea sit, quae alterum decipere⁴ queat. Si unum ex his desit, poena falsi locum non habet⁵. Qui falsum admittit dicitur *falsarius*, licet falsum admiserit semel tantum⁶. Verum excommunicatione non omnes falsarii coercentur, sed tantum falsarii Literarum Apostolicarum, sive gratiam contineant sive justitiam. Porro gratiam continere dicuntur, quae continent aliquod R. P. beneficium, seu liberalitatem; justitiae quae ad *lites*, adeoque ad causae

(15) Bonac. P. 2. nn. 19. 20. Nisi [forte constet revera esse obreptitia, et Judex Ecclesiasticus adiri nequeat, et sit in mora periculum (Tolet. V. *Excommunicatio* n. 9. Sayr. III. 17. 5.). Aliud juris est si quis credat ea falsa esse: nam si falsae sunt excusatur reipsa (§ 9.); sin minus bona fide excusatur (V. Schmalz. V. 20. 4.). (16) Negat. id Filiuc. IX. 199. quem sequitur subdubitans Bonac. P. 2. n. 28. Sed puto non facile recedendum esse a generalibus regulis juris. (1) C. 7. De Crim. fals. B. C. § 6. (2) Renazzi *Synops. Elem. Jur. Crim. Lib. IV. C. 24. § 20.* (3) Ex L. 1 C. *De his qui sib. adscrib.* Nihilominus in publicis scripturis falsitas coercenda est officio judicis etiam sine cujusquam damno, quia pessimi exempli res est (Carmign. *Elem. Jur. Civ. § . .*) (4) Ex L. 7. § *Dolus malus* D. *De Pact.* Scilicet falsum sine dolo, *dolus sine evidenti calliditate non fit.* (5) Reiff. V. 20. 1. Schmalz. V. 20. 4. (6) Pirhin. 5. 20. 25. Schmalz. V. 20. 35. De quo olim subdubitatum fuit (Ex C. 7. De Crim. Fals.).

alicujus cognitionem et definitionem pertinent. Dixi Literarum Apostolicarum, adeoque huc non spectant Literae et rescripta *aliorum quorumcumque*; ut Nuncii Apostolici ⁷, Legati a latere, Poenitentiarii Majoris ⁸, SS. Congregationum etc. Immo nec Literae Apostolicae, vel rescripta nondum signata ⁹, vel munita sigillo, vel plumbo; quia, cum nondum authentica sint (ut vulgo dicitur), nondum valent ¹⁰; nec ea quae valere desierint, et amplius valere non possunt ¹¹.

60. Falsum autem circa Literas hujusmodi fieri potest pluribus modis ¹²: sed in primis excommunicatione in illud animadvertitur, quod fit 1.º corrumpeudo, vel 2.º confingendo Literas Apostolicas, vel 3.º signando supplicationes etc. *Corrumpeudo* fit quoties aliquid variatur, deletur, additur ¹³: quod non materialiter aestimari debet, sed formaliter; idest ex sensu a R. P. principaliter intento ¹⁴. *Confingendo* fit quoties falsa scriptura subjicitur. Demum *signando supplicationes* etc. quoties in eis falso rescribitur *fiat* ¹⁵ Sed necesse est 1.º ut haec dolo malo fuerint admissa ¹⁶ quomobrem si falsas literas confeceris, aut veras corruperis mox laceraturus, verius est excommunicationem cessare ¹⁷. 2.º Ut, si alterius intersunt, hoc alteri noceat graviter, aut nocere possit ¹⁸. Dixi *si alterius intersunt*, nam, si intersunt tua, sat est illa quoquo modo falsificasse, et planum est. Utque demum 3.º falsitatem perfeceris, compleveris ¹⁹. At cum falsitas perfecta fuerit, excommunicatio statim contrahitur, ta-

(7) Suar. *De Censur.* 21. 2. 49. (8) Navar. 27. 62. Suar. n. 42. Schmalz. n. 23. : quamquam de Majori Poenitentiario alii aliud sentiant. (9) Ex L. 6. D. *Ad L. Corn. De Fals.* (10) Ex cit. L. 6. Duard. Quae-st. X. 21. Bonac. P. 3. n. 11. (11) Navar. XVIII. 169. Regin. IX. 289. Utpote dispensatio matrimonialis, mortuo dispensato : non item si possent, ut ita dixerim, reviviscere; e. c., dispensatio a servitio chori ad tempus, hoc elapso (Bonac. l. cit. n. 1.). (12) V. C. 5. De Crim. Fals. (13) CC. 5. 6. *De Crim. Fals.* L. 2 D. *Ad L. Corn. De Fals.* (14) Ex C. 9. *Eod.* Suar. 21. 2. 46. Immo falsitas non intelligitur, si error tantum v. c. grammatices, vel nominis, cognominis, patriae, fuerit emendatus (Suar. l. cit. Bonac. P. 2. n. 3.): non enim temerat, sed potius restituit veritatem, qui errorem emendat (Schmalz. V. 20. 43.). (15) § 7. *Inst. de Public. Judic.* (16) C. 8 *De Crim. Fals.* L. 20. *Ad L. Corn. De Fals.* (17) Sylv. V. *Excomm.* VII. 8. Duard. XX. 2. (18) Cajet. V. *Falsarius* Graff. Navar. XXVII. 62. Duard. l. cit. Contra Alter., Bonac. n. 5. Reiff. n. 33. Schamlz. n. 37. (19) Duard. X. 21. v. c. si aliquid interleveris aliud substituturus, et revera hoc substitueris (Duard. loc. cit. Bonac. P. 3. n. 12.). (20) Duard. et Bonac. ll. cc.

metsi falsificatis Literis, aut rescriptis non utaris ²¹. Ea tantum quae admittitur configendo literas Apostolicas, ante harum publicationem non incurritur ²².

X.

61. « Absolventes complicem in peccato turpi etiam in mortis articulo, « si alius Sacerdos licet non approbatus ad Confessiones, sine gravi aliqua « exoritura infamia et scandalo, possit excipere morientis confessionem 1. »

62. Peccatum turpe heic est — *Omnis actus externus libidinosus* ². An et turpia colloquia? Affirmat S. Alph. ³. Negant alii ⁴; et fortassis verius ex mente Ben. XIV. ⁵. Complicem vero accipio eum, quocum Sacerdos peccavit, dummodo peccatum fuerit utrinque formale ⁶. Ad haec necesse est, ut peccatum fuerit grave in ipso quoque opere externo ⁷.

63. Itaque Sacerdos qui *audet* absolvere complicem in hujusmodi peccato turpi, excommunicationem incurrit; seu sanum, seu morientem *absolverit* ⁸. Hoc tantum inter utrumque casum distat, quod si absolvit sanum, absolutio *ab hujus modi culpa*. ⁹ nullius momenti est; si morientem, valet. Nihilominus cessat etiam excommunicatio in mortis articulo, si alius Sacerdos, etiam non approbatus, adhiberi non possit sine gravi infamiae periculo; vel si is casus inciderit, in quo non approbatus potest absolvere a peccatis etiam praesente approbato ¹⁰; maxime si alius Sacerdos post coeptam

(21) L. 8. *Ad L. Corn. De Fals.* Qui autem his utitur, incurrit a-
liam excommunicationem Episcopo reservatam (§ 130). Olim excommu-
nicationem contrahebant et illi penes quos falsae literae erant, nisi intra
20 dies eas destruerunt vel resignarent (C. 4. § ult. De Crim. Fals.)

(22) V. 7 59. Ait enim Const. nostra *publicantes*, et non *fabricantes*, ut
B. C. — Publicare autem heic accipere debemus seu jure, seu facto (V.
§ 55.), prout natura literarum patitur; idest seu promulgationem, seu
evulgationem. Ergo si quis paucis ostenderit, ut notoriae adhuc dici non
possint, excommunicationem, si quid judico, nondum incurrit. (1) Ben.
XIV. C. *Sacramentum Poenitentiae* § 4 cf. C. *Apostolici muneris* §§ 3. 4.
(2) Amort *De Poenit.* Disp. 10. § 2 Q. 3. (3) S. Alph. VI. 554. (4) A-
mor. I. cit. § 1. Q. 6. Scarpaz. etc. (5) Ben. XIV. De Syn. VII. 14. 4.
(6) Scavi. *De Sacram. Poenit.* § 415. Nam si alteruter peccaverit ma-
terialiter tantum, complex dici non potest, ut puta si mulier dormientem
turpiter contectaverit (V. S. Alph. VI. 554. in fin.). (7) S. Alp. I.
cit. V. § 6. (15.). (8) Bened. XIV. C. *Sacramentum Poenitentiae* § 4.
Absolverit; adeoque non si confessionem dumtaxat exceperit, nec absolvit
(S. Alph. n. 556.). (9) Cit. § 4. Ergo ab aliis peccatis valet — Pavone
Spicileg. etc. § 157. (10) Gury. II. 587 ibique Baller. e. g. si appro-

confessionem supervenerit, quippe qui vix sine aliqua suspicione succedere posset, aut ne vix quidem.

XI.

64. « Usurpantes vel sequestrantes jurisdictionem, bona, redditus ad personas Ecclesiasticas ratione suarum Ecclesiarum aut beneficiorum pertinentes 1. »

65. Jure Canonico excommunicantur qui bona Ecclesiae vel usurpant, vel alienant. Usurpantium duplex genus est; nam vel usurpant quae competunt personis Ecclesiasticis ratione suarum Ecclesiarum, seu beneficiorum; vel cetera usurpant. Illi excommunicationem incurrunt R. P. specialiter, hi simpliciter reservatam ². Qui vero alienant, vel recipiunt, excommunicationem quidem incurrunt, sed nemini reservatam ³. De his et istis propediem, de illis hic.

Principio igitur obiectum materiale hujus excommunicationis sunt 4.º jurisdictione seu spiritualis, seu temporalis ⁴: 2.º bona seu immobilia, seu mobilia, seu jura ⁵, 3.º *Reditus*, idest quicquid res fert, vel percipitur intuitu rei ⁶: non item proventus et obventiones, seu distributiones quotidianae ⁷. Jurisdictiones, inquam, bona, redditus quae pertinent ad *personas Ecclesiasticas* ratione suarum Ecclesiarum, aut beneficiorum ⁸. Adeoque non ea quae competunt Montibus pietatis, Nosocomiis ⁹, Caemeteriis ¹⁰, Sodalitatibus laica-

batus sit consanguineus vel inimicus poenitentis; et is ab eo velut abhorreat (V. S. Alph. VI. 563.). Quae sententia mihi vera prorsus videtur: neque enim credendum est, Piam Matrem Ecclesiam districtius cum morientibus agere velle; quod, in tanto discrimine, tantaque rerum sollicitudine, aleae procul dubio plenissimum opus foret. (1) B. C. § 17. C. 13. De Elect. in 6.º (2) Trid. XXII. R. C. 11. Olim excomm. incurrerant etiam qui bona hujusmodi submittebant laicis (C. 2 De Reb. Eccl. non alien. in 6.º). (3) Extr. *Ambitiosae Eod. Tit.* (4) Bonac. Disp. 1. Q. 18. p. 2. n. 3. Suar. D. 21. 2. 95. - Filiuc. XVI. 219. - Atque ideo quodvis officium, vel munus cui aliqua jurisdictio cohaereat. (5) Ex L. 37. D. De Usur. Leg. Jura, ut ecce nomina debitorum. (6) Ex L. 5 § *Quaerere ergo* D. De Reb. eor. qui sub tut. sunt. (7) Bonac. n. 10. (8) Bonac. P. 3. n. 5. seu Saecularium seu Regularium: lex non distinguit. Quid si quis haec usurpet, sequestret, dum beneficium vacat? Cajet. et Tolet. putant excommunicationem cessare. Contra putant Navarr. 27. 69. Regin. IX. 372. Bonac. loc. cit. n. 31. ibique Savr. Spor. Duard. Ugol. Filiuc. Haec sententia est (fortassis vera, sed prior probabilitate non caret; videntur enim Canones Personis Ecclesiasticis cum primis consulere voluisse. (9) Duard. Q. IX. Art. 7. (10) Bonac. loc. cit. n. 18.

libus, nec alicui Cappellaniae Laicali ¹¹. Nec, ut puto, Monasteriis; primo quia haec vel ad ipsa Monasteria, vel ad eorum Sacristias, vel ad Ecclesiam Romanam pertinent: deinde quia heic ex B. C. § 17. praetermissa sunt: nec bona aedibus sacris servandis, reparandis, vel sacris obeundis addicta: immo nec redditus beneficiorum quae alius Clericus conduxerit, quippe ad eum non quasi Clericum, sed quasi conductorem pertinent.

66. Actiones vero quae excommunicatione coercentur duo sunt: usurpatio et sequestratio, a quocumque sint factae, sive laico, sive Clerico ¹². *Usurpare* est, rem ab alio occupare quasi ad se pertinentem ¹³. *Occupare*; ideo hanc excommunicationem non incurrunt fures, raptores, praedones etc. ¹⁴: *ab alio*, ideo nec is eam subit, qui rem ab aliis usurpatam acquirit actibus seu ultimae voluntatis, seu inter vivos: nec ipsae personae Ecclesiasticae si quid suae Ecclesiae vel beneficii sui interceperint; veluti si arbores grandiores ceciderint ¹⁵. *Sequestrare*: sequestum est rei controversae sive mobilis sive immobilis ¹⁶, penes tertium depositio, ut lite finita victori restituatur ¹⁷. Fit vel consensu partium vel officio iudicis. Heic coercetur quod fit officio iudicis; nempe injustum. Injustum autem dicitur si, vel nullo jure sit factum; vel nulla cogente necessitate utputa fugae, subtractionis, dilapidationis periculo ¹⁸. Scilicet sequestum est species executionis, a qua iudicium inchoare, nisi ex justissima causa, iniquum est ¹⁹. Quaeri, potest utrum excommunicationi sit obnoxia inhibitio judicialis a creditore facta debitori sui debitoris de non solvendo, vel tradendo quod huic debet, quoad Magistratus de ea re sententiam suam dixerit; quod *sequestum penes tertium*, moribus hodiernis, dici solet. Non puto, quippe hoc sequestum juri Canonico ignotum est ²⁰.

(11) Avanz. pag. 83. (12) Regin. IX. 372. Filiuc. XVI. 212. Bonac. P. III. n. 2. (13) Cajet. V. *Excommunicatio* C. 27. Suar. *De Censur.* 22. 2. 96. Navar. 27. 69. Tolet. Lib. 1. C. 28. Alter. Duard. Ugol. Regin. IX. Cap. 25. 372. Filiuce. XVI. 225. Bonac. Disp. 1 Q. 18. P. 1 n. 3. Et jure prorsus Ex LL. 8. 9. 16. D. *Quem. serv. amitt.* L. 9. § ult. *De Publican.* L. 8. C. *De Interd. Matrim. Pertinentem*, nempe quasi jure suo; quamobrem, si ex justa compensatione sibi quid vindicet, excommunicatio cessat (Bonac. P. 3. n. 6.). (14) S. U. I. 9. Martii 1870. Cajet. Regin. IX. 372. (15) Filiuce. XVI 225. Bonac. n. 30. (16) Ex L. 2. De Sequest. Pirh. 16. n. 4. (17) Ex L. 109. *De V. S. L.* 12. *Depos.* (18) CC. 2. 3. De Sequestr. L. 5. C. Quor. appell. (19) L. un. C. *De Proh. sequestr.*

(20) - Ad haec. Ex Conc. Tridentino » *Si quem Clericorum vel Lai-*

XII.

67. « Invadentes , destruentes, detinentes per se vel per alios Civitates ,

corum quacumque dignitate ETIAM REGALI AUT IMPERIALI praeferat, in tantum, malorum omnium radix , cupiditas occupaverit , ut cujusvis Ecclesiae vel Loci Pii jurisdictiones, bona, census, jura, fructus, et quascumque obventiones vel emolumenta , quae in ministrorum et pauperum necessitates converti debent, vi, vel timore incusso seu quacumque arte , aut quocumque quaesito colore in suos usus convertere , illosque usurpare praesumpserit , seu impedire ne ab iis , ad quos jure pertinent, percipiantur. is anathemati tamdiu subiaceat quamdiu ea quae occupaverit, vel quae ad eum quomodocumque etiam ex donatione suppositae personae pervenerint, restituerit , ac deinde a R. P. absolutionem obtineat. Patronus autem (Ecclesiae) et Clericus qui NEFANDAE FRAUDIS , et usurpationis hujusmodi fabricator , seu consensiens fuerit ultra excomm., ille Patronatu, is quibuscumque beneficiis ipso jure privatus existat, et ad quaecumque alia beneficia inhabilis efficiatur, et a suorum ordinum executione, etiam post integram satisfactionem et absolutionem suspendatur (Trid. XXII. R. 11.). Principio admonendi sumus, hoc Decretum non ad quascumque occupationes ; sed ad auctoritativas et potentiales pertinere (De Luc. Ad Trid. h. t. Disc. 23.). Quod satis superque manifestum est tum ex personis quas hoc Decret. prae ceteris spectat, tum ex gravissimis verbis quibus nefandum hoc facinus carpit tum ex poenis quam gravissimis quibus illud coercet. Secus si quisquis rem quamlibet, vel modium frumenti , aut amphoram olei , quoquo modo in suos usus convertit ; v. c. fur qui eam surripit, conductor qui eam non solvit, commodatarius, depositarius qui eam non restituit ; quisquis sibi arborem succidit, finitimus qui limites agrorum ingreditur, vel in conficio aedificium ponit, excommunicationem incurrit, necesse erit excommunicationibus Ecclesiam repleri ; quod et a mente Tridentini (V. Sess. XXIII. Ref. 3.), et ab his quae alias constituit super iis qui decimas subtrahunt, vel impediunt, vel ab aliis solvendas temere occupant, et in rem suam vertunt (Sess. XXV. R. 12) videtur alienum prorsus. Quid quod hujus (XXI. R. 11.) Decreti usus in Curia Romana nimium rarus est ? Quin haec damnat. inferiorum facilem abusum, dum etiam contra privatos debitores, qui ex aliqua praetensione decimas , vel canones, seu livellos , aliasque praestationes statutis temporibus non solvunt, ad has poenas procedunt ; sive contra eos qui ex privatis juribus ac praetensionibus aliqua possideant bona quae ad Ecclesias, vel pia loca spectare praetendunt (De Luc. cit. n. 2.)

Porro quod Conc. heic excomm. coercet, est. (1.º) *convertere in proprios usus bona, res jura etc.* nempe illa (2.º) *usurpando, vel impediendo, ne ab iis ad quos jure pertinent percipiantur ; non quidem utcumque, sed (3.º) vi vel timore incusso, seu quacumque arte, idest fraude (L. 18. § ult. De Excus. Tutor) ; aut quaesito colore, idest titulo*

* Terras. loca aut jura ad Ecclesiam Romanam pertinentia, vel usurpantes, « perturbantes, retinentes supremam jurisdictionem in eis, nec non ad singula la praedicta auxilium, consilium favorem praebentes 1. »

68. Haec excommunicatio spectat *ad defensionem domi-*

(L. 50. De Donat. int. Vir.) seu pretextu (LL. 2. 5. De inoff. test.). Quae cum ita sint, huc non pertinent (ex 1.º) qui quodvis damnum inferunt, quin de hoc lucrum faciant, puta si aedes incenderint, sata laeserint, arbores dejecerint. Nec, etsi lucrum faciat, (ex 2.º) qui nihil aufert, v. c. qui decimas non solvit, vel impedit (Trid. cit. C. 12); vel aufert quidem sed non quasi suum (V. § 66. n. 13) v. c. fur qui clam surripit, praedo, qui vi aliquid rapit. Nec demum (ex 3.º) qui nullam vim, aut fraudem, adhibuit, ut puta si depositum, vel commodatum non restituit, vel conductori persuasit ne mercedes agrorum solveret etc. Illud non interest utrum quis usurpaverit, impederit *per se, vel per alios seu, etiam per suppositas personas.*

Quaeri potest utrum hi qui ab hujusmodi usurpatoribus *emunt* bona ecclesiastica huic excommunicationi sint obnoxii: nam nec illa usurpant, nec emendo impediunt ut ab his ad quos pertinent percipiantur. Et hodie definiti juris est, eam incurrere (Pius IX. Allocut. *Quod praenunciavimus* 25. Jul. 1873). Sed heic novae oriuntur dubitationes; quid nempe *bonorum*, quid *emptorum* quid *emptionis* nomine significetur. Et *bona*, si quid opinor, accipere debemus, ut alias in jure Canonico (C. 13. *De Elect. in 6.º Extr. Ambitiosae. De reb. Eccl. non alien.*) immobilia vel mobilia pretiosa (V. § 129.). Nec obstat resp. S. Poenit. 1. Jun. 1869. ad 6., quo edicatur eos tantum absolvi posse, qui emerint res usu consumptibiles, ut oleum, triticum, vinum, ibi enim agitur de absolutione sacramentali, quae multa respicere debet, et non a censuris tantum. *Emptores* autem accipio nedum proximos et immediatos, sed omnes; idest sive ab usurpatoribus, sive ab emptoribus emerint (Ex LL. 65. 70. *De Verb. Sign.*) *Emptiones* demum, propria significatione, contractus de re pro certo pretio acquirendo. Adeoque ex hoc capite puto excommunicationem incurrere 1. Patronos qui praedia Capellaniis vel beneficiis addicta a fisco emancipant injussu Ordinarii, nam vere eam partem emunt quam sibi fiscus attribuit. 2.º Qui praedia vectigalia redimunt, si emphyteusis temporaria fuerit, quippe et directum ac utile dominium emunt, acquirunt; et, emphyteusi tacite resoluta, praesenti acquirunt: vel census, canones etc. jure seu pacto irredimibiles; sed et qui redimibiles redimunt, non antea absolvi possunt *quam erogaverint in manu Ordinarii quid quid minus de capitali summa gubernio persolverint* (S. Poenit. 1. c. ad 10.). At qui praedia ecclesiastica in emphyteusim accipiunt, hic non pertinent, si quid judico, emphyteusim enim, non emptionem et venditionem esse, sed contractum sui generis notissimi juris est (L. 1 C. De Jur. Emph.); quamquam nec hi absolvi possint, nisi prius scriptis caverint quae S. Poenit. ib. ad 8. caveri jussit.

(1) Ex B. C. § 1.

nii temporalis ad Sedem Apostolicam pertinentis ². Proinde *jura et jurisdictionem* heic accipimus temporalia: nec quaevis jura, sed principalia; et jurisdictionem supremam, idest eam quae soli Principi competit ⁴; utputa jus vitae et necis, jus indicendi tributa, creandi Magistratus etc. Hanc autem excommunicationem incurrunt 1.º qui civitates etc. destruunt, vel invadunt, vi adhibita ¹. 2. Qui supremam R. P. in his jurisdictionem perturbant, v. c. qui impediunt ipsum R. P. leges in his civitatibus publicare, tributa indicare etc.; qui hanc jurisdictionem, vel Civitates terras etc. retinent, tametsi ab aliis acceperint, velut haeredes ⁵. *Demum* 3.º qui ad singula praedicta auxilium consilium, favorem praebent. Et de his, qui haec praebent, invadentibus, destruentibus, perturbantibus expedita res est; de his qui detinentibus, salebrosa: dicam plane quod sentio; quam recte vident sapientes,

69. Itaque horum duplex genus constituendum est; *unum* eorum qui aliquod publicum munus exercent. Munera autem publica vel ad civium necessitates, seu utilitates, vel ad regimen tuendum pertinent, vel ad utrumque. Illa suscipere innoxium est, ceteris paribus, quia societas necare seipsam non potest ⁶: ista non item; sed quoad censuras oportet a-

(2) Suar. De Censur. 21. 2. 104. Regin. IX. 386 (3) Bonac. To. III. D. 1. Q. 21. P. 1. n. 16. (4) Ex L. 5. C. *Unde vi* etsi non hostiliter (hoc adverbium jamdudum ab antiquioribus Bullis in Coena Domini legi solitis detractum fuerat); v. c. sub colore praecavandae seditionis. (5) Duard. Savr. Filiucc. XVI. 64. etiam haeredes haeredum (Ex LL. 65. 170. D. *De Verb. Sign.*) (6) Taparell. Saggio di Dritto naturale Vol. 1. § 664.

Dixi caeteris paribus: nam duo prae ceteris animadvertenda sunt: 1.º ne juramentum praestent, quo usurpatori obedientia, uti ajunt, *activa* pollicetur, quod quasi praetium muneris foret. Et si jurare omnino necesse sit, passivam dumtaxat, et legibus tum divinis tum Ecclesiasticis consentaneam, *obedientiam* spondeat (Pius VII. Lit. *Dilecti Filii*. Ad Epp. March. 30. Aug. 1808. S. Poenit. 10. Dec. 1860. ad 10 et 14.). Utque 2.º dum jurant, palam profiteantur, se nihil facturos quod a legibus divinis et Ecclesiasticis remotum sit. Quamobrem si quid contra has leges faciendum inciderit, aut eo abstinere, aut officio se abdicare necesse est. Sane Sacra Poenitentiaria die 6. Octobr. 1860. respondit (Ad 11.) posse, qui munera publica exercent, in eis tolerari, *dummodo non agatur de officiis, quae directe et proxime influunt in spoliū, vel in ejusdem spoliū manutentionem; et exerceri possint absque periculo lesionis legum divinarum et Ecclesiasticarum.* » Porro in spoliū manutentionem ex officio influere intelliguntur *quelli che rappresentano il primo*

nimadvertere, num quis possit his abstinere sine incommodo gravi (V § 7. (27)). Demum haec sponte suscipere vel retinere culpa non caret, quia bonum ex integra causa : atque heic recidunt , qui cuivis militiae, civicae quoque , conscribuntur ; verum cum hi parere necesse habeant, ab excommunicatione excusantur ⁷, exceptis his, qui sese dederint ⁸, vel emeritis.

Alterum genus eorum est qui nullum publicum munus obeant. Hi favere intelliguntur, si retinentibus *proximam*, ut in possessione remaneant, operam praestent ; utputa pecunia, delationibus , consiliis , scriptis etc. : si *remotam* non item ; veluti si eis praebeant victualia , aedes locent, inserviant etc. At qui ab eis stant (*adhaerentes*) heic nullatenus pertinent, quippe hos praeterit Const. nostra ⁹ ; licet eorum compitalia, male feriat, participant.

70. « A quibus omnibus excommunicationibus hucusque recensitis absolutionem Romano Pontifici pro tempore speciali modo reservatam esse et « reservari ; et pro ea *generalem* concessionem absolvendi a casibus et censuris, sive excommunicationibus Romano Pontifici reservatis nullo pacto sufficere declaramus, revocatis insuper earumdom respectu quibuscunque indultis concessis sub quavis forma et quibusvis personis etiam Regularibus cujuscunque Ordinis, Congregationis , Societatis et Instituti, etiam speciali mentione dignis, et in quavis dignitate constitutis. Absolvere autem praesumentes sine debita facultate , etiam quovis praetextu, excommunicationis vinculo Romani Pontifici reservatae innodatos se sciant, dummodo non agatur de mortis articulo, in quo tamen firma sit quoad absolutos obligatio standi mandatis Ecclesiae, si convaluerint. »

Magistrato in ciascuna Provincia o Città o terra o castello. Quod ab Eñno Pacca a Secretis Status Pii VII. an. 1807. declaratum fuit (V. Raccolta de' docum. autent. etc. Italia 1814. To. 3 p. 273.). (7) Ex Decr. S. U. I. 1. Febr. 1871. (V. § 50.). (8) Ex Declarat. Pii VII. 24. Aug. 1808., et S. Poenit. 10. Decembr. 1860. ad 7. et 8. (9) Contra B. C. cit. § 21. Scilicet, si nullo cum eis inito pacto, eorum partes sequuntur : hi enim adhaerentes dici solent (Bonac. Disp. 1 Q. 21. P. I. n. 27.). Inter eos qui invadentibus, et eos qui retinentibus favent, locum tenent qui pro invasis jam civitatibus , terris locis invasori detinendis ludicrum suffragium tulerunt (Ex S. Poenit. loc. cit. ad 26.).

SECTIO SECUNDA

Excommunicationes latae sententiae Summo Pontifici reservatae.

« Excommunicatio latae sententiae Romano Pontifici reservatae subiacere
» declaramus. «

I.

71. « Docentes vel defendentes sive publice sive privatim propositiones
« ab Apostolica Sede damnatas sub excommunicationis poena latae sententiae;
« item docentes vel defendentes tamquam licitam praxim inquirendi a poeni-
« tentibus nomen complicitis, prouti damnata est a Benedicto XIV. in Const.
« Suprema 7 Julii 1743. Ubi primum 2 Junii 1746. »

72. Propositiones a RR. PP. damnatae, quaedam sub poena anathematis (nempe in eos qui illas docent, vel defendunt) confixae sunt, ut ecce ab Alex. VII. An. 1665, 1666, ab Innoc. XI. An. 1679, ab Alex. VIII. An. 1690; quaedam nullo adiecto anathemate, ut puta damnatae a Pio IX. die 8. Decembris 1864. Actiones quae hoc loco coercentur duae sunt, *docere*, et *defendere*. Docere est nescientibus tradere; defendere est earum patrocinium suscipere, quasi fuerint damnatione indignae. Quare si quis dicat simpliciter se tenere, hanc vel illam prop. non fuisse damnandas, existimo excommunicationem effugere¹, Hoc primum; deinde eas docere defendere oportet quae sub excomm. poenae l. s. proscriptae sunt. Et si conjunctim doceat, defendat eas quae proscriptae sunt una simul, aliae quasi haereticae, aliae quasi erroneae etc.; is hodie haeticus est; atque ideo ex hoc capite incurrit aliam excommunicationem speciali modo R. P. reservatam.

73. Qui autem *ausus fuerit*, ita Ben. XIV. *docere, licitam esse praxim exquirendi nomen complicitis denunciata, nisi revelarent, absolutionis sacramentalis negatione; vel scribere aut loqui praesumpserit in ejusdem damnatae praxis defensionem*, incidit ipso facto in ex-

(1) Scilicet is significat tantum quid sentiat: quando autem lex hos quoque damnare voluit qui contra *sentire* praesumunt, id expressit, ut in C. *Unigenitus* Clem. XI. 8. Sept. 1713. Dixi *hanc vel illam prop.* Nam si de omnibus dixerit, et aliqua damnata sit quasi haeretica, hodie haeticus foret.

communicationem R. P. reservatam. Tribus igitur opus est ut excommunicatio eum teneat: 1.º ut doceat hanc praxim licitam esse: 2. ut utrumque simul licitum esse doceat; idest, et exquirere nomen complicitis, et reticenti absolutionem denegare; utque 3.º temere haec doceat: itaque si unum ex his desit, excommunicatio cessat².

II.

74. « Violentas manus, suadente diabolo, injicientes in Clericos, vel utriusque sexus Monachos, exceptis, quoad reservationem, casibus et personis, de quibus jure vel privilegio permittitur, ut Episcopus aut alius absolvat. 1 »

75. Haec est excommunicatio quae vulgo *Canonis* dicitur, nempe a privilegio ab Innocent. II. jam a Saec. XII. Clericis constituto, quod *Canonis* privilegium dici solet. Quae omnium prima, uti videtur, *ipso jure* irrogata fuit, cujus nullum aliud exemplum extat in Gratiani decreto. Hac re, et quia est privilegium non personis sed Ordini constitutum², latissime acceptum est³. Eo igitur gaudent Clerici et Monachi utriusque sexus, qui privilegio fori non exciderint. Clericorum autem appellatione veniunt omnes tonsuram adepti: appellatione Monachorum omnes Regulares utriusque sexus⁴; Novitii, Tertiararii⁵, et Eremitae, qui de mandato Episcopi alicui Ecclesiae, vel aediculae inserviunt⁶.

76. Actio quae punitur est injectio manuum violenta. Manus violentas injicere accipimus, quoties in personam, non verbis, sed re fit injuria⁷; idest quoties laeditur corpus, libertas, dignitas. Corpus, ut ecce si Clericum veneno sustuleris⁸, vel prosequutus eum fueris, ut in praeceps corrueret,

(2) Ad haec, excommunicationem, sed nemini reservatam, contrahunt qui *docere praedicare, vel pertinaciter asserere seu etiam publice disputando defendere praesumpserint* existenti in lethali, si Eucharistiam recipere velit, non esse confessionem necessariam (Trid. Sess. XIII. *De Euch. Can. II.*) jure divino (Bonac. To. 3. Disp. 22. 2. Q. 14. n. 4.). Et matrimonia clandestina inita ante Conc. Trid., vel postea, his locis ubi Decretum Conciliare publicatum non est (Bonac. P. 8. n. 3.), vel sine consensu parentum inita, irrita esse, vel hos ea irrita facere posse (Trid. Sess. XXIV. *De Ref. M. 1.*). (1) Ex C. 4. Cau. 17. 12. (2) CC. 15. 56. Cau. 4. 1. (3) Croix VII. 301. S. Alph. VII. 273. (4) C. 33. De S. E. (5) Schmalz. V. 39. 219. (6) V. Reiff. III. 1. 25. (7) Ex L. 1. § 1. D. *De Injur.* (8) S. Alph. VII. 28. Is excommunicationem incurrit cum primum venenum laedere caeperit (S. Alph. 15.).

vel ex equo decideret, et corruit, decidit ⁹: libertas, cum destruitur in carcerem, aliumve locum, privatum quoque ¹⁰: dignitas, quoties vis adhibetur, veluti si rhedam sistas, qua vehitur, aut equum quo insidet ¹¹; si aliquid ei detraxeris veluti crumenam, pileum, baculum ¹²; vel aliud contumeliosum in ipsum admiseris, utputa si sputo, pulvere, luto eum foedaveris, si vestes quibus indutus erat conscideris etc. ¹³.

77. Huic excommunicationi omnes sunt obnoxii, impuberes quoque ¹⁴. An, ut veteri jure, et is qui mandavit ¹⁵; et qui ratum habuit ¹⁶? Non puto, tum quia haec, ut alias, verba propria et stricta significatione accipienda sunt, tum quia quando Legislator hos teneri voluit, eos nominatim recensuit (§ 39.). Nec ea tenetur Clericus, qui sibi manus intulit, quia lex percussorem a percusso secernit ¹⁷. Nec qui percutit, vel joco ¹⁸, vel corrigendi ¹⁹, vel defensionis, aut qua alia justa causa ²⁰; vel ex subita ira ²¹.

III.

78. « Duellum perpetrantes, aut simpliciter ad illud provocantes, vel
« ipsum acceptantes, et quoslibet complices, vel qualemcumque operam aut
« favorem praebentes; nec non de industria spectantes, illudque permittentes
« vel quantum in illis est non prohibentes cujuscumque dignitatis sint,
« etiam regalis, vel imperialis 1.

79. Duellum est - *Singulare certamen armis letalibus ex conducto susceptum* ². - Itaque duellum 1.º necessario consistit ex pugna singulorum, adeoque si plures, agmine facto concurrerint, duellum non intelligitur ³. 2.º Re-

(9) Suar. De Censur. 21. l. 26. Schmalz. n. 226.: non item si praeter tuam intentionem casu currit (Croix n. 308. V. S. Alph. VII. 274.)

(10) C. 29. § 1. De S. E. (11) S. Alph. 274. (12) Laym. De Excomm. V. 2. (13) Schmalz. V. 39. 226. Laym. et S. Alph. ll. cc. (14) C. 1. De S. E. (15) C. 6 n. 1. De S. E. (16) C. 23. Eod. tit. in 6.º Immo et eum qui cum prohibere potuisset non prohibuit (C. 47. De Excomm.): sed is post sententiam judicis (S. Alph. VII. 269.). (17) S. Alph. VII. 274. (18) CC. 3. 10. De S. E. (19) Ex LL. 5. 24. D. *Ad L. Aquil.* (20) Ex CC. 3. 16. De S. E. S. Alph. VII. 275. Utpote si cum filia, sorore etc. turpiter agentem invenerit (C. 3. Eod.). (21) Tolet. sum 1. 33. Pirhin. V. 39. 117. nempe si *non plene advertatur* quod fit (S. Alph. l. c.). (1) Trid. XXV. De Ref. 19. Greg. XIII. C. *Ad tollendum*. Clem. VIII. C. *Illius vices* Bened. XIV. C. *Detestabilem*. (2) V. Salm. XXV. l. 153. (3) Salm. X. IV. 33. Secus si bini vel terni hinc inde concurrant (Clem. VIII. l. c.).

quiritur ut ex condicto susceptum fuerit ⁴; idest indicto pugnae loco, tempore ⁵, et armis ⁶: nam si tantum tempus ⁷, vel locus tantum ⁹ indictus fuerit, duellum dici non solet; immo nec utroque indicto, si de his in rixa convenerint, et egressi statim commiserint ⁹. Demum 3.º necesse est ut letalibus armis certatum sit: itaque si pugnis, bacillis, ferro acie retusa, dimicatum sit, duellum non intelligitur, etsi mors per accidens sequuta fuerit ¹⁰.

80. Itaque excommunicationem incurrunt 1.º qui duellum perpetrant, sive publice, sive privatim ¹¹; vel ad illud simpliciter provocant, vel acceptant. Et provocare intelligitur nedum qui ipse indicit, sed et is qui adversario edicit ut eligat pugnae locum, tempus et arma, 2.º Quilibet complices, vel qualemcumque operam, aut favorem praebentes, velut patrini, testes; qui consilium dant in causa duelli, qui literas provocatorias, vel alia id genus scripta. manifesta etc. dictant. scribunt, deferunt, evulgant, aut scribi, deferri etc. mandant, suadent, *vel in his se quomodolibet immiscent* ¹². 3.º Qui de industria spectant ¹³: 4.º demum qui illud in suis territoriis ¹⁴, cum prohibere possint, non prohibent.

IV,

81. « Nomen dantes sectae Massonicae aut Carbonariae, aut aliis ejusdem generis sectis, quae contra Ecclesiam vel legitimas potestates seu palam, seu clandestine machinantur, nec non iisdem sectis favorem qualemcumque praestantes: earumve occultos coryphaeos ac duces non denunciantes, donec nec non denunciaverint 1. »

82. Sectae in Pontificiis Constitutionibus - *Eae omnes intelliguntur, quae adversus Ecclesiam vel Gubernium*

(4) Clem. VIII. et Salm. II. cc. (5) Gregor. XIII. § 1. Clem. VIII. § 3. Ben. XIV. § 2. II. cc. (6) S. Alph. III. 401 q. 3. (7) S. C. Im-
mun. 13. Februar. 1703. Ferrar. V. *Duellum* n. 55. (8) Reiff. V. 14. 9.
(9) Reiff. n. 10. (10) Pignatel. Reiff. n. 12. Nec contra est C. Clem.
VIII. l. c. § 3.). (11) Greg. XIII. C. *Privatim* idest sine patrinis (Clem.
VIII. l. c. § 3.)(12) Clem. VIII. l. c. §§ 6. 7. Veluti qui pactiones ineunt
inter se de dirimendo certamine cum primum alteruter vulneratus fuerit
(Cit. C. § 5.). (13) Cit. C. § 3. scilicet qui sua praesentia ad pugnam
incendunt: adeoque non qui casu transeuntes aspiciunt, vel in secreto.
vel a longe; nec qui adeunt locum certaminis ut illud impedian (S. Al-
ph. VIII. 220.). (14) Ex Trid. C. 19. quod ex illis Const. nostrae ver-
bis *cujuscumque dignitatis* satis apparet. (1) Clem. XII. *In eminenti* 28
April. 1738. Ben. XIV. C. *Providus* 18 Maii 1751. Pius VII. 13 Se-
ptemb. 1821. Pius IX. Alloc. *Qui pluribus* 9. Nov. 1846.

sibi aliquid proponunt ². - Eas igitur ex scopo quem sibi proponunt, non aliunde, judicari debent. Itaque quaecumque sive contra Ecclesiam tantum, sive tantum contra legitimas potestates aliquid moliuntur sectae sunt, adeoque Societates *biblicae*, Societates *Clerico-liberales* Societates *Veterum Catholicorum* hic pertinent. Contra Ecclesiam vero aliquid moliri est quidvis struere, docere, suadere, quod ab ejus doctrina, disciplina, regiminis forma alienum est. Nec refert 1.º quo nomine vocentur, sive societates, collegia, conventicula, hetaeriae, coetus etc. ³: nec 2.º quo modo machinentur, palam ne an secreto ⁴: quin hodie, cum e suis latebris emergerint, occultas amplius dicere non oportet: atque ideo nihil interest utrum *exigant vel non exigant a suis assellis juramentum de secreto servando* ⁵. Nec demum 3.º utrum viri principes eas tolerant, *foveant*, quippe hoc naturam eorum non mutat.

83. Itaque sectae proscriptae sunt jure tum Canonico, tum Civili ⁶, vetitumque graviter est eas inire. Ad haec jure Canonico excommunicatione plectuntur 1.º qui eis nomen dant: 2.º qui *qualemcumque* eis *favorem* praestant, quae verba patent latissime ⁷: demum 3.º qui non denunciant coryphaeos earum ac duces. A qua nequeunt absolvi nisi prius denunciaverint: quae denunciatio non ideo cessat quod eorum nomina per libros, et ephemerides passim legantur ⁸.

(2) S. U. I. 5. Aug. 1846. *Gubernium idest legitimas potestates* (Pius IX. Alloc. 15. Sept. 1865.). (3) Clem. XII. l. c. § 2. (4) Pius IX. Alloc. *Multiplies inter*. 25. Septemb. 1865. (5) S. U. I. 5. Aug. 1846. (6) L. 1. etc. D. *De Colleg.* L. 15. C. *De Episc. et Cler.* (7) V. Clem. VII. etc. cit. Const. § 5. Ideo hac excommunicatione tenentur, qui eis praebent *consilium*, *auxilium palam aut in occulto*; *directe vel indirecte, per se vel per alios*; qui eas in suis aedibus receptant, occultant, seu *commoditatem* faciunt, *ut alicubi convocentur*; qui alios hortantur, suadent ut hujusmodi societatibus *adscribantur, adnumerentur, seu intersint, vel ipsas quomodolibet juvent ac foveant* (Clem. XII. cit. § 5.) (8) S. U. I. 1. Februar. 1871. Sciant igitur Sacerdotes sectis illaqueati, se si Ordinem exercuerint, irregularitatem contrahere, a qua non ita facile S. Sedis dispensare consuevit.

Quando autem de denunciationibus incidit sermo, juverit hoc loco de his obiter attingere quae scitu magis necessaria sunt ad rem nostram. Denunciare est delinquentem Superiori legitimo manifestare. Denunciationum duo sunt genera; *fraterna* quae ad rei emendationem, et *judicialis* quae ad ejus coercionem pertinet: illa oritur ex praecepto caritatis, haec ex fidei praecepto; de qua solum hic. Principio igitur hodie

Sed utrum is qui alicui societati nomen praebet, ut culpa et poena ipsum teneat, prius nosse debeat, in ea societate aliquid revera moliri contra Ecclesiam vel legitimas potestates? Et si socii palam nec jurati coeunt, puto eos et culpa et poenae eximi quamdiu id ignorant; sin clam, aut jurati, culpa teneri, propter periculum; excommunicatione non item.

V,

84. « Immunitatem asyli Ecclesiastici ausu temerario violare jubentes
« aut violantes 1. »

85. Immunitas asyli Ecclesiastici est jus locis sacris vel religiosis constitutum, ne qui ad ea confugiunt 1.º exinde vi extrahi possint²: 2.º ne aliis prohiberi possit, quominus illis deferant quae ad vitam sunt necessaria³: neve 3.º demum quis Ecclesias et loca immunia obsideat, et his qui ad ea aufugerint effugium intercludat⁴. Competit omnibus *locis sacris et religiosis*⁵: idest Ecclesiis, etiam nondum consecratis⁶; pollutis, interdictis⁷; et continentibus aedificiis⁸:

denunciandi sunt 1.º haeretici dogmatizantes, 2.º sectarum duces et coryphaei, 3.º sollicitantes. Obligatio denunciandi tenet omnes Christifideles pubertatem adeptos (Potest. Exam. Ordin. P. II. 248.) cujuscumque status, gradus, conditionis (S. U. I. 10. Martii 1677.). Denunciatio facienda est Inquisitori vel Ordinario, et in Missionibus Vicario vel Praefecto Apostolico (S. Poenit. 10 Febr. 1871.). Et intra dies 30. a die scientiae hujus obligationis vel, si aliquod obstiterit impedimentum, ab hoc sublato, sub poena excommunicationis l. s. facienda est, (S. U. I. l. c. S. Alph. IV. 252.), nulla praemissa correctione fraterna (Alex. VII. 8. Jul. 1660.). Qui denunciat testis loco est, ideo nihil interest utrum denuncianda ipse audierit, viderit, an acceperit ab aliis (S. U. I. l. c.) fide dignis (S. Alph. 254.); vel utrum haec probare queat (Ex Prop. 5. damn. ab Alex. VII.) vel jam alius denunciaverit (Ferrar. V. Denunciatio n. 3.). Nec excusat regulariter incommodum grave, nec quod sciverit denuncianda sub secreto commissio (S. Alph. 248. 49. 50.). Nihilominus denunciatio cessat 1.º quamdiu quis eam per se facere nequit (Ferrar. n. 54.), vel 2.º quin seipsum prodatur (Potest n. 248.). vel 3.º si nulla spes punitionis eluceat (Bonac. To. I. De Denunciato, P. n. 2. 9.). (1) Tot. tit. X. *De Immun. Eccl.* XIV. C. *Cum illas*. Ben. XIII. *Ex quo divina*. Clem. XII. *In suprema* Ben. XIV. *Officii nostri*. (2) C. 6. *De Immun. Eccles.* (3) Cap. 35. Can. 17. 1. Ben. XIV l. c. § 14. (4) Ben. XIV. cit. § 14. (5) Ben. XIV. l. c. § 3. (6) C. 9. *De Immun. Eccl.* C. 4. *De Relig. Domib.* (7) Pirhin. III. 49. 3. (8) CQ., 21. 35. 36, Can. 17. 4. utputa sacristia, porticus, atrium,

2.º Coemeteriis⁹ Christifidelibus sepeliendis addictis¹¹ 3.º palatiis S. R. E. Cardinalium vel Episcoporum; Monasteriis¹¹, Seminariis, immo Hospitalibus, Nosocomiis etc., dummodo auctoritate Episcopi sint erecta¹².

86. Itaque excommunicationem incurrunt qui violant, vel jubent violari immunitatem asyli quoquo modo ex praedictis: dummodo id fecerint 4.º *vi*¹³: quocirca si quis dolo et fallaciis eductus fuerit¹⁴, vel fictis promissionibus deceptus exierit, sibi imputet; quippe sibi, non loco sacro fit injuria; jure autem asyli locorum sanctitati et reverentiae, non personis confugientium, provisum est¹⁵. Et 2.º *ausu temerario*: ausu autem temerario is facere intelligitur qui *ab aliis minime coactus, prudens ac sciens aut violare jubet, aut exequendo violat* (asyli jus) *utpote omnis excusationis expers*¹⁶ Verum juris asyli hodie in Regnis saecularibus vix vestigium superest.

VI.

87. « Violantes clausuram Monialium cujuscumque generis aut conditionis, sexus vel aetatis fuerint, in earum monasteria absque legitima licentia « ingrediendo; pariterque eos introducentes, vel admittentes, itemque Moniales ab illa exeuntes extra casus ac formam a S. Pio V. in Constitut. *De cori* praescriptum 1. »

88. Clausura dicitur totum illud spatium, quod septis Monasterii (seu mulierum, seu virorum) continetur¹. Clausura Monialium haec est, ut nullus ea septa ingredi, nulla Monialis eis egredi possit. Et primo, ut nemo ingredi, cujuscumque conditionis, vel sexus, vel aetatis²; adeoque nec ipsi locorum Ordinarii³, nec foeminae⁴, nec impuberes⁵. Nihilominus licet ea ingredi necessitatis causa, et de Superioris licentia. Causae hujusmodi tres recensentur: infirmarum cura,

(9) C. ult. *De Immun. Eccles.* (10) Reiff. III. 49. 41. Ex § 6. *Inst. De Rer. Divis.* (11) C. 36. Can. 17. 4. Gregor. XIV. l. c. § 2. (12) Ex C. 4 *De Religi. s. Domib.* Reiff n. 47. (13) Ex C. 6. *De Immun. Eccles.* (14) Ex C. 6. *De Iis quae vi.* (15) C. 35. Cau. 17. 4. (16) S. U. I. 1. *Februar.* 1871. (1) Trid. Sess. XXV. CC. 4. 5. *De Regular.* (2) Gregor. XIII. C. *Inscrutabilis.* (3) Trid. Sess. XXV. *De Reg.* 5. (4) Gregor. XIII. C. *Dubiis.* (5) Ben. XIV. C. *Per bina.* (6) V. § 10. Quidam putant septennio quoque minores excomm. incurrere; quod alii negant (Reiff. ad Decret. III. 35. 39. V. Ben. XIV. not. 29. 24.) : et rectius nam sunt culpa expertes. At profecto eam incurrunt qui eos introducunt, vel admittunt.

administratio Sacramentorum , et commune servitium ⁷. Ex primo licet intrare Medicis, Chirurgis ad medendas aegrotas ⁸; ex altero Confessario ad ministrandum infirmis Poenitentiam, Eucharistiam (quoties dabatur sanis)⁹, Extremam Unctionem, et ad commendandas animas agonizantium ¹⁰: demum ex tertio operariis , bajulis , olitoribus etc. ¹¹. Licentia autem danda est ab Episcopo, et praeterea, si monasterium subest Regularibus, a Superiore ejus Ordinis ², nisi periculum sit in mora. Et toties danda est, quoties opus fuerit ¹³; exceptis Medicis, Chirurgis, et Confessariis ordinariis, quibus danda est generatim ¹⁴. Illud ex Const. Nostra opus non est ut in scriptis detur.

89. Deinde ut nulla Monialis sine beneplacito Sedis Apostolicae egredi possit extra casus ac formam a S. Pio V. praescriptam, Casus sunt , magnum incendium , infirmitas , lepra, vel epidemia ¹⁵. Nihilominus, si qua similis causa intervenerint , ut puta inundatio , ruina , latronum incursus , egredi posse dubium non est ¹⁶. Forma autem haec est , ut infirmitas, *praeter alios ordinum Superiores , quibus cura Monasteriorum incumbit, etiam per Ordinarium cognita et expresse in scriptis approbata sit* ¹⁷. Moniales aliter exeuntes excommunicationem incurrunt. Sed hodie ipsae solum, non item comitantes, recipientes, etc., ut olim ¹⁸.

(7) C. Unic. *De Stat. Reg. in* 6.º S. Alph. VII. 225. (8) Reiff. III. 33. 53. (9) S. Alph. VII. 227. Non vero ad exorcizandas obsessas, (S. C. Ep. 1. *Jul.* 1606.), ad exequias defunctae Monialis peragendas (Ead. S. C. 10. *Mart.* 1577.). etc. (10). Alex. VII. C. *Felicis* § 5. (11) Gloss. in C. Un. *De Stat. Reg. in* 6.º Non licet tamen hodie recipere in Monasterio puellas; sive famulas, sive educandas sine licentia Sedis Apost. (Ben. XIV. C. *Per binas.*). (12) Urban. VIII. 17 *Jun.* 1730. Immo a solo Episcopo si is usus sit (Ben. XIV. De Synod. XIII. 12. 23.). (13) Cit. S. C. 26. *Novemb.* 1722. Ben. XIV. Not. 19. 19. Nihilominus potest Episcopus committere Abbatissae vel Confessario facultatem concedendi aliis licentiam ingrediendi (S. Alph. VII. 223. in fin.). (14) Ead. S. C. 13 *Jul.* 1605. 2 *Mart.* 1609. (V. Lucidi *De Visit. Sacr. Lim.* V. II. pag. 138. § 56. etc. (Romae 1866.). (15) S. Pius V. C. *Decori* 24 *Januar.* 1570. Lepra, nempe, et epidemia quae caenobium, et non urbem tantum invaserint (S. C. Epp. 20. *Febr.* 1720. Ben. XIV. *De Syn.* XIII. 12. 31.). Ceterum appellatione epidemiae quodvis morbum contagiosum significatur (S. Alph. VII. 229.). (16) Reiff. III. 35. 50. S. Alph. 1. c. (17) S. Pius V. cit. C. *Decori* § 50. (18) Praeterea ex Trid. XXV. De Reg. 5 excomm. (sed nemini reservata) coercentur Magistratus saeculares si ad instantiam Episcopi non praebeant (nempe, ut opinor, si ex jure ejus Civitatis praebere possunt) auxilium adversus contradictores et inobedientes legibus Sanctimonialium clausuram tuentibus

VII.

90 « Mulieres violantes Regularium virorum clausuram, et superiores
» aliosve eas admittentes 1. »

91. Clausura est omne illud spatium quod septis monasterii continetur (§ 98); adeoque officinae, coenacula, valetudinaria, prata, sylvae, viridaria, nisi separata sint clavi et muro convenienti: non item sacristia, si ad eam ex Ecclesia aditus pateat²; immo nec clausura ubi sunt putei aquarum, modo Coenobium habeat alia putea mulieribus in-via³. Regulares heic quoque accipimus, qui solemniam nuncupant vota, non qui Religiosis Congregationibus sunt adlecti, nec Tertiarii etsi collegialiter vivant⁴.

VIII. IX. X.

92. « VIII. Reos simoniae realis in beneficiis quibuscumque, eorumque
» complices.

« IX. Reos simoniae confidentialis in beneficiis quibuslibet [cujus-
» cumque sint dignatis.

« X. Reos simoniae realis ob ingressum in Religionem 1. »

93. Simonia communiter definitur - *Studiosa voluntas emendi aut vendendi aliquid spirituale vel spirituali adnexum*¹ - Duplex est: una quae dicitur juris divini, altera quae juris humani: illa versatur circa res spirituales, haec circa res temporales spirituali adnexas versatur: illa stricta ac propria significatione simonia est, haec lata et minus propria². Neutra, quamdiu sola intentione haeret, simonia dici solet: sed cum iniri incipit *facto* aliquo externo, tunc primum simoniae nomen subit³; et in mentalem, conventionalem, et realem diducitur. Scilicet *factum* hujusmodi aut nuda rei vel pretii datio, seu acceptio est, cum occulta intentione simoniaca; aut pactum dandi aliquid temporale

(1) V. C. *Deces C. Regularium* S. Pii V. - C. *Ubi gratia* Gregorii XIII. (2) Ferrar. V. *Conventus* III. 9. (3) S. C. Episc. 16 *Maji* 1582. - 17 *Sept.* 1583. ap. Ferrar. l. cit. n. 15. (4) S. C. Epp. 20. *Decem.* 1616. Ferrar. l. cit. n. 15. (1) V. Trid. *Sess. XXIX. De Ref.* Cap. 18 *Extr.* 3. *h. t.* (*De Simon.*) S. Pius V. C. *Intolerabilis* 1. *Jun.* 1569. (2) D. Thom. 2. 2. 100. 1. (3) Sot. *De Just.* IX. V. 2. Laym. *De Simon.* C. X. 66. Pirhin. V. 3. 6. Schmalz. V. 3. 224. (4) Suar *De Simon.* (*Tom. I. De Relig. Tr.* III. lib. IV). C. 41. n. 3.

pro spirituali, seu spirituali adnexo, vel contra : Si primum tantum intercesserit, *mentalis* ⁵, sin alterum tantum, *conventionalis* ⁶; sin utrumque simonia *realis* nuncupatur ⁷.

94. Ex his solam simoniam juris divini esse obnoxiam excommunicationi verius videtur ⁸; quippe haec sola propria significatione simonia est (§ 93.). Nec omnis, sed hodie ea tantum quae admittitur in beneficiis Ecclesiasticis, et ob religionis ingressum ⁹. Nempe, quia in odiosis versamur, *realis* tantum ¹⁰; et tunc demum cum perfecta fuerit ultro citroque ¹¹. Haec generatim, de utraque nunc seorsim.

95. Principio igitur in beneficiis Ecclesiasticis simonia *realis* fit cum quis emit aut vendit 1.º ipsum beneficium ¹², aut 2.º collationem ejus, vel provisionem ¹³; aut 3.º electionem, praesentationem ad illud obtinendum ¹⁴. Beneficium inquam seu majus, seu minus, non item *officium*, ut *olim* ¹⁴. Incurritur cum emptio aut venditio fuerit perfecta ultro citroque ¹⁶; non item si aut pretium tantum persolutum sit, sed res nondum tradita; aut si res dumtaxat tradita sit, pretio nondum persoluto ¹⁷. Caeterum sufficit pretii partem datam fuisse ¹⁸; minimam quoque, quia haec simonia nullam materiae parvitatem recipit ¹⁹.

96. Ad haec in beneficiis excommunicatione coercetur alia simonia quae dicitur *confidentialis*, seu *fiduciaria*. Haec est species simoniae conventionalis. Admittitur quoties quis aliquod beneficium Ecclesiasticum alicui procurat actu aliquo ad id ex jure necessario, utputa conferendo, praesentando, resignando, eo pacto tacito vel expresso, ut is qui beneficium adeptus fuerit, postmodum idem beneficium sibi

(5) C. Ult. h. t. (*De Sim.*) (6) C. 12. Eod. (7) Suar. 41. I. Croix III. I. 58. (8) S. Alph. 111. 108. ex Extr. 2. h. t. Canonistae communius contra putant. (9) Suar. 55. 5. Pirhin. V. 3. 154. Reiff. V. 3. 229, Schmalz. V. 3. 277. (10) Navar. 23. 104. Reiff. n. 235. Schmalz. n. 255. Suar. n. 55. 12. (11) Suar. 35. 16. Laym. VIII. 68. (12) Pirhin. n. 75. Schmalz. n. 224. Suar. 24. 3. S. Alph. III. 70. Communissima. (13) Extr. 2. h. t. (14) Reiff. nn. 263. 264. Schalmz. n. 265. (15) Cit. Extr. §. *Per electiones*. Velut officium rectoris, oeconomi, vice-parochi etc. (16) Suar. 35 16. Laym. n. 68. (17) Suar. 56 33. : quamvis emptori fides de pretio habita sit (S. Alph. III. 106.). Nec obstat penes nos C. It. A. 1448, quia simonia *realis* esse debet. (18) Salmat. XIX. IV. 6. (19) Suar. 55. 17. Pretium autem dedisse intelligitur, is cui venditor accepto tulit (C. 10. *De Testib.*), vel si quid judico, novata obligatione (ex L. 1. D. *De Novat.*), veluti si emptor eam pecuniam quam debet, quasi foeneratam retineat (§ 3. *Inst. Quib. mod. toll. oblig.*).

vel alteri cedat ; vel ut ex eo fructus praestet ²⁰. Uti igitur haec simonia locum habeat necesse est, ut pactum intercedat super beneficio ipso, vel ejus fructibus. Super *beneficio* ; nempe ut post certum tempus, vel in certae conditionis eventum, procuranti, vel alteri detur ad illud *accessus*, vel *ingressus*, vel *regressus*²¹. Super *fructibus* ; his nempe vel eorum parte, *alii vel aliis* reservatis ²². Dixi super beneficio *ipso* vel *ejus* fructibus ; quamobrem non erit simonia fiduciaria, si quis haec sibi reservaverit super alio beneficio ; vel quid aliud super beneficio ipso ²³. Amplius ; cum haec simonia in conventionalem recidat, sine pacto aliquo saltem tacito non intelligitur : adeoque nec intentio simoniaca, si quis eam non significaverit ²⁴, nec spes tantum *accessus* vel *ingressus*, vel *regressus*, tametsi eam alteri significaverit, facit simoniam confidentialem ²⁵ ; nec demum si pactum fuerit nulum ex alio capite, ut puta si quis beneficium non in manu Episcopi, sed propria auctoritate renunciaverit ²⁶. Et licet permutatio beneficiorum sit quaedam quasi mutua resignatio, nihilominus, quia in odiosis versamur, simoniam confidentialem in eis locum non habere ²⁷, si inter partes ²⁸ aliquid convenerit circa beneficium ipsum vel fructus, verius est.

97. Ex his autem excommunicatio quae incurritur ob simoniam realem tenet et complices ; quae ob confidentialem non item, quippe hos in hac Pontifex reticet. An igitur, ex diverso, haec teneat reos cujuscumque sint dignitatis, non item illa, quia in illa Pontifex de his mentionem non fecit ? Non puto ; ideo enim heic recensuit *cujuscumque dignita-*

(20) Reiff. n. 32. Schmalz n. 37. Croix III. I. 63. (21) S. Pius V. C. *Intolerabilis* § 3. Porro *accessus* dari dicitur ei, qui beneficii neque institutionem, neque possessionem nactus fuerat, *ingressus* ei qui institutionem tantum, *regressus* ei qui utrumque fuerat adeptus (Salm. XIX III. 64. S. Alph. III. 85.). (22) S. Pius V. loc. cit. Quid igitur si eos sibi reservaverit ; utrum adhuc fiduciaria simonia sit, ceu putant Garc. De Benef. P. II. Cap. III. n. 194. Suar. 437. Reiff. n. 37. ; an communis tantum, ceu rentur Navar. Cons. de Sim. 76. 6. Less. de Just. II. 35. 97. Diana Ugolin. Menoch. ? Mihi prior sententia videtur verior ex cit. C. R. *Pontificem* § 1. et C. *Intolerabilis* § 4. (V. Croix n. 66.) ; sed quia in obscuris et odiosis versamur, minimum est sequendum (23) Suar. De Simon. 43. 4. Less. Navarr. Salm. XIX. III. 70. Croix III. 1 68. (24) Schmalz. V. 3 40. (25) Suar. 43. 12. Less. II. 35. 96. S. Alph. n. 87. (26) Salm. n. 93. S. Alph. n. 90. V. § 6: (12). (27) Navarr. De Simon. C. 77. Suar. 43. 11. Schmal. n. 43. (28) Reiff. V. 3. 40. Nam si id convenerit cum Ordinario vel alio Collatore, simoniam confidentialem non abesse palam est.

tis homines, ut comprehenderet S. R. E. Cardinales, et Praelatos qui antea solius interdicti abingresso Ecclesiae tenebantur ²⁹. In hoc autem utraque excommunicatio convenit, quod nisi in beneficiis Ecclesiasticis stricte sumptis non incurritur ³⁰: adeoque eam non subeunt, licet gravi non vacent, qui emunt, vendunt Capellanas laicales ³¹, Vicarias non perpetuas ³², pensiones ³³, Coadjutorias ³⁴ et id genus caetera.

98. Venio nunc ad simoniam quae admittitur ab Religionis ingressum. Ingredientibus religionem duo praestat Ordo; Statum religiosum, et alimenta. Pro *statu* pecuniam dare aut exigere est simonia juris divini, ob quam incurritur excommunicatio, sed postquam simonia fuerit perfecta ultro citroque (§ 405.), idest post initam professionem ³⁵. Pro *alimentis* aliquid exigere a Novitiis *nulla*, a Professis *juris humani* simonia est: quae, quoad Moniales ubique locorum, quoad viros pluribus in locis est antiquata; et ubi viget, excommunicationi, in nostra sententia (§ 94), non est obnoxia.

XI.

96. « Omnes qui quaestum facientes ex indulgentiis aliisque gratiis spiritualibus, excommunicationis censura plectuntur Constitutione S. Pii V. « *Quam plenum* 2. Januar. 1569 1. »

400. Haec materia superiori proxima est, nam simoniam redolet. *Indulgentiae* quid sint neminem latet. *Gratiae spirituales* heic dicuntur 1.º *facultas* eligendi sibi Sacerdotem,

(29) Pius IV. C. S. Pontifex § 4. (30) Salm. XIX. IV. 16. Porro tria sunt, quae beneficii Ecclesiastici naturam constituunt: erectio in titulum, sacrum ministerium, et collatio in perpetuum, idest quoad beneficiatus vixerit (Cavall. Inst. Jur. Can. Par. II. 38. 4.); quamquam hoc postremum non omnibus placeat. Quod his constat beneficium est quocumque nomine vocetur; seu *Capellania collativa*, seu *Vicaria perpetua*, seu *Commenda*. Nec distinguitur utrum sit liberae collationis an juris Patronatus, etiam laicalis; quia uti servitus praedii, ita Patronatus (quod instar servitutis est) beneficii naturam non mutat. (31) S. Alph. III. 112. Lucidi III. 4. 13. 16. Caeterum natura cujusvis Capellaniae ex tabulis foundationum aestimari cum primis debet (Piton. *De Contr. patron. Alleg.* 33. 87. S. C. C. 7. Jul. 1866). (32) V. De Luca De Benefic. disc. 80. 16. (33) S. Alph. l. cit. Nempe reales et clericales; licet in favorabilibus beneficiis accenseantur (34) S. S. Alp. l. c. Sed non cum jure successionis, quippe hae sunt vera beneficia collata ex die (Suar. *De Simon.* 27. 5. contra Pala. (35) Suar. 56. 7. Laym. 70. Pirh. V. 3. 71. Reiff. 255. (1) Trid. Sess. XXI. De Ref. Cap. Ult. S. Pius V. alia C. *Quam plenum* 2. Januar. 1569.

qui se a reservatis absolvat : 2.º Missae sacrificium , et sepultura tempore interdicti : 3.º ciborum prohibitorum usus : 4.º assumptio plurium compatrum ad baptismum , contra Decr. Conc. Trid. : 5.º demum absolutio a reali simonia Sedi Apostolicae reservata ². Qui haec igitur faciunt, si Episcopis inferiores sunt, contrahunt excommunicationem R. P. reserv. ³. Verum ut excommunicatione teneantur necesse est, primo ut publicaverint , vel concesserint aliquid ex his quae in cit. Const. recensentur : itaque si quid aliud publicaverint vel concesserint excommunicatio non intelligitur ⁴. Deinde ut exinde quaestum fecerint ; ait enim Pontifex *quaestum facientes*, et non quaestus faciendi causa : ideo necesse est ut eas concesserint vel publicaverint accepta pecunia ⁵.

XII.

101. « Colligentes eleemosynas majoris pretii pro Missis, et ex iis lucrum « captantes, faciendo eas celebrari in locis ubi Missarum stipendia minoris « pretii esse solent 1. »

102. Hoc articulo compescitur mercimonium ² quoad Missas, *manuales* ³. Uti autem haec excommunicatio teneat exercentes turpe hujusmodi mercimonium, necesse est ut hi 1.º colligant stipendia Missarum : 2.º ut quaestus causa ⁴ : 3.º ut faciant eas celebrari ubi Missarum stipendia minoris pretii esse solent. Ex primo igitur necesse est ut quis quasi collectoris munus exerceat ; ideo non incurrit excommunicationem, is, cui Missae dantur a se celebrandae ; nec is qui ab alio celebrandas sponte oblatas accepit (nisi ei quasi collector deferri videantur) ; nec demum is qui eas colligit ab uno vel altero tantum. Nec ex 2.º eam incurrit qui partem stipendii in pios usus distribuit, v. c. Ecclesiis reparandis, quod nec illicitum videtur ⁵ ; *vel sibi* retinet quasi laboris sui pretium ⁶, vel quasi eleemosinam, dummodo revera sit pau-

(2) Cit. Const. §§ 1. 6. (3) Ibid § 6. (4) Bonac. To. 3. Disp. 2. Q. 3 P. 30. n. 4. (5) Ex cit. C. 1569. §§ 1. 4. Publicare autem intelligitur et is qui indicem indulgentiarum etc., aedibus sacris appendi jubet (Cit. C. § 2.) (1) Bened. XIV. Cons. *Quanta cura*. (2) Ex cit. Const. Ibi *qui turpi lucri cupiditate inducti, veluti MERCATURIS faciendis* etc. (3) S. Alph. VI. 321. V. *Item licet*. Et ex ipso verbo *colligentes* satis apparet. (4) Ex cit. Const. n. 12. *lucrum captantes*. (5) Ex S. C. C. 20. Aug. 1860. quae consulta, an id fieri posset, respondit « *Consultat probatos auctores* » (6) Viva in Alex. VII. Prop. 9. n. 8. dummodo, et pro modo laboris retineat, et ad hoc munus sit destinatus (S. Alph. VI. 322. d. 3.).

per ⁷ vel alias in suum commodum intervertit, quippe magis fur est, quam mercator. Nec demum ex 3.º quia eas celebrare facit sive *eodem*, quo eas colligerat, loco ⁸; sive *alio*, ubi *eodem* stipendio celebrantur ⁹.

103. Haec excommunicatio incurritur non cum quis colligit eleemosynas, sed cum, pro Missis celebratis vel celebrandis tradito stipendio, retinet sibi hujus partem: nec quamlibet, sed eam quae alias grave furtum foret (§ 6 ¹⁵). Omnes autem excommunicationi hodie sunt obnoxii; Clerici quoque. Sed et furti tenentur ¹⁰; seu gravis, seu levis, pro materiae quantitate ¹¹: nisi alter retro dederit excussum sponte et liberaliter prorsus ¹².

XIII.

104. « Omnes qui excommunicatione multantur in Constitutionibus S. « Pii V. *Admonet nos* quarto kalendas Aprilis 1567, Innocentii IX *Quas ab* « *sede* pridie Nonas Novembris 1591. Clementis VIII. *Ad Romani Pontificis* « *curam* 26 Junii 1592, et Alexandri VII. *Inter caeteras*. Nono kalendas « Novembris 1660 alienationem et infeudationem Civitatum et Locorum S. « R. E. respicientibus, »

105. *Haec excommunicatio optima est ad conservandam jurisdictionem et dignitatem Sanctae Romanae Ecclesiae* ¹. Actio, quae hac excommunicatione coercetur, est agere penes R. Pontificem de alienatione Civitatum, Oppidorum, locorum ad jus et proprietatem S. Sedis seu immediate ² seu mediate ³ pertinentium, exceptis locis publicatis et Fisco addictis ⁴. Nec excusatur *quocumque titulo* id

(7) P. A. Novana h. t. (2) Qui addit. et *Sacerdos cui celebrationem committit omnino libere et sponte consensiat*. Verum si id faciat hoc inscio vel non ultro consensiente, magis furti, quam mercimonii, seu turpis lucri reus esse videtur. (8) Contra Const. *Quanta cura* (9) P. A. Novana l. 1. Et jure prorsus; his enim in locis casus hujusmodi rariores sunt, et *ea quae raro accidunt contemnunt Legislatores* (L. 7. *De Legib.*) (10) L. 7 D. *De Legib.* (11) Cit. C. *Quanta cura*. (12) Croix VII. II. 135. Cui autem facienda sit restitutio, utrum ei qui dedit, quia dominium ab ipso non abiit, uti Pasqual, q. 976; an celebranti, quia ab eo qui dedit dominium abiit, uti S. Alph. III. 322. ? Existimo fieri posse sive ei qui dedit, quippe is colligenti dedit quasi mandatario; sive ei qui celebravit, quippe cui jus *ad rem* est, ex dantis intentione. (12) S. Alph. III. 321. v. exc. 2.º (1) Urban. VIII. Const. *Sacrosancti an.* 1633. (2) Cit. C. *Admonet nos* § 3. (3) Cit. C. *Quae ab hac* § 4. (4) Græg. XIII. C. *Tanta tamque horrenda* § 13.

petatur v. c. gubernii, Vicariatus, feudi, census, permutationis⁵ etc. : *quacumque ex causa* etiam, *meritorum erga S. Sedem*, *vel necessitatis*, vel evidentis utilitatis, *per quodcumque tempus*, etiam *longum tantum*, vel *ad vitam*, vel *tantum ad beneplacitum*⁶.

106. Personae quae huic excommunicationi fiunt obnoxiae sunt 1.º *Tractantes, consulentes*, aut *alias* de hac re *verba facientes*, ac propterea *de eligendis* ob id Oratoribus ad S. Sedem 2.º *Oratoris munus hujusmodi recipientes* : ac 3.º demum *alii quicumque alienationes hujusmodi R. Pontifici per se vel per alium insinuantes, vel suadentes* 7. Nec interest voce ne an scriptis id fecerint. Excommunicationem autem incurrunt illi statim ac Oratores proposuerint⁸ ; dummodo, ut puto fuerint electi (§ 6. ⁴) : isti suscepto mandato, hi demum postquam cum R. Pontifice de hac re sermonem habuerint, vel scriptum obtulerint, etsi operam et oleum perdiderint.

XIV.

107. « Religiosos praesumentes Clericis aut Laicis extra casum necessitatis Sacramentum Extremae Unctionis, aut Eucharistiae per Viaticum ministrare absque Parochi licentia 1. »

108. Haec excommunicatio contrahitur ex administratione E. U., aut Viatici. Sed duo sunt in primis necessaria ad eam contrahendam, 1.º ut haec Sacramenta administrata fuerint absque Parochi licentia; utque 2.º extra casum necessitatis. *Parochum* heic accipere debemus, qui curam animarum habet (quocumque nomine vocetur) aut vices ejus gerit, cujus est haec Sacramenta ministrare in re praesenti. *Licentiam* vero accipimus vel praesumptam, idest si Parochus eam certe daturus fuisset² ; immo et si non fuisset daturus ei qui ministrat haec Sacramenta, si eam dedit aegroto³. *Casus* autem *necessitatis* aestimari debet nedum ex periculo quo laborat aegrotus, sed et si Parochus non facile acciri potuerit⁴.

(5) Cit. C. *Admonet nos* §§ 1. 3. (6) Cit. 3. § 3. (7) Cit. Const. 1. cit. (8) Bonac. Lib. 3. Disp. 2. q. 3. p. 41. n. 1. (1) Ex Clem. I. *De Privilegiis*. Qua preterea vetitum erat ministrare *Eucharistiam* et *Matrimonium* solemnizare. (2) Suar. *De Euch.* 72. 2. 2. Filiuc. Tr. IV. 161. (3) Bonac. To. III. Disp. 2. Q. 9. nn. 5. etc. (4) V. Sanch. *Dec. II.* 13. 3. Itaque excommunicatio cessat, si unum ex his desit, quamvis falso exi-

409. Non omnes autem sunt obnoxii huic excommunicationi, sed tantum *Religiosi*, idest *Regulares*, ut antea ⁵: et si haec Sacramenta ministraverint *Clericis* aut *Laicis*. Itaque sive Sacerdos saecularis, vel Piae alicujus Congregationis ea ministraverit Clericis, aut Laicis, excommunicatio cessat; sive Regularis ea ministraverit Regularibus, vel his qui Regularium jure censentur ⁶, etiam alterius Ordinis, et extra Monasterium ⁷, cessat excommunicatio. Non item si ea ministraverit Clericis aut Laicis forte in suo Monasterio degentibus studiorum, educationis, aut valetudinis causa ⁸: nisi forte Sanctissimam Eucharistiam non per Viaticum, sed ei qui jam Viaticum recepit, iterum ex devotione ministraverit ⁹.

XV.

110. « Extrahentes abque legitima venia reliquias ex Sacris Coemeteris, « siue Catacumbis Urbis Romae, ejusque territorii, eisque auxilium vel favorem praebentes 1. »

XVI. XVII.

111. « XVI. Communicantes cum excommunicato nominati a Papa in « crimine criminoso, ei scilicet impendendo auxilium vel favorem 1. »

stimaveris utrumque deesse, quia falsa nostra existimatio rei veritatem non mutat (L. 6. D. *Ad Municip.*): immo etsi utrumque defuerit, si existimaveris saltem alterutrum non deesse; idest, vel necessitatem urgere, vel Parochum non invitum fore (Ex L. *Qui re* 77. D. De Furt.). (5) Clem. I. De Privil. Quamvis ipsi sunt Parochi. (6) Ex Trid. Sess. XXIV. De Regul. 11.: idest Novitiis, et famulis qui actu eis inserviunt, et in septis sub eorum obedientia vivunt. His addendi sunt pauperes in hospitalibus ipsorum degentes (Cit. Clem. I.); et *vir*i Tertiarii, qui collegialiter vivunt, vel cum claustralibus habitant (S. C. Epp. 20 Decemb. 1616. Ferrar. V. *Tertiarii* n. 3.) (7) Bonac. l. c. n. 12. (8) S. C. Epo. 21 Jun. 1848. (9) Ex Rit. Rom. De Comm. Infirm. § 3. (1) Ex Edict. 24 Aug. 1613. jussu Pauli V. Clem. X. C. *Ex commissae* 13. Jan. 1672. Reliquiarum, quae inveniuntur in Cryptis et Coemeteriis Urbis, quasdam SS. Martyrum esse constat, e. g. cum phialae vitreae, aut figulinae ad oculos sepulchrorum intus, vel extra ipsos reperiuntur (S. R. S. 27. Nov. 1863.); contra quasdam constat martyrum non esse; ut illae quae reperire est in loculis apertis; quasdam denique utrum martyrum sint an minus, ambiguum est. Porro nos reliquias vulgo accipimus *Sanctorum*, proinde qui illas extrahit, non qui istas, vel has (si quid judico) excommunicationem incurrit. Illud non interest quantum quis extrahat, multum ne, an modicum (Cit. Edict.); et planum est. Licentia autem extrahendi ab E^mo Card. Vicario danda est (Clem. X. l. cit.). (1) C. 29. De S. E.

« XVII. Clerici scienter et sponte communicantes in divinis cum
« personis a Romano Pontifice nominatim excommunicatis, et ipsos in officiis
« recipientes 2. »

112. Ante Const. *Ap. Sedis* excommunicationem contrahebant quotquot cum vitando communicabant vel in crimine criminoso vel in divinis, et illi quidem majorem ³, hi vero minorem ⁴. Hodie excommunicatio minor sublata est; major superest quidem, sed non incurritur nisi ab his qui communicant cum excommunicato *nominatim a Papa*, non ab alio. Et hoc expeditum est: verum si *excommunicatio* a R. P., *sententia* vero excommunicationis declaratoria ab alio in aliquem lata sit, vel contra, dubitari potest a quonam is excommunicatus dicendus sit. Et profecto, ni fallit, ab eo qui in ipsum sententiam tulit, ex hac enim incipit esse excommunicatus quoad nos (§ 20). Quamobrem si Episcopus v. c. Sejum, haereticum, sententia in ipsum nominatim lata, excommunicatum renunciaverit, qui cum eo communicat sive in crimine criminoso sive in divinis excommunicationem non contrahit (Sed. V. § 160.).

113. Itaque hodie is solum, qui communicat cum eo qui excommunicatus fuit nominatim a R. P. contrahit excommunicationem. Et in duobus casibus tantum, idest 1.º si ei impenderit *auxilium* vel *favorem* in crimine criminoso ⁵; vel 2.º eum *receperit in divinis officiis* ⁶. Porro divina officia dicuntur quae Clerici obeunt ut Ecclesiae ministri ⁷: in his autem recipere aliquem est, si quid judico, illum admittere ad haec obeunda. Duae hae excommunicationes his distant: priori omnes sunt obnoxii, sive Clerici, sive Laici; posteriori Clerici tantum. Ab illa non excusat ignorantia, si

{2} C. 18. Eod. {3} Cit. C. 29. § 2. Porro crimen criminosum, seu *damnum* dicitur illud propter quod excommunicatio lata fuit (Suar 17 2. 1.). {4} C. 10. *De Cler. Excom. min.* {5} Cit. C. 29. § 2. Ut ecce si concubiniarius concubinae excommunicatae iterum commisceat (C. 55. Eod.) In crimine nempe jam perpetrato nam qui haec praestat in crimine perpetrando, cum nondum excommunicato communicat. {6} Theologis hic *divina*, et *officia* idem sunt: nam quidam hoc loco sola *officia* memorant, ut Suar. De Cens. 10. 1. 9. : alii sola *divina* prout Bonac. loc. cit. Q. 5. P. 3. n. 3. Const. autem nostra aut utraque pro eodem accipit, aut profecto utraque exigit ad excomm. subeundum. {7} Ex C. 18 De S. E. C. 11. *De Sponsal.* seu quae a solis Clericis fieri solent Salm. X. VI. 50. S. Alph. VII. 33.) Proinde si cum eo interfuerint mortuo parentaverint, vel dederint sepulturam in loco sacro, excommunicatio, si quid judico, non intelligitur.

fuerit crassa aut supina; ab hac excusat vel effectata. Demum illam incurrunt et hi qui compulsi metu non tamen gravi (§ 8.); hanc hi solum, qui *sponte* communicant.

His addenda est XVIII. excommunicatio lata in eos, qui praesumunt absolvere ab excommunicationibus R. P. speciali modo reservatis (§ 70.).

SECTIO TERTIA

Excommunicationes latae Sententiae Episcopis sive Ordinaris reservatae.

114. « Excommunicationi latae sententiae Episcopis sive Ordinaris reservatae subjacere declaramus. »

I.

115. « Clericos in sacris constitutos vel Regulares aut Moniales post votum solemne castitatis matrimonium contrahere praesumentes, nec non omnes cum aliqua ex praedictis personis matrimonium contrahere praesumentes 1. »

116. Ob religionis reverentiam vetitum est coire nuptias obstrictis, vel cum obstrictis Ordine Sacro, vel solemni castitatis voto; contrahentes autem excommunicationem incurrunt Episcopo reservatam ². Uti autem haec excommunicatio eos teneat necesse est ut Matrimonium hujusmodi alias valere potuisset (§ 6. (12)). Quocirca excommunicatio non incurritur si aut 1.º consensus legitimus defuit, sive ex utraque parte, sive ex alterutra, ut puta si alter simulate contraxerit, vel errore inductus, vel metu coactus ³; aut 2.º legitima forma, veluti si contraxerint, ubi Decretum Conciliare promulgatum est, sine Parocho et testibus ⁴; vel demum 3.º si quodvis aliud obstiterit dirimens impedimentum; v. c. si contraxerint cum consanguinea, vel affini, vel socio criminis, vel infideli ⁵. Ad haec necesse est, ut contrahere *praesumant*;

(1) Clem. Un. *De Consang. et Affin.* (2) In cit. Clem. Un. excomm. coercerantur etiam contrahentes cum *consanguinea* vel *affini*. (3) Sanch. *De Matrim.* VII. 48. nn. 10. 12. (4) Sanch. n. 85. Quamvis forte matrimonium. uti vocant, civile contraxerint. Dices, hoc etsi matrimonium non sit, nihilominus matrimonii habet figuram, est enim contractus, qui juxta naturae leges esset verum matrimonium. Ita porro, sed nonne tale quoque est quod contrahitur sine Parocho et testibus? cum socio criminis, cum infideli coram testibus et Parocho? (5) Navarr. 22. 45. Sanch. n. 14.

ideo si uterque, vel alter eorum ignorantia laboraverit, seu facti seu juris, licet crassa, et supina, excommunicatio ignorantem non tenet: etsi postea, re cognita, in cohabitatione perseveraverint ⁶.

II.

117. « Procurantes abortum effectu, sequuto 1. »

418. Abortus est - *Ejectio foetus immaturi* ¹. Ut ex abortu contrahatur excommunicatio necesse 4.º ut fuerit procuratus, utque 2.º revera sequutus fuerit. Procurare est, studiose et ex industria aliquid quaerere ². Quamobrem excommunicatio non contrahitur nisi ex abortu voluntario directe et in se ³: illud non interest utrum sequutus fuerit ex causa physica v. c. ex ictu, veneno, oneribus mulieri impositis ⁴ etc.: an ex causa morali, idest ex terrore praegnantis incusso ⁵. Non contrahitur ex abortu voluntario indirecte et in causa, quamvis ex illicita actione prodierit; veluti si quis mulierem praegnantem graviter percusserit ex ira, odio, zelotypia etc. ⁶; eoque minus contrahitur ex abortu admissio sola culpa (civili), vel casu.

419. Deinde opus est ut abortus revera sequutus fuerit: nempe ex ea causa quae posita fuit, ut sequeretur. Itaque, sive mulier ex alia causa aequae efficaci maturius ejecerit, v. c., si sumpto abortivo, mox ex alto deciderit; sive ipsa ex aliquo casu ante ejectionem perierit, utputa ferro, apoplexi, ruina, excommunicatio cessat ⁷. Sed etsi abortus sequutus fuerit, excommunicatio reum non tenet, quamdiu sibi non apparet sequutum fuisse; aut quamdiu probabile videtur sequutum fuisse ex alia causa ⁸. Illud hodie non interest utrum foetus animatus fuerit an inanimatus, quia Constitutio generaliter loquitur.

420. Hanc excommunicationem incurrunt *procurantes* abortum. Procurantem accipimus, excepta matre, (quam adhuc excusari puto ob metum infamiae, vel alterius gravis mali) qui curam, operam dat, sive per se, sive per alium, ut aliquid fiat. Ideo huic excommunicationi est obnoxius, ut

(6) Navarr. Sanch. n. 20. (1) Xistus V. C. *Effraenatam*. (2) Sporer. *Theol. Sacram.* Pars. IV. § 692. (3) Sporer. § 743. (4) Sporer. § 709. (5) Xistus V. loc. cit. § 1. (6) Carmignan. *Elem. Jur. Crim.* § 915. (7) Sporer. §§ 738. 739. (8) Ex L. *Huic scripturae* 15. § *Si servus* D. Ad S. Aquil. (9) Ex S. Alph. III. 562. 658 608. (10) Lugo Resp. Mor. Lib. II. Dub. V. n. 5.

antea, et qui jubet, et qui mandat abortum fieri, non item (secus ac antea) qui illum consulit, vel procuranti opem praestat (§ 10); ut ecce qui pharmacum parat: immo nec qui jussu aut mandato alterius facit, ut mulier abigat: nam *procurantes* accipere hoc loco debemus, ut in veteri jure ¹¹, non eos qui pro alio, sed eos qui sive per se, sive per alium curant, faciunt, ut mulier ejiciat.

III.

121. « Literis Apostolicis falsis scienter utentes 1, vel crimini in ea re « cooperantes. »

122. Qui Literas Apostolicas falsificat incurrit excommunicationem R. P. speciali modo reservatam (§ 58): qui utitur falsis, quique ei cooperatur excommunicationem incurrun-
t et ipsi, sive Laici sive Clerici ² sed soli Episcopo reservatam. Et si quis admiserit utrumque; idest si literas falsificaverit, eisque postea usus fuerit, utraque excommunicatione irretitur. Porro *falsas* literas accipere debemus immutatas, sive suppositas (§ 60.): *utentes* vero qui eas exhibent ut effectum habere possint: demum *cooperantes*, qui utenti (non qui falsificanti) operam praestant ³.

SECTIO QUARTA.

Excommunicationes latae sententiae nemini reservatae.

« Excommunicationi latae sententiae nemini reservatae subjacere decla-
« ramus. »

I.

123. « Mandantes seu cogentes tradi Ecclesiasticae Sepulturae haereticos
« notorios 1, aut nominatim excommunicatos vel interdictos 2. »

124. Non omnes Christifideles gaudent Ecclesiastica se-

(11) Xistus V. C. *Effraenatam* § 2. (1) C. 7. *De Crim. Fals.* (2) Lex non distinguit. Clerici antea coercendi erant privatione officii et beneficii (Cit. C. § ull.) quae poena idcirco nunc exsulat (§ 17.). (3) Patet ex iis verbis (§ 121.) *in ea re*. Porro cooperari, est alteri opem praestare, qui igitur nullam opem utenti adhibuit, sed tantum consilium dedit, vel hortatus est ad utendum, excommunicationem non contrahit (Ex L. In furti 51. § Opem D. De furt. – § 11. Inst. De Obligat. quae ex Delict.). (1) C. 2. *De Haeret. in* 6.º (2) Clem. 2. *De Sepult.*

pultura, sed quidam ea prohibentur ratione censurae, quidam ratione delicti. Ratione censurae, ea prohibentur excommunicati vel interdicti ³ vitandi ⁴; haeretici, nempe ex secta ⁵, etsi non vitandi ⁶; et velut accessorie eorum receptatores, fautores, defensores ⁷: Demum schismatici ⁸. Scilicet sepultura Ecclesiastica est pars communionis Ecclesiae; quibuscum autem vivis non communicavimus, cum his nec mortuis licet communicare ⁹. Ratione delicti ea arcentur, qui in manifesto et notorio peccato mortali decedunt ¹⁰: quique intereunt in duello, vel ex vulnere in duello accepto ¹¹. Et quia corpora efferre ritu catholico, eisque justa persolvere est pars Ecclesiasticae sepulturae, haec quoque, vel sola, eis praestare grave est. Verum cum privatio sepulturae Ecclesiasticae sit poena introducta jure Canonico, quoties sepultura Ecclesiastica sine gravi incommodo negari non potest, eam dare aut omni, aut gravi culpa vacat; dumne extorqueri velit in contemptum Ecclesiae ¹².

425. At vero excommunicationem non incurrunt nisi qui *mandant*, vel *cogunt* *TRADI Ecclesiasticae sepulturae*, idest, qui tumultu inferre, condere jubent; non item sepelientes, nec qui his cooperantur, eoque minus qui justa ei persolvunt ¹³. Sepulturam vero Ecclesiasticam accipimus quocumque in loco huic rei, vel divinis saltem officiis peragen-

(3) C. 12. *De Sepult.* (4) Suar. *De Censur.* 12. 4. 5. quia haec prohibitio non cadit in ipsos, sed in alios fideles (S. Alph. VII. 164.) (5) Martin. V. C. *Inter cunctas ap. Giral. Exp. Jur. Pont. Par. I. VII.* 109. (6) Nam Const. nostra a vitandis eos nominatim secernit. (7) CC. 8 13 *De Haeret.* (8) *Rit. Rom. Quib. non lic. dare Eccl. sepult.* § 2. (9) C. 12. *De Sepult.* (10) C. *De Sepult. Rit. Rom. loc. cit.* § 5. : ut puta in furto, adulterio (C. 2. *De Bapt.*), hastiludiis (CC. 1. 3. *De Torneam.*) etc. Item blasphemii (C. 2. *De Maledic.*), usurarii (C. 3. *De Usur.*), meretrices (Salm. XVIII. III. 199.): et in primis qui suo compotes mortem sibi consciverint (*Rit. Rom. loc. cit.* § 3.). Itaque hi arcentur sepultura Ecclesiastica, si morientes nullum dederint signum poenitentiae (C. 11 *De Raptor. Rit. Rom. ll. cc.*), vel si utrum dederint, non appareat (Laym. *De Inst. Tr. V. Cap. XII.* 12. *Pirhin. III.* 38. 77.). (11) Trid. Sess. XXV. *De Ref.* 19. quamvis contriti, et absoluti decesserint (Ben. XIV. C. *Detestabilem* § 9.). (12) *Pirhin. Lib. 3.* Tit. 28. D. 101. Reiff. III. 28. 78. Croi. VII. 259. Et re quidem vera responsum fuit a S. U. 13. Jul. 1609., sepulturam haeticorum tolerandam esse, si ei absque scandalo resisti non potest (Giral. E. I. P. 1. 609.) (13) Cajet. V. *Excomm. n.* 46. Navarr. XVII. 137. Bonac. To. III. Disp. 2. Q. 2. P. 31. n. 10. Salmat. X. III. 77. Sed est grave (C. 12. *Cau.* 23. 15.)

dis, Episcopi seu benedictione, seu destinatione, vel communi usu et consuetudine, addicto ¹⁴. Quocirca excommunicationem non incurrit qui sepelit in loco profano, etsi ritu catholico ¹⁵: contra eam incurrit, qui sepelit in loco sacro, etiam nullo ritu adhibito ¹⁶.

II.

126. « Lacdentes aut perterrefacientes Inquisitores, denunciantes, testes, « aliosve ministros S. Officii, ejusve Sacri Tribunalis scripturas diripientes, aut « comburentes, vel praedictis quibilibet auxilium, consilium, favorem prae-
« stantes 1. »

127. Laedere, et perterrefacere quid sint alias dixi: diripere proprie est in partes diversas rapere ², et velut prae-
dari ³; rapere autem est vi auferre. Quamobrem hanc excom-
municationem non incurrunt qui scripturas S. Officii clam
furantur, nec, ut puto, qui unam vel alteram aufert vi.

III.

128. « Alienantes et recipere praesumentes bona Ecclesiastica absque Be-
« neplacito Apostolico, ad formam Extravagantis Ambitosae De Reb. Eccles.
« non alienandi 1. »

129. *Bona Ecclesiastica* accipimus 1.º quae sunt in
patrimonio alicujus Ecclesiae, vel Monasterii: 2.º beneficia Ec-
clesiastica, et Cappellanas, etiam mere Laicales ²: 3.º demum
bona cujusvis Loci Pii, dummodo auctoritate Ecclesiastica sit
erectum ³. Bonorum hujusmodi dominium est penes Ecclesias

(14) Suar. *De Censur.* 4. 12. 6. Ut Ecclesiae, Coemeteria, Claustra
Salm. l. cit. n. 75.). Ad haec Ecclesia *polluitur* sepultura excommuni-
cati vitandi, nec potest reconciliari nisi eo effosso (si discerni queat),
et sublato (C. 12. h. t. C. 7. *De Consecr. Eccles.*). (15) Sayr. III. 55. 6
Suar. l. cit. n. 12. (16) Bonac. l. cit. P. 20 n. 5. (1) S. Pius V. C. *Si
protegendis*. (2) Forcellin. V. *Diripere*. (3) Ex LL. 4. 7. D. De Incend.
ruin. etc. (1) Haec tamen quoad poenas *paucis in locis* recepta fuit (S.
Alph. IV. 187.). In Regno Neapolitano, immo et in tota Italia rece-
ptam fuisse testantur) Genues. *Prax Cur. Neap.* 75. 1. Schmalz III.
13. 123. (2) Berard. I. E. U. To. II. Diss. VI. Append. v. *Deinde*: nam
licet sint aliquid temporale, bona earum in Ecclesiae dominium translata
sunt; secus ac in Legatis Piiis, quorum bona penes haeredes remanserint.
Nihilominus cl. Lucidi De VV. SS. LL. To. III. n. 44. § 16. putat
alienantem bona Cappellaniae Laicalis poenas quae continentur in Extr.
Ambitosae haud incurrere (3) Laym. De Just. IV. X. I. Pirhin. III.
13. 4. Schmalz. n. 4.

ipsas et Loca Pia, administratio penes locorum Ordinarios ⁴. Quocirca illa ea alienare omnino non possunt, et si alienaverint nihil agunt ⁵; hi non possunt regulariter alienare immobilia et mobilia praetiosa sine Beneplacito Sedis Apostolicae ⁶. Et vocabulum alienationis heic latissime acceptum est; nam continet omnes contractus, quibus 1.º vel dominium transfertur, velut in solutum dare, permutare, in emphyteusim concedere ⁷; vel 2.º aliquod jus reale ab Ecclesia decedit, vel onus reale imponitur rebus Ecclesiae; v. c. census ⁸ hypotheca ⁹, servitus ¹⁰; vel (servitus) ei debita remittitur ¹¹. Et 3.º locationes ultra triennium ¹² utile seu fructiferum ¹³.

430. Dixi *regulariter*; nam adhuc possunt alienare 1.º praedia exigui valoris ¹⁴, vel quae plus incommodi quam

(4) V. Sarmient. *De Redit. Eccl. Par.* 1. Cap. 1. (5) Bonac. To. 1. in fin. *De Alien. Bon. Eccles.* P. 2. n. 8. (6) Extr. *Ambitiosae* h. t. (De Reb. Eccl. non alien.). Porro *mobilia praetiosa* intelligimus vasa aurea, argentea, gemmas (L. 22. C. De Administr. Tut.), quaeque vel antiquitate praestant, vel artificio (Reiff. III. 13. 12.); dummodo valeant saltem 25 aureis de Camera; idest libellis circiter 212 (V. Schmalz. n. 3.); greges, armenta, bibliothecas copiosas (S. Alph. IV. 187. (etc. (7) C. 5. h. t. *Exceptis bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis* (Cit. Extr. § 1. h. t.); idest quae jam ab annis saltem 40. datae fuerint in emphyteusim semel vel iterum (Fagn. in C. *Nulli* h. t. n. 19.). Sed apud nos hodie haec quoque excludenda sunt, cum sit in potestate domini utilis redimere quandocumque praedia vectigalia; quovis pacto in contrarium sublato (Cod. Ital. AA. 1557. 1564.). (8) Clem. I. *De Verb. Sign.* (9) Cit. Extr. § 1. nempe specialis (Ex C. 5 h. t. Fagnan. I. c. n. 30.). Ideo hypotheca generali praedia Ecclesiae obligare Episcopus non prohibetur. Verum haec hypotheca hodie apud nos exsulat (C. Ital. A. 1965.). Sed an possit in antichresim dare? Minime ubi adhuc viget jus Romanum; quo jure antichresis instar pignoris est (L. 38. De Pign. Act.); uti apud Gallos (Cod. Gall. A. 1072.); non item, ut puto, apud nos (C. It. A. 1897.). (10) L. 7. C. *De Reb. alien. non alien.* etiam personalis tantum (Cit. L. 7. C. 20. Cau. 12. 2.), ut usufructus. (11) L. 5. D. *De Fund. Dot.* (12) Cit. Extr. *Ambitiosae* h. t. (13) Fagnan. in C. *Nulli* n. 43. h. t. S. Alph. IV. 187. not. VII. Amplius; beneficiatis vetitum est ea vel ad triennium locare repraesentata mercede; scilicet ne successoribus nocuant (Trid. Sess. XXV. De Ref. 11.). (14) C. *Terrulas* 53. Cau. 12. 1. S. C. C. ap. Fagn. in C. *Nulli* n. 23. h. t. Etiam suae mensae, quae juraverit non alienare (C. 8 § 1 h. t.). Exigui autem valoris esse quae plus 25. aureis de Camera non aestimantur, post multas varietates obtinuit (S. C. 29. Novemb. 1613 Giral. Exp. Jur. Pont. h. t. Sect. 444.); nisi plus ferat Dioecesis consuetudo. Dixi *praedia*, et non pars exigui valoris alicujus praedii (Clem. VIII. ap. Monac. To. II. Tit. 14. n. 3.).

commodi afferunt¹⁵; et quidvis aliud, si vel urgeat necessitas, quae moram non patitur, vel adsit occasio quae alias transiret¹⁵: et 2.^a relicta vel donata Ecclesiae ea lege, ut alienari possint¹⁷, aut empta cum pacto revenditionis¹⁸. Et quia is *qui conditione acquirendi non utitur non videtur alienare*⁹, potest, jure suo, oblata Ecclesiae vel relicta, necdum acceptata, repudiare; utputa donationem, haereditatem²⁰, legatum²¹; adeoque potest non parere conditioni, sub qua aliquid Ecclesiae relictum est, vel promissum²²; eo-que magis non uti exceptione, qua jus aliquod Ecclesiae acquireretur, vel redintegraretur²³. Ex quo patet, posse ipsum etiam transigere in re dubia, non quidem diminuendo, sed non acquirendo²⁴. Nec alienatio est, pecuniam mutuum accipere²⁵, vel in arca Ecclesiae existentem, collocare²⁶: dummodo, si collocanda sit ex juris necessitate, in *re soli* frugifera, eaque deficiente, in censibus realibus collocetur²⁷. Nec demum arbores, etiam frugiferas et grandiores caedere²⁸.

(15) Ex CC. 7. 8. § ult. h. t. Pirhin. h. t. n. 19. Schmalz. h. t. 39. (16) Ferrar. h. v. l. 3. Schmalz. nn. 55. 59. 62. 112. Croi. III. II. 1367. S. Alph. IV. 187. Not. VI. (17) De Luca *De Alien. Disc.* 1. 128. S. Alph. IV. 187. Not. II. (18) Croix. IV. 1364. Quod alii perperam negant (V. L. 1 De Const. pecun.). (19) L. 28 D. De Verb. Signif. (20) L. 6. § 2. D. *Quae in Fraud. Credit.* De Luca *De Donat. Disc.* 23. 16 *Communissima*. (21) Ex cit. L. 6. § *Perinde* Pirhin. h. t. n. 41. Sanch. De Macr. VI. 2. 33. Schmalz. h. t. n. 15. Nonnulli putant Episcopum haereditatem repudiare posse, legatum non posse, quia *legatum recta via ab eo qui legavit* (secus ac haereditas) *ad legatarium transit* (L. 66. De Furt.) Sed non recte (V. L. *Si tibi* 88 § 2. D. *De legat.* I. V. Reiff. III. 10. § 2.): et vix non aperte in jure cautum est (L. *Si sponsus* § *simili modo* D. *De Donat. inter Vir. et Uxor.*). (22) L. 6 § 1. D. *Quae in fraud. Credit.* Ceterum, si haec damnosa fuerint Ecclesiae, tenetur damni (L. 7. C. *Arbitr. Tnt.*). (23) Laym. Croi. IV. 1364. velut remittere caducitatem emphytheusis (Bonac. To. I. in fi. h. t. 2. 21.): quod is et licitum esse tenet (To. III. D. 2. Q. 4. P. 11. n. 7.). Dixi *qua* etc.; nam si Ecclesiae jam fuerit jus acquisitum, alienare videretur; e. g. in re usucapta, vel empta ea lege, ut in quinquennio proximo tantum redimi posset, hoc elapso. (24) Ex L. *Lucius* 47. § ult. D. *De Admiv. et peric. Tutor.* (25) Ex L. 3 C. *Quando ex facto Tutor.* C. 5. h. t. Ferrar. V. *Alienatio* IV. 44 V. Ben. XIV. Not. 69. (26) Ex L. 16. D. De Adm. Tutor. (27) V. Trombetta *Praxeos Regulae* etc. Cap. VII. Talia sunt donata vel relicta ut collocentur; vel redacta ex venditione alicujus praedii, aut redemptione census (S. C. C. 24. Nov. 1787 — 21. Jun. 1788 Cf. Lucidi II. p. 420. n. 65. (28) Ex S. C. C. 2. Jun. 1740. ap. Zamboni To. I. P. 3. V. *Arborum inciso*.

131. His positis ad Const. nostram veniamus. Alienationes factae absque Benepl. Apost. ad formam Extrav. *Ambitiosae* excommunicatione plectuntur. Itaque excommunicatio non contrahitur nisi talis res alienata fuerit, quae sine Benepl. Apost., et quoties sine Apost. Benepl. alienari non poterat. Et quia in alienationibus quae fiunt de Ecclesia in Ecclesiam non satis convenit utrum opus sit hujusmodi Beneplacito ²⁸, puto in his excommunicationi locum non esse. Plus; si alienatio facta fuerit ex justa causa, et sine Ecclesiae detrimento, reor excommunicationem cessare; etenim recepta sententia est, alienationem hujusmodi valere in foro conscientiae, quamvis in foro exteriori non valeat ²⁹. Excommunicatio autem tenet *alienantes et recipientes*; adeoque non consentientes ³⁰, consulentes, faventes etc. ³¹; eoque minus eos, qui res Ecclesiasticas destruunt, v. c. aedes diruunt, arbores caedunt ³², vel eas furantur, diripiunt ³³. Nec omnes alienantes, sed quibus administratio earum credita est ³⁴. Immo locationes ultra triennium carent et culpa et censura, si vel factae fuerint ea lege ut finito unoquoque triennio, liceat locatori a locatione discedere ³⁵; vel a fructuariis, v. c. beneficiatis, Capellanis

(28) V. Reiff. III. 13. 49. ubi negativam sententiam tuentur Barbo. Ricc. Trevis. Pal. Engel. (29) Nav. Eng. h. t. n. 19. Zoes. h. t. n. 17. Pirhin. h. t. n. 36. Schmalz. h. t. n. 133.; ibique Azor. Sylv. Regin. Reiff. h. t. n. 53. Laym. De Legib. XVI. 9. (30) Bonac. To. I. 1. in fi. Disp. 2. P. 2. n. 29. Nec hodie Delegatos Apostolicos, qui decretum vel auctoritatem interponunt in detrimentum Ecclesiae (Contra B. Pauli II. *Cum omnibus judiciis*). (31) Ex C. 6 h. t. At vero alienantes et accipientes heic intelligere debemus eos, quorum mandato et nomine alienatur, accipitur; non mandatarios; agitur enim de contractu. (32) Bonac. To. I. h. t. 1. 7. Item ni fallit, si in fundo fodinas aperierit; nam quae ruta caesa fundi esse desinunt, lato quodam sensu immobilia dicuntur (V. Voet. ad Pand. 1. 8. 13.). (33) Ex Decr. S. U. I. 9. Mart. 1870. (34) Ex Extr. *Ambitiosae* Bonac. Disp. 2. Q. 4 P. II. n. 12. ibique Felin. Zabbar. Sopran. etc. Nec Episcopi, licet sint administratores, quippe qui in cit. Extr. solo interdicto ab ingressu Ecclesiae coercentur. Quidam putant, eos qui non sunt administratores, contrahere excommunicationem quasi usurpatores; sed alii contra putant, et rectius (V. Bonac. l. c. n. 3.) (35) Reiff. III. 18. 23. Quid si locatio fuerit facta per plura, v. c. quatuor, triennia, sed non hac lege? Et siquidem simpliciter sic inita sit, perinde est ac si ad 12 annos inita esset; adeoque nec culpa eximitur, nec censurae. Sin autem convenerit, ut finito primo triennio renovari debeat et sic deinceps, quamvis tunc non liceat a locatione discedere, plures tenent et culpam et censuram abesse, quia non locatio est, sed locationis promissio; promissio vero promittentem, non rem quae promitti-

sint factae, quippe resolutio jure eorum intercidunt ³⁶. Denique, quia id quod semel a me abiit amplius a me abire non potest, si quis rem a se acquisitam contra formam Extr. Ambitosae, alienaverit, nec ipse, nec qui accipit excommunicationem incurrit, si quid opinor. Demum excommunicatio non intelligitur, quamdiu alienatio perfecta non fuerit ultro citroque; e. g. re nondum tradita ³⁷; immo et tradita, si vendita fuerit sub conditione suspensiva ³⁸.

IV.

132. « Negligentes sive culpabiliter omittentes denunciare infra mensem
« Confessarios, sive Sacerdotes a quibus sollicitati fuerint ad turpia in qui-

tur, obligat (L. 3. De Pollic.); sive cum administratore (Croix IV. 1368. S. Alph. IV. 187 not. 7), sive cum ipsa communitate v. c. Monasterio (Filiucc. Tract. 44. 19. Lugo Resp. Mor. III. 12. 4.) id convenerit. Verum puto hoc penes nos non amplius obtinere, quia ex C. It. locationes hujusmodi non finiuntur finito usufructu (art. 493.). (36) L. 9. § 1. D. Locat. Laym. S. Alph. IV. 187. in fi. Porro Bened. XIV. vetuit Clericis *vendere suorum beneficiorum redditus et proventus vel ad vitam, vel in longum tempus, recepta per unam vel plures solutiones mercede earum aut pensionibus* (C. Universalis Ecclesia § 2.). Num igitur, si quis vendiderit redditus sui beneficii pro mercede, vel pensione annua, sed ultra triennium, incurrat excommunicationem Extr. *Ambitosae*? Non puto; nam haec vera venditio est; quam multi quia nullo jure prohibetur, licitam putant (Abbas. Covarr. Azor. P. 2. Lib. 9 Cap. 2. Q. 7. Gonzal. in C. 9. n. 2. h. t.). (37) Navarr. Cons. 18. h. t. Filiucc. 14. 329. Reiff. h. t. n. 67. Schmalz. h. t. 165. Scilicet, jure Romano (cui jus Canonicum adhaesit) dominium rei emptae, nisi traditione sequuta, in emptorem non transit. At vero ex novissimis fere totius Europae legibus, et in primis ex Cod. Gall. A. 1583. et Ital. A. 1448. nulla traditione opus est; num igitur excommunicationem incurrat. ubi hoc jus viget, qui rem venditam nondum tradidit, vel accepit; Non puto; nam quamdiu possessio in emptorem non transit, adhuc aliquid penes venditorem remanet. (38) Ex § 4 *Instit. De Verb. Oblig.* nam, quamdiu conditio in pendenti est, dominium a venditore non discedit: quis autem alienatum dixerit quod adhuc in dominio venditoris remanet (L. Alienatum 67 D. De Verb. Sign.)? Aliud juris est si conditio fuerit resolutiva, quippe res illico transit in acquirentem (LL. 1. 2. 6. D. *De in diem addict.*). Exinde resolvi potest ea quaestio, utrum incurrat excommunicationem qui vendit, vel emit *reservato beneplacito Ap. Sedis*, quod alii affirmant, alii negant (V. Bonac. l. c. 4. n. 5.): nam, si appareat hujusmodi conditionem resolutivam esse, recte illi; sin suspensivam, recte hi: et si neutrum appareat, suspensivam esse tenendum puto (Ex C. 30 De Reg. Jur. in 6.º)

« buslibet casibus expressis a Praedecess. Nostris Gregorii XV. Const. *Univer-*
versi 10 Augusti 1611, et Benedicto XIV Const. *Sacramentum poeniten-*
tiae 1. Junii 1741 1. »

433. Ut sciamus quando quis necesse habeat denunciare Sacerdotem a quo fuit sollicitatus, prius sciendum est quid sit sollicitatio. Est igitur sollicitatio — *Facta a Sacerdote, tamquam a Confessario, ad turpia provocatio*. -- Necesse est igitur 1.º ut intercesserit provocatio ad turpia; 2.º ut haec a Sacerdote sit facta; ut 3.º tamquam a Confessario. *Ad turpia*, idest obscena²; nempe tactus, aspectus; immo etsi ad sui dilectionem tantum poenitentem allicere tentaverit³. Nec interest quo modo provocatio sit facta, verbisne, an tactibus, nutibus etc.⁴. Nec proderit Sacerdoti quod statim sollicitationis ipsum poenituerit, vel in ipsa sollicitatione destiterit⁵.

434. Ut a *Sacerdote*: itaque si is qui sollicitat non sit Sacerdos, denunciatio cessat⁶. Nihilominus si Sacerdos sollicitatus a Poenitente consenserit, responsum est denunciari oportere⁷.

435. Demum ut tamquam a *Confessario*⁸. Ex hoc capite animadvertendum erit, utrum sollicitatio fuerit facta in confessione, an extra illam. Si in confessione, reus erit semper sollicitationis; sive provocaverit poenitentem in *actu*

(1) Ben. XIV cit. Const. (qua Const. Gregorii XV totidem fere verbis insuerit), denunciari et coerceri jubet « (§ 1.). Omnes et singulos Sacerdotes . . . qui aliquem poenitentem, quaecumque persona illa sit, vel in actu sacramentalis confessionis, vel ante, vel immediate post confessionem, vel occasione, aut praetextu confessionis, vel etiam extra occasionem confessionis in confessionali, sive in alio loco ad audiendas confessiones *destinato* aut electo, cum simulatione audiendi ibidem confessionem ad inhonesta et turpia sollicitare pro seipso, vel pro alia persona (§ 2. 2.) vel provocare *sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam aut tunc aut post legendam* tenebunt. » *N.B.* Quae exscripsimus Italicis literis desunt. in Const. Greg. XV. (2) S. Alph. VI. 684. V. § 62 Itaque sive ad aliud crimen, v. c. furtum perjurium, excitaverit in confessione, cessat sollicitatio (S. U. Inq. 11. Febr. 1661. n. 11.); sive excitaverit ad turpia in aliis Sacramentis, sollicitatio cessat (S. U. I. n. 10. S. Alph. VI. 683. 684.). (3) V. S. Alph. VI. 704.). (4) Ben. XIV. cit. Const. S. P. (5) S. U. Inq. cit. Decret. n. 2. (6) Ex cit. Bull. §§ 1. 2. S. Alph. VI. 688. (7) S. U. 1. cit. Dec. n. 2. (8) Ex cit. C. §§ 1. 2. adeoque hic non pertinet Sacerdos interpres (S. U. Inq. cit. Dec. n. 6.).

confessionis, sive *immediate ante*, sive *immediate post*. Verum hoc adverbium « *immediate* » stricte accipiendum est ⁹; nempe si inter sollicitationem et confessionem — inter confessionem et sollicitationem *nihil mediet* ¹⁰. Sin extra confessionem, sollicitatio non intelligitur, nisi provocatio hujusmodi facta fuerit confessionis occasione, vel praetextu, vel simulatione. *Occasione*, nempe si petentem confiteri, *illico* pellexerit ad turpia, confessione dilata in posterum ¹¹. *Praetextu*, idest si Secerdos confessionem praetexat ut sollicitet poenitentem, non si poenitens eam praetexat ut Confessarium sollicitet ¹²: nec si uterque ex conducto ut alios fallant ¹³. Demum *simulatione* confessionis, idest si dum fingit Sejae confessionem audire, eam provocat ad turpia: Verum ut videatur simulare confessionem necesse est, ut stet vel in confessionario, vel in loco destinato, aut electo ad audiendas confessiones ¹⁴; utque ne-

(9) S. Alph. VI. 677. (10) Salm. XXI. IV. 48. Idest si neque Confessarius, neque poenitens ad alia facta diverterint (S. Alph. loc. cit.). Ut ecce si petentem confiteri sollicitet; et continuo confessionem ejus excipiat: vel confessum e vestigio in cubiculum duxerit et provocaverit (Salm. n. 50). Caeterum semper initium sollicitationis inspiciendum est, nam sollicitatio intelligitur in *ipsa* confessione, vel *immediate ante*, vel *immedtate post*, si tunc Sacerdos fecerit aliquid aut dixerit sollicitandi animo, etsi hic postea apparuerit; veluti si det poenitenti chartam, in qua eum ad turpia incitat, postea legendam (Prop. 9. damn. ab Alex. VII.), si domum invitet, ant domi suae ipsum expectare se jubeat, et domi sollicitet (S. Alph. 676. 704. 3.). (11) Salm. n. 52. tametsi nondum ipse sederit, nec poenitens genuflecterit (S. Alph. 677.). Verum ut videatur facta *occasione* Confessionis, et tamquam a Confessario, necesse 1.º est, ut poenitens aut petat confiteri *statim*, aut in *ipso confessario* petat v. g. *cras confiteri*: itaque si is *extra confessionarium* petat confiteri *postridie*, sollicitatio cessat (Ex cit. Decr. S. U. Inqun. 4.). 2.º Ut Confessarius illico pellexerit poenitentem: nam si mulier v. c. sistat se Confessario, isque, confessione in aliud tempus dilata, de aliis rebus colloqui caeperit; et in *progressu collocutionis sollicitet*, non videtur sollicitare quasi Confessarius (S. Alph. VI. 677. Clau. 2.). Ex quibus licet intelligere, nec eum quasi confessarium sollicitare, qui, cognita in confessione poenitentis fragilitate, domi eum adit et urget (Diana Trull. Salm. n. 51. Auctor. Operis cui titul. *Istr. pe. Nov. Conf. P. 22. Cap. XIV. 223.*); quippe is ex confessione notitiam, ex notitia sollicitandi ansam capit. (12) Bonac. t. I. in fin. Disp. 6. quaes. 7. Resp. 2. Salm. 55. (13) S. Alp. 6. 679. (14) *Loca destinata* dicuntur cellulae illae in Ecclesiis extractae, ubi subsellia cum imaginibus Crucifixi hujus re causa posita sunt: *electa* ea in quibus quis in praesens, pro re nata con-

dum in hoc, et in isto, quod nemo dubitat, sed et in illo fingat se confessionem audire ¹⁵.

436. Itaque poenitens necesse habet denunciare Sacerdotem a quo sollicitatus fuit, quamvis is non sit Confessarius, et non pro se ipso sollicitaverit, sed pro alio. Nec refert cujus aetatis, aut sexus ipse poenitens sit, et utrum sollicitationem animadverterit, vel intellexerit tunc, an serius dummodo animadverti et intelligi revera potuisset ¹⁶; et licet ipse sollicitationi consenserit, aut sollicitatio mutua fuerit ¹⁷. Nec liberatur confitendo ei qui sollicitavit ¹⁸, nec eo quod sollicitatio fuerit occulta ¹⁹. et probari nequeat ²⁰; vel quia multum post eam tempus effluxerit ²¹, aut quod nulla correctio fraterna praecesserit ²², vel sollicitans sponte comparuerit ²³, immo etsi hunc sollicitationis mox poenituerit, immo etsi in ipsa sollicitatione destiterit ²⁴. Nihilominus cessat obligatio denunciandi si fieri nequeat absque incommodo admodum gravi ²⁵, et quamdiu sollicitatio certa non fuerit et manifesta ²⁶.

fessionem excipit; sive domi, sive in agro, sive in via: quibus autem opus sit, ut his in locis confessio simulari videatur, in facto non in jure consistit. (15) Ronc. Pala. Salm. n. 57. Et palam apparet ex cit. Decr. S. U. Inq. n. 15. *An sit denunciandus Confessarius qui sedens in Confessionario sollicitat mulierem stantem ante Confessionarium non simulando confessionem?* — Resp. — *Opinionem negativam non carere sua probabilitate.* (16) Cit. B. Sacram. Poenit. § 1. Non enim cessat sollicitatio, quia sollicitatus eam non animadvertit. (17) Cit. § 2. Nam potest hoc reticere (S. U. I. 27. Sept. 1724.): et si fuerit interrogatus, quod nefas est (S. U. Inq. 20 Febr. 1867.), negare poterit (S. Alph. VI. 700.) (18) Prop. 7. damn. ab Alex. VII. (19) S. Alph. VI. 694. Lex non distinguit; et alias vix denunciationi locus foret. (20) Prop. 5. damn. ab Alex. VII. (21) B. Sacram. Poenit. § 2. (22) Alex. VII. Decret. 8 Jul. 1660. Quid si jam emendatus fuerit? Multi negant esse denunciandum (V. S. Alph. VI. 686.). (23) S. U. I. 26. Jul. 1628. (24) S. U. I. 11. Febr. 1661. n. 2. (25) Salm. XXI. IV. 89. Ronc. Cap. 2. pr. Mazzot. De Poenit. Tr. V. Disp. II. Quaest. II. Cap. IV. n. 6. 9. 2. et profuit ex doctrina S. Alph. 699. in fi., qui loquens de muliere, quae multum repugnat adire Inquisitores, docet posse eam expectare Confessarium qui pro ipsa denunciationem deferat, *quia praecepta positiva non obligant ad rem nimis arduam* (cit. n. 699. in fi.). Sane S. U. I. 22. Januar. 1727 Praefecto Missionum in America respondit, mulieres sollicitatas non teneri ad denunciationem, si Ministri Inquisitionis in longinquis regionibus degentes, sine gravi incommodo adire nequirent (Antoi. De Poenit. h. t.). (26) S. Alph. VI. 702. Sive incertum sit uter sollicitaverit, v. c., Sejus ne an

437. Poenitens autem necesse habet denunciare Confessarium, seu Sacerdotem infra mensem; nec absolvendus est nisi prius denunciationem ad effectum perduxerit²⁷; et si, cum posset id facere, omiserit, post mensem elapsum incidit in excommunicationem. Verum, quia tempus non currit ignorantibus²⁸, mensis computandus est ex quo scivit et 1.º obligationem denunciandi, et 2.º excommunicationem adnexam huic obligationi, et 3.º tempus obligationi praefixum: quamdiu igitur primum ignorat culpa, quamdiu alterum contumacia cessat. Quid si tertium tantum? Et siquidem falso existimavit denunciationem protinus faciendam esse, excommunicatio eum non tenet quoad mensis decurrerit (§ 9 n. 29); sin quodcumque sibi libuerit, eam nec post mensem incurrit, quamdiu bona fide existimat adhuc posse differi. Ceterum si promiserit denunciaturum, et eis fides haberi possit, absolvi poterit; et nedum a peccatis ante mensem elapsum, quod in Const. Bened. XIV. expresse cautum est, sed et ab excommunicatione post mensem²⁹, quia Cons. nostra quando id voluit expressit (§ 84); Nec puto ipsum reincidere in eandem excommunicationem, si postea fidem efellerit (§ 468).

Cajus: nisi iudex id certo dignoscere possit: sive sollicitatio ipsa fuerit dubia facto, vel jure. Porro *facto* dubia videtur sollicitatio, cum non satis constat an Sacerdos revera sollicitaverit; idest cum obscura sunt vel ambigua, et verba (signa, nutus), et intentio. Scilicet, si verba sunt aperta, intentio obscura, verbis standum est (Ex C. 7. De Sponsal. S. Alph. l. c.); contra si verba sunt ambigua, intentio manifesta haec sequi debet (Ex L. 67. pr. D. De Leg. I. S. Alph. l. c.). At si utrumque est in obscuro, denunciatio cessat; ut ecce si Confessarius, vir gravis et integer vitae, laudaverit poenitentem de pulchritudine et venustate; aut donum mulieri dederit. (S. U. I. 11. Februae. 1661. n. 12. 16.) *Jure* autem dubia intelligitur sollicitatio, quoties non satis constat, aut convenit, num Sacerdos sollicitaverit quasi Confessarius: ut puta si non appareat utrum sollicitatio facta fuerit *immediate ante* confessionem; vel an *immediate post*; vel utrum *praetextu* confessionis. Ceterum dubia hujusmodi in aestimatione non poenitentis, sed Confessarii esse debent. (27) B. *Sacram Poenit.* § 2. (28) Ex L. 5. D. *Quis ord. in bo. poss.* C. 3. *De Suppl. negl. prael.* (29) Avanzi pag. 114. Nec solum poenitentes tenentur denunciare confessarios sollicitantes, sed quisquis praeterea sollicitationem resciverit (S. U. I. ap. S. Alph. VI. 680. in fi.) a personis fide dignis (S. Alph. n. 695.), dum ne eis revelatum si consilii petendi causa (S. A. VI. 698.): verum hi, si non denunciaveint, hodie excommunicationem non subeunt.

138. « Praeter hos hactenus recensitos, eos quoque quos sacrosanctum
« Concilium Tridentinum, sive reservata Summo Pontifici aut Ordinariis ab-
« solutione, sive absque ulla reservatione excommunicavit, Nos pariter ita
« excommunicatos esse declaramus; excepta anathematis poena in Decreto
« Sess. IV. *De editione et uso Sacrorum Librorum* constituta, cui illos tan-
« tum subjacere volumus, qui libros de rebus sacris tractantes sine Ordinarii
« approbatione imprimunt, aut imprimi faciunt (1). »

Art. 2. Suspensiones.

439. Suspendio est - *Censura qua clerico officio be-
neficioque interdicitur* ¹. Fertur in clericos; nempe singu-

(1) En verba Trid. *Nulli liceat imprimere, vel imprimi facere quos-
vis libros de rebus sacris sine nomine auctoris. . . sub poena anathema-
matis*. Quamvis ea verba *de rebus sacris* pateant latissime (§ 27. r. 4),
nihilominus ad eos libros contrahenda sunt, de quibus agitur in cit De-
creto (Ex L. 23 De Legib.): agitur autem de Sacrae Scripturaelibris,
et de his tantum agitur. Hoc primum; deinde huic excommunicationi ho-
die hi solum sunt obnoxii qui *imprimunt vel imprimi faciunt* (V. § 91);
libros hujusmodi, non item qui eos retinent, vendunt, evulgant, ut an-
tea. Haec excommunicatio nemini est reservata.

Ad haec excommunicationem, item nemini reservatam, obeunt
ex eod. Trid. qui laedunt libertatem 1.º quoad matrimonia, vel 2.º so-
lemnia vota ineunda. Nempe ex 1.º Raptores mulierum, ac omnes *illis
consilium, auxilium vel favorem praebentes* (Sess. XXIV. Ref. M. 6.);
scilicet *ad raptum*, non item si haec ei praestiterint post raptum ad-
missum, quo rapta facilius raptori nuberet. (De Just. De Disp Matr.
II. 18. 42.): et cogentes *quovis modo subditos suos vel quoscunque al-
ios, quominus libere matrimonium contrahant* (Ib. Cap. 9.). Ex 2.º
Qui aliquam mulierem *quomodocumque coegerint, invitam, praeterquam
in casibus jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad susci-
piendum habitum cujuscunque religionis vel ad emittendam professio-
nem; quique consilium, auxilium, vel favorem dederint; quique scien-
tes tam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut
professionem emittere, quoquo modo eidem actui vel praesentam, vel
consensum, vel auctoritatem interposuerint*. Quique demum cujusvis mu-
lieris *voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoque modo sine
justa causa impederint* (Sess. XXV. De Reg. 18.). (1) V. Berard.
P. 11. Disp. VI. Cap. VI. *Officii* appellatione omnis potestas spiritualis
significatur (Suar. de Const. 25 Q. 10.) sive jurisdictionis sive Ordini-
nis. Jurisdictionis sive interni sive externi fori. Ordinis sive majoris,
sive minoris, exceptis his officiis, quae tonsurae cohaerent (Salmat X.
V. 17. 27.). Nihilominus quia hodie Laici quoque minoribus ordinibus
defungi solent, hi suspensioni subtrahuntur (Salm. n. 24.).

los. Sed interdum in personas quoque Morales (uti vocant), scilicet Ecclesiasticas, utputa Monasteria, Capitula, fertur. Quod cum sit, animadvertendum est, utrum lata sit v. c. in Capitulum, an in singulos ejus Capituli clericos, an in Capitulum et singulos: illa enim cadit tantum in personam Moralem, ista in singulos tantum ². Prior adimit quae personae morali, non quae singulis competunt ³: contra altera quae competunt singulis, non quae personae morali ⁴: illa est privatio quaedam, haec vera censura est ⁵; nisi forte lata sit in insontem, vel pro delictis omnino praeteritis, vel in perpetuum, vel quamdiu Ordinario videbitur, vel in diem certam ⁶. Exinde patet quid juris sit, si lata fuerit in personam moralem et singulos una simul. His praemissis videamus quae sint.

*Suspensiones latae sententiae
Summo Pontifici reservatae.*

I.

« 140. « Suspensionem ipso facto incurrunt a suorum beneficiorum perceptione ad beneplacitum S. Sedis Capitula et Conventus Ecclesiarum et « Monasteriorum aliique omnes qui ad illarum, seu illorum regimen et administrationem recipiunt Episcopos aliosve Praelatos de praedictis Ecclesiis, « seu Monasteris apud eandem S. Sedem quovis modo provisos, antequam « ipsi exhibuerint Literas Apostolicas de sua promotione 1. »

II. III. IV.

141. « II. Suspensionem per triennium a collatione Ordinum ipso jure

(2) Salmat. X. V. 43. (3) Ex L. 7. D. *Quod cujusq. univers.* V. Suarez. *De Censuris Disp.* 28 Sect. 3. v. c. jus cogendi comitia Capitularia, nominandi ad beneficia, Eccles., etc. (4) C. 40. *De Elect. in 6.º* ut puta jus celebrandi, absolvendi a peccatis, etc. (5) Salmat. l. c. n. 47. (6) V. § 13. Suspensiones hujusmodi ipsae quoque aut poenae sunt, aut privationes quaedam; quarum violatio irregularem non facit, excepta ea quae a R. P. lata est in diem certam, v. c., ad triennium (C. 1. § 2. *De Sent. et Re jud. in 6.º*). (1) Extr. 1. De De Elect. Quaestio- nis est utrum Capitula et Monasteria incurrant suspensionem a solis beneficiis quae communiter possident, uti censuit Suar. 31. 5. 23.; an et ab his qui singuli obtinent, ceu ratus est Bonac. To. 3. Q. 4. P. 10. n. 4. ? Sententia Suaresii et verbis Const. nostrae, et regulis juris Canonici magis convenit; et in dubio, cum versemur in odiosis, praeferenda est

« incurrunt aliquem ordinantes absque titulo beneficii, vel patrimonii (1) cum pacto, ut ordinatus non petat ab ipsis alimenta 2.

« III. Suspensionem per annum ab ordinum administratione ipso jure incurrunt ordinantes alienum subditum, etiam sub praetextu Beneficii statim conferendi, aut jam collati, sed minime sufficientis, absque ejus Episcopi literis dimissorialibus (3), vel etiam subditum proprium, qui alibi tanto tempore moratus sit, ut canonicum impedimentum contrahere ibi poterit, absque Ordinarii ejus locis literis testimonialibus 4. »

« IV. Suspensionem per annum a collatione Ordinum ipso jure incurrit, qui excepto casu legitimi privilegii, Ordinem Sacrum contulerit absque titulo Beneficii vel patrimonii Clerico in aliqua Congregatione viventi, in qua solemnis professio non emittitur, vel etiam religioso nondum professo 5. »

142. Omnes suspensiones quae hisce tribus articulis recensentur ad *Ministrum* et ad *titulum* sacrae Ordinationis pertinent. Ordinationem haec accipimus collationem cujusvis ordinis, etiam tonsurae ⁶. Ministri Ordinationis sunt Episcopi. Jure autem singulari S. R. E. Cardinales, et Abbates *vere nullius* cum mitra et anulo ab Episcopo benedictis, conferunt ordines non hierarchicos, illi in Titulis quisque suis, hi *Regularibus tantum* suis *subditis* ⁷. At vero nemo licite confert ordines, nisi qui et communionem habet cum Ecclesia Catholica, et suus Episcopus est ⁸ *Suus* autem Episcopus quis dicitur ratione vel originis, vel domicilii, vel Beneficii ⁹, vel famulatus ¹⁰. Episcopus *originis* is dicitur, in cujus Dioecesi domicilium habebat, tunc cum Ordinandus in lucem prodiit, pater ejus ¹¹, vel si spurius est. mater. ¹². *Domicilii* in cu-

(1) C. 23. *De Praeb.* Trid. XXI. *De Ref.* 2 (2) C. 45. *De Simon.* (3) C. 2. *De Temp. Ord. in* 6.º Trid. Sess. XXIII. *De Ref.* 8. Innoc. XI. B. *Speculatores* § 4. (4) Inn. X. *ib.* § 4. (5) Ex C. S. Pii V. *Rnus Pontifex Sacrorum.* (6) B. *Speculatores* § 3. (7) Trid. Sess. XXIII. *De Ref.* 10. *Subditis*; ergo haec facultas adempta fuit Abbatibus secularibus (Ben. XIV. *De Syn.* IX. 9. 2.) (8) C. 1 *De Temp. Ordin. in* 6.º Trid. *ib.* Cap. 8. (9) CC. 1. 3. *De Temp. Ord. in* 6.º (10) Trid. Sess. XXIII. *De Ref.* 9. (11) Innoc. XII. B. *Speculatores* § 4. (12) Ex LL. 6. 9. D. *Ad Municip.* Schmalz. 11. 21. 22. Qui vero sub tutela vel cura est, hodie penes nos; tutoris vel curatoris domicilium sequitur (C. Ital. Art. 18.). Ceterum filio integrum est domicilium sibi constituere ubicumque voluerit, etsi non sui juris (LL. 3. 4. Eod.); dummodo suae aetatis sit: idest, quoad haec, pubes (Ex C. 3. *De Judic. in* 6.º). ~ Ad haec domicilium originis intelligitur etiam patris adoptivi, quamdiu adoptatus

jus dioecesi perpetuam habitationem sibi constituit ¹³ *Beneficii* in cujus Dioecesi congruum ¹⁴ pro taxa Dioecesana, vel moribus, licet non residentiale ¹⁵, beneficium possidet ¹⁶. Demum *famulatus* seu familiaritatis Episcopus non titularis in partibus ¹⁷, quocum, forte etiam nondum Episcopo ¹⁸, ordinandus commoratus fuit, altusque ab eo per triennium ¹⁹: sed is ea lege, ut conferat ordinato congruum beneficium, sive in sua sive in aliena Dioecesi ²⁰ intra mensem ab Ordine vel Tonsura ei collata ²¹. Porro ordinando integrum est eligere ex his quem malit, et uno electo etiam in unoquoque Ordine, variare, *dummodo non in fraudem variet* ²².

143. Tituli Ordinationis sunt beneficia, hisque deficientibus, patrimonialia. Patrimoniis accensentur pensiones perpetuae, legata perpetua Missarum ²³; immo et Cappellaniae manuales, modo conferantur sub conditione *donec ordinatus provideatur* ²⁴. Patrimonium vero constituendum est in *re soli* ²⁵, vel ea quae, jure Canonico, soli instar habetur, utputa censibus consignativis ²⁶: vel ex redditibus emptis ex versuris pu-

in familia ejus est (L. 17. Eod.); vel ubi quis infans *expositus* fuit (Barb. *De Off. Episc.*), si quorum parentum sit ignoretur (Salm. VIII IV. 47.), vel ubi fuit baptizatus adultus (Paul. III. *B. Cupientes Hebraeos.* (13) B. *Speculatores* § 5. v. c. Ubi nactus est coadjutoriam in beneficio residentiali cum futura successione (Ex S. C. C. Lucid. I. pag. 161.). (14) C. 6. *De Praebend.* (15) S. C. C. 26 *Maji* 1598. *Lucid.* I. p. 159. (16) B. *Speculatores* § 3. Nec sufficit Cappellania Laicalis etsi perpetua (S. C. C. 19. August. 1724. *Lucid.* pag. 160. n. 80.). Et si beneficii redditus satis non sint, suppleri nequeunt ex patrimonio in *eadem* (Cit. § 3.). vel, ut puto, ex alio beneficio in alia Dioecesi. *Possidet*, ideo non potest conferri Tonsura quamvis aretato (Cit. § 3.). (17) Trid. XIV. De Ref. 2. (18) S. C. C. 9 Novemb. 1589. *Lucid.* I. p. 168. n. 96. (19) Trid. XXIII. *De Ref.* 9. B. *Speculatores* § 6. Continuum ne ? Affirmat. Navarr. Bonac. Barbos. negat Girald.: et rectius; dumne diu interruptum (*Lucid.* I. p. 169. n. 96.). (20) S. C. C. ap. Gallerat. ad Trid. Cit. C. 9. (21) B. *Speculatores* § 6. : adeoque hodie neque patrimonium sufficit (S. C. C. 27 Jul. 1697. *Lucid.* I. 170. 10.), neque pensio (Monac. Form. P. I. Tit. 3. Form. P. I. Tit. 3 Form. 17.), nec, ut puto, Cappellania Laicalis (V. n. (15). (22) S. C. C. 26. Januar. 1732. *Lucid.* I. c. n. 102. (23) S. Alph. VI. 815. (24) Ben. XIV. Not. 26. 11. (25) S. C. C. 29 *Novemb.* 1670. Engel. 1. 14. 21. (26) Ben. XIV. ex S. C. C. Not. 26. 12.; dummodo prius censuarius promittat se, cum voluerit censum redimere, sortem penes virum probum ac fidelem depositurum, ut iterum novis censibus aut praediis collocetur (Ben. XIV. l. c.). Haec conditio penes nos hodie nullius momenti foret.

blicis²⁷; et ita constitui debet, ut usufructus ab ordinando abire non possit *donec provideatur*. Quamobrem si constitutum fuerit sub conditione, ne fructus a constituyente decedant, vel ut ad ipsum redeant, ordinato adhuc vivente, nec aliter proviso, haec conditio, si apposita est inscio Episcopo, pro non scripta erit²⁸, sin consentiente, actum vitiat²⁹.

144. At vero non quodvis beneficium vel patrimonium pro titulo esse potest; sed necesse est ut sit sufficiens³⁰; utque Ordinandus in pacifica possessione ejus sit³¹. Nemo autem potest ordinari in sacris sine titulo, exceptis Regularibus, et earum Congregationum viris, quibus hoc nominatim concessum est a R. P. Et grave est ordinare vel ordinari absque titulo, vel cum titulo falso, vel (si de patrimonio res est), ficto, seu fiduciario³², vel nullo, vel injusto, vel restitutioni, aut resolutioni obnoxio³³.

(27) Ex S. C. C. 29. Jun. 1704. quippe instar immobilium habentur (V. De Luca *De Regul. Disc.* 113. n. 2.) – Itaque patrimonium in re mobili constitui non potest, et si constitutum fuerit pro nullo erit (S. C. C. 29. Novemb. 1670. Ben. XIV. Not. 26. 8.) Eoque minus constitui potest super obligatione personali alendi Clericum quoad provideatur, quamvis regia; prout in terminis a S. C. C. definitum fuit sub die 8. Junii 1704. (V. Rigant. ad Reg. Cancell. 24. § 5. n. 122.). (28) S. C. C. 11. Maji 1599. Ben. XIV. n. 18. (29) Ex L. 30. D. *De Act. et Oblig.* Scilicet quia conditio hujusmodi et turpis est (§ 10. Inst. De Haered. Instit. C. ult. De Condit. apposit. Cod. It. AA. 849. 1065.), et contra naturam actus (L. 149. *Ubi D. De Reg. Jur.*), (30) C. 23. *De Praeb. Trid. Sess. XXI. De Ref. C. 2.* Quod aestimari debet ex taxa Synodali, et si ea desit, ex consuetudine Dioecesis (Ex B. *Speculatores* § 3). Reditus autem non intelliguntur, nisi deductis oneribus et expensis: tantum si agatur de beneficio vel Cappellania, in arbitrio Episcopi erit deducere, vel minus, onera personalia, utputa legata Missarum (S. C. C. 17. Jul. 1723. Ben. XIV. De Syn. XII. 9. VI. Quod si quis in una Dioecesi beneficium habeat, et in alia velit ordinari et taxa utriusque Dioecesis variet, siquidem beneficium adsiduitatem exigit, illa, secus ista sequi debet (Ben. XIV. C. *Apostolici ministerii* § 7.). (31) Ex B. *Speculatores* § 3. (32) Urban. VIII. C. *Secretis*. Porro titulum, seu potius patrimonium *falsum* accipio, quod non extat; seu praedia supposita sint, seu instrumenta, seu nomina constituentium: *Fictum* quod revera consistit, sed constitutum est dicis causa, idest sine intentione illud constituendi (S. Alph. VI. 822.): *fiduciarium* quod ea lege constitutum est, ut ab Ordinatione restituatur, vel ut ne Ordinatus fructus percipiat. (33) *Nullum* dicitur quod irritum omnino infectumque est; veluti si in re mobili sit constitutum, vel ab amente, vel donatione non acceptata vivo eo qui donavit *Injustum* quod non jure, idest non ser-

143. His praemissis ad rem nostram veniamus. Qui ordines confert incurrit suspensionem, si eos conferat 1.º sine titulo (nempe majores), sive alienis, sive suis subditis conferat: vel, 2.º alienis, sine literis dimissorialibus Episcopi sui vel 3.º suis, sine literis testimonialibus ejus Episcopi in cujus dioecesi tamdiu meratus est, ut impedimentum canonicum ibi contrahere potuerit.

Et primo sine titulo: sive ordinaverit Clericum saecularem; si tamen hunc ordinavit cum pacto ut non petat ab ipso alimenta (II.); sive Regularem nondum solemniter ³⁴ professum; sive professum in aliqua Congregatione viventem, excepto casu legitimi privilegii (IV.). Ait Pontifex *absque titulo*. Porro absque titulo ordinari intelligitur et is qui ordinatur cum titulo falso; vel eo, ex quo nullum jus percipiendi fructus in ordinatum transit: non item, si quid opinor, (nam versamur in odiosis); si 1.º hujusmodi jus transeat quidem, sed titulus sufficiens non sit; vel 2.º sufficiens quidem sit, sed jus percipiendi fructus constitutum sit ex die, vel 3.º forte in diem tantum: scilicet in priori casu subest *aliquis* titulus; in altero subest *jure*, in tertio *facto* et re ipsa. Nec si eum ordinaverit cum titulo ficto aut fiduciario, quia valet ³⁵ vel obnoxio restitutioni in integrum, aut resolutioni, quia interim valet; vel injusto, quia utrum non valeat, saltem in foro conscientiae, incertum est ³⁶.

146. Deinde suspensionem incurrit qui ordinat alienum subditum sine dimissorialibus ejus Episcopi (III.) *Alienum subditum* accipere debemus eum, qui non est suus subditus neque ratione originis, neque domicili, neque beneficii neque familiaritatis; quamvis in sua Dioecesi fortuito editus sit.

vata juris forma, factum est; ut puta, hodie, donatione privato instrumento confecta (Ex L. 1. D. De injust. rupt. testam. C. 9. t. 1056.). Obnoxium *restitutioni*, scilicet in integrum; veluti si a minore sit constitutum; vel dolo aut vi extortum: *Resolutioni*, utputa si ab eo constitutum sit, qui constitutionis tempore liberos non habebat; vel ex praediis emptis cum pacto revenditionis, quandiu tempus retractui, jure vel pacto definitum, non effluerit. Porro donata ab eo qui liberos habet, reductioni sunt obnoxia, si forte, mortis suae tempore, integra legitima liberis suis non supersit. An igitur constituta ab his patrimonia, ab Ordinariis admitti, vel rejici debeant? Neutrum plane, sed utrumque arbitrio eorum, ut puto, relinquendum est: alias vel rejicienda erunt facta a viris quoque ditissimis, vel admittenda facta ab his qui tunc temporis nihil aliud in bonis habent. (34) ¶ Pius IX. 20 Jan. 1860. V. Lucidi To. II. p. 62. (35) S. C. C. 14. Maji 1671. Ben. XIV. Not. 26. 18. (36) V. S. Alph. III. 711. 927.

Episcopum vero *ejus* accipimus eum qui Ordines ei conferre potuisset, vel dimissorias ad Ordines concedere ³⁷. Sed an *Episcopi* appellatione veniat quilibet Ordinarius? Nam Const. nostra in hoc ipso Articulo III. alterum discernit ab altero. Utique; nam, prout alias in jure, ita et in hac nostra Const. alter alterius appellatione significatur. Adeoque sufficiunt dimissoriae et Vicarii Generalis *Episcopo in remotis* agente ³⁸; et Vicarii Capitularis vacua Sede concessae arctatis infra annum; non arctatis post annum ³⁹. Haec suspensio cessat, si quis ordinaverit Clericum collato prius ei beneficio; quippe ex hoc suus subditus esse coepit: dummodo beneficium extet in sua Dioecesi ⁴⁰, et sit sufficiens, et ordinandus in pacifica possessione ejus sit (§ 144.). Porro Episcopus non potest hujusmodi literas denegare ⁴¹.

447. Demum suspensio contrahitur ex testimonialium defectu. Testimonialia petendae sunt ab Episcopo domicilii semper ⁴²: item ab Episcopo originis, et ab Episcopo ejus loci ubi quis fortuito natus est ⁴³, et praeterea ex Const. nostra, ubi quis moratus est aliquamdiu; si illuc ea aetate, isthuc, et huc tamdiu moratus fuerit, ut potuerit ibi Canonicum impedimentum contrahere. *Ea aetate*, idest post septennium ⁴⁴; *tamdiu*, idest (ut in matrimoniis, ex veriori sententia), ultra sex menses ⁴⁵.

(37) Ex C. 3 *De Temp. Ordin.* (38) C. 3 § *Inferior. eod. in tit.* 6.º
 (39) Trid. Sess. VII. *De Ref.* 10. *Arctati*, nempe ratione beneficii vel recipiendi, vel jam recepti. *Beneficii*, ejus nempe quod ordinem requirit sive ex jure, sive ex foundationum tabulis (Reiff. 1. 11. 121.). *Recipiendi*, idest si in eo instituendi sint ex praesentatione, vel ex patronatu passivo, et careant ordine ex foundationum tabulis requisito (Garc. *De Benef.* V. VII. 102.) vel jam recepti; ut Parochia (C. 14. *De Elect.* in 6.º). Canonicatus in Ecclesia Cathedrali (Trid. Sess. XXIV. *De Ref.* 12.). Haec quoad ordines, nam pro tonsura conferenda dimissoriae etiam infra annum concedi possunt (S. C. C. 10 Febr. 1594. Lucid. I. 152.). (40) Ex B. *Speculatores* § 3. (41) S. C. C. 16. Jul. 1841. Lucid. 1. cit. p. 171. (42) Cit. B. § 6. (43) Cit. Bull. §§ 4. 5. Porro nihil interest utrum dimissoriae, eoque magis commendatitiae, dentur in scriptis, vel oretenus (Ex Trid. Sess. XIV. *De Ref.* 2. *Reiff.* n. 110.); praeterquam Ultramontanis in Italia degentibus (Cap. 1. *De Temp. Ord.* in 6.º) (44) Honoran. Prax. etc. Not. 10. Lucid. I. p. 164. n. 86. Ex hac enim aetate potuit et censuras et irregularitates (quae sunt canonica impedimenta) contrahere. (45) Scheider, Scavi. Theo. Mor. To. III. § 1023. Hodie igitur dubitandum amplius non est, eas petendas esse ab Ordinario ejus loci in cujus Seminario Ordinandus per id tempus per-

V.

148. « Suspensionem perpetuam ab exercitio Ordinum ipso jure incur-
runt Religiosi ejecti extra Religionem degentes 1. »

149 Duobus igitur opus est ut religiosi hanc suspensio-
nem contrahant; ut et ejecti fuerint, et extra Religionem de-
gant. Quocirca eam non incurrunt apostatae, et fugitivi; neque
ejecti ea amplius tenentur, si aliam Religionem, quamvis la-
tiores, fuerint ingressi ². Et praeterea opus est, ut juste quis
fuerit ejectus; id est ex justa causa et servato ordine juris ³:
neque enim heic recedendum est ab eo jure, quod in aliis
Censuris perpetuo observatur ⁴. Proinde qui injuste ejectus
est, exercitio Ordinum abstinere quidem debet, ne scandalo

mansit. — Porro quae hucusque de testimonialibus, deque dimissoriis li-
teris prosecuti sumus, et ad eos pertinent qui Pii Sodalitii seu Con-
gregationibus, in quibus vota simplicia voventur, nomen dederunt. Et
hi igitur ad tonsuram vel Ordines promoveri nequeunt sine dimissoriis,
vel testimonialibus ejus Episcopi in cujus dioecesi moram trahunt (S.
C. Epp. 6 Maji 1864. Avanzi Acta etc. I. 366.). Aliud juris est in Re-
gularibus: His unus suus Ordinarius est, domicilii; idest Coenobii in
quo degit Ordinandus: *ideo non tenentur ostendere dimissorias Ordina-
riorum propriae originis* (S. C. C. 28 Febr. 1754:). Sed Superiorum
suorum regularium, quae tamen dari nequeunt praeterquam ad Episco-
pum dioecesanum (V. Ben. XIV. Const. *Impositi nobis* 3. Cal. Mart.
1747.). Et licet olim non satis convenerit a quo dandae essent dimisso-
riae Novitiis (V. S. Alph. VI. 765.), hodie cautum est eas, durante
triennio post tyrocinium, ante solemnem professionem, a Superioribus
Regularibus dari posse quoad tonsuram et minores ordines tantum (Pius
IX. C. *Ad Universalis* 7. Febr. 1862.). At vero si Religionem deserue-
rint, vel ab ea dimissi fuerint, sive illi post simplicia, sive hi tante so-
lemnia edita vota, recidunt in jurisdictionem Episcopi, cui suberant, an-
tequam Religionem ingrederentur (S. C. Sup. Stat. Reg. 20. Jan. 1860.
— S. C. Epp. 6 Mart. 1864. Lucid. II. p. 603. 86.). — Ad haec ex
Concilio Tridentino 1.º Qui ordinat sive suum subditum, sive alienum in
dioecesi alterius sine ejus Ordinarii expressa licentia (*Sess. VI. De Ref.*
5.) 2.º Episcopi titulares si quem ad minores ordines, vel primam ton-
suram promoverint (*Sess. XIV. De Ref.* 2.). Demum 3.º Vicarii Capi-
tulares qui dimissorias ad ordines (V. n. 40.) non arcetatis infra an-
num concesserint, incurrunt suspensionem ille indefinite, isti per annum
ab exercitio Pontificalium, hi ab officio et beneficio item per annum.
(1) Decret. S. C. C. 21. Sept. 1624 prob. Urb. VIII. (2) Bonac. To. I.
De Claus Q. 3. P. 2. § 6. n. 3. (3) Ex CC. 6. et ult. *De Stat. Mona-*
ch. Cit. Decr. § 6. (4) Suar. *De Censur.* Disp. IV. Sect. 7. Salm. X.
1. 212. S. Alph. IV. 215. — VII. 68. 334.

sit; verum si non abstinet, contra caritatem, non contra Censuram facit³; adeoque culpa ipsum tenet, non irregularitas; et ne culpa quidem si scandalum desit; puta si celebret ubi ignoratur ipsum ejectum fuisse, nec facile sciri potest.

VI.

150. « Suspensionem ab Ordine suscepto ipso jure incurrunt, qui eundem Ordinem recipere praesumpserunt ab excommunicato vel suspenso, vel interdicto nominatim denunciatis, aut ab haeretico vel schismatico notorio: eum vero, qui bona fide a quopiam eorum est ordinatus, exercitium non habere Ordinis sic suscepti donec dispensetur declaramus 1. »

151. Qui recipit Ordines uno tantum in casu ex Const. nostra suspensionem incurrit; si eum receperit ab Episcopo nominatim excommunicato, vel suspenso, vel interdicto; aut ab haeretico vel schismatico notorio. Sed intererit utrum eos susceperit mala fide an bona. Si mala, idest si *praesumpserit*, suspensione perpetua tenebitur; sin bona, exercitium dumtaxat ordinis interdicitur, quoad suus Episcopus cum ipso dispensaverit. Quid si dubitaverit, et neglexerit inquirere ex desidia culpabili quidem, sed non lata, crassa, supina? Utrum dispensari nequeat (ab Episcopo) quia non fuit in bona fide; an queat, quia non praesumpsit? Et quando semper id accipiendum est quod reo est favorabilius, hoc magis puto. Ceterum ut quis suspensionem incurrat necesse est, ut ordinem receperit; quamobrem si invalide fuerit ordinatus, (ut puta, si ordinatus sit a Ministris Anglicanis) praeter ea quae supra dixi (§ 6. (10.)), suspensio ne intelligi quidem potest².

(5) Ex L. 19. *De Appellat. C. 1. De Sent. et re judic.* Suar. l cit. n. 20. (1) Ex CC. 1. 2. *De Schismat.* (2) Praeterea, ex Conc. Trid., ordinati 1.º ab alieno Episcopo sine dimissoriis Episcopi sui (*Sess. XXIII De Ref. 8.*); vel 2.º cum dimissoriis Vicarii Capitalaris non arctatis infra annum concessis (*Sess. VII. De Ref. 10. – XXIII. 10.*) vel 3.º per saltum (*Sess. XXIII. De Ref. 14*) suspensi sunt ob executione Ordinis suscepti, quamdiu proprio Episcopo videbitur expedire. – Sed et de ordinatis absque titulo videndum est. Hi in antiqua disciplina fiebant irregulares (CC. 1. 2. Dist. 70.); in nova Innoc. III. damnavit ordinantem alere ordinatum (V. CC. 4. 16 *De Praeb.*); Concilium Tridentinum *antiquorum Canonum* poenas super his innovavit (*Sess. XXI: De Ref. 2.*) Quorum ne? illorum, uti Suaresio et S. Alphonso V. 820. an horum, uti Vivae. Toletio etc. visum est? Neutrum omnino; sed si ordinatus Ordinantem deceperit illas (S. C. 27. Nov. 1619. ap. Fa-

VII.

152. « Clerici saeculares exteri ultra quatuor menses in urbe commo-
 « rantes ordinati ab alio quam ab ipso suo Ordinario absque licentia Card.
 « Urbis Vicarii, vel absque praevio examine coram eodem peracto, vel etiam
 « a proprio Ordinario posteaquam in praedicto examine rejecti fuerint (1):
 « nec non Clerici pertinentes ad aliquem e sex Episcopatibus suburbicariis,
 « si ordinentur extra suam Diocesim, dimissorialibus a sui Ordinarii ad alium
 « directis quam ad Card. Urbis Vicarium, vel non praemissis ad Ordinem
 « Sacrum suscipiendum exercitiis spiritualibus per decem dies in domo urba-
 « na Sacerdotum a Missione nuncupatorum, suspensionem ab Ordinibus sic
 « susceptis ad beneplacitum S. Sedis ipso jure incurrunt. Episcopi vero or-
 « dinantes ab usu Pontificalium per annum 2. »

153. Hic Artic. duas partes habet; altera de non subur-
 bicariis, altera de suburbicariis Ordinandis: de illa primum.
 Qui literas dimissorias a suis Episcopis ad Ordines ineundos
 acceperint, ordinari posse a quovis Antistite cum Sede Apo-
 stolica gratiam et communionem habente, nisi in ipsis aliud
 comprehensum sit, exploratissimi juris est. Nihilominus, ad
 fraudes avertendas, Clerici Saeculares qui hujusmodi literas
 obtinent, si Romam venerint, ibique *habitant et saltem per*
quatuor menses moram traxerint ³, ibique adhuc commo-
 rari velint, nequeunt extra Urbem ordines suscipere absque
 licentia Card. Urbis Vicarii, vel absque praevio examine co-
 ram eodem peracto, praeterquam a proprio seu domicilii,
 seu Beneficii, seu familiaritatis Episcopo ⁴; immo neque ab,
 hoc si in eo examine rejecti fuerint ⁵ Haec non pertinent ad
 Regulares, neque ad Laicos qui tonsuram, et cum ea Ordines
 recipiunt una simul. Nec ad eos pertinent, qui ordinandi
 quidem discedunt, sed non amplius reversuri ⁶.

154. Altera hujus Artic. pars ad Clericos Suburbicarios
 pertinet, eisque vetat, si a suis Episcopis non ordinentur, a

gnan.), sin minus istas (S. C. C. 2. an. 1583. ap. Escob. n. 366. Cf.
 Fagn. C. *Cum secundum* n. 63. *De Praeb.* Ben. XIV. Not. 26. 16.) (1)
 Edict. Card. Vicar. jussu Clem. VIII. 24 Nov. 1603. Decret. S. C. C.
 21. Sept. 1624. jussu Urb. VIII. (2). Edict. Card. Vic. jussu Ben. XIV.
 editum 20. Mart. 1743. (3) Declarat. edita jussu Alex. VII. an. 1668.
 ad I. V. Avanzi. Acta etc. Vol. II. pag. 586. (4) Cit. Declar. ad IV.
 (5) Cit. Decl. at III. Et palam est ex C. *Ap. Sedis.* (6) Honorante Prax.
 etc. Cap. 16. ap. Avanzi. p. 591.

quovis alio, praeterquam a Card. Urbis Vicario, nec, nisi prae-
missis spiritualibus exercitiis, etc. ordinari. Hanc praetereo,
quia satis aperta est; et parum interest nostra.

Art. 3. Interdicta.

155. Interdictum est — *Censura quae divinis officiis, Sacramentis et Ecclesiastica sepultura nos prohibet*¹.— Interdictum, lata significatione diducitur in locale et personale; et utrumque et generale et speciale esse potest. Locale est quo afficitur locus aliquis; et siquidem territorium generale est, sin certus locus sacer, est speciale. Personale est quod in personas fertur: et si fertur in totam aliquam universitatem, vel ordinem personarum est generale, sin in singulos speciale est. *Ex his* autem interdictum personale generale, et interdicta localia neque censurae sunt, neque poenae, sed privationes quaedam²; ideo tenent omnes, insontes quoque³. Et fere in omnibus aequiparantur⁴; utrumque enim prohibent sive personis interdictis, sive in locis interdictis obire officia divina vel eis interesse⁵, ministrare aut recipere Eucharistiam, Extremam Unctionem et Ordinem⁶; ac demum dare sepulturam Ecclesiasticam, praeterquam Clericis, qui viventes servaverint interdictum⁷. His tantum distant, quod interdictum personale generale non tenet eos, qui universitatis etc. partes non sunt, vel esse desierunt⁸; interdicta autem localia finiuntur loco interdicto⁹. Ceterum uti censurae, ita et haec interdicta, quoad alios non intelliguntur

(1) Ex C. 1. De Spons. et Matrim. C. 8. De Privil. in 6.º (2) Salmat. X. VI. 12. V. § 13. (3) Ex C. II. *De Sponsal.* C. 16. h. t. in 6.º (4) Salmat. n. 35. *Non enim habet plures effectus interdictum personales circa personas, quam habeat locale circa loca* (Suar. 33. 1. 5.). (5) Cit. C. 16. C. 57. h. t. (6) V. Suar. D. 33. Sect. I. Cetera et dare et recipere licet, etiam citra omnem necessitatem, et etiam solemniter (Ex C. 19. h. t. in 6.º Suar. 1. cit. n. 2. Schmalz. V. 39. 130. Salm. X. VI. 40.). (7) C. 11. De Poenit. (8) Suar. 38. 1. 16. Laym. 1. 3. V. *Objicies.* (9) C. 16. § I. h. t. in 6.º Ad haec interdicta generalia seu localia, seu personalia cessant in festivitatibus Natalis Domini, Paschae, Pentecostes, Assumpt. B. M. V. (C. 24. h. t. in 6.º), et in Solemnit. SS. Corporis Christi, ejusque Octava (Mart. V. Const. *Ineffabile Sacramentum*). Quibus diebus licet divina officia celebrare sicut prius, excommunicatis dumtaxat exclusis: non licet tamen E. U. vel Ordinem ministrare, nec mortuos tradere Ecclesiasticae sepulturae (Navarr. C. *Alma Mater* P. 2 § 5. n. 6. Suar. 25. 1. 16.).

quamdiu Universitates, Collegia, Capitula territoria locave sacra denunciata non fuerint nominatim.

156. Itaque solum interdictum personale speciale, et poena et censura est; ideo nulli irrogari potest sine delicto et contumacia: eoque tenentur ipso jure quotquot interdicto generali personali aut locali causam dederunt ¹⁰. Et fere instar excommunicationis habetur ¹¹: ideo grave est ei qui hoc interdicto tenetur, ministrare quaelibet Sacramenta, excepta Poenitentia, et Viatico ¹² in articulo mortis. Dixi *fere*, quia neminem, ne nominatim quidem interdictum, separat a communione fidelium ¹³, nec ei adimit jurisdictionem ¹⁴.

157. *Pars hujus interdicti est interdictum ab ingressu Ecclesiae* ¹⁵. Definitur — *Censura qua quis in Ecclesia Ordinem sacrum exercere* ¹⁶, *divinis interesse* ¹⁷ *et Ecclesiastica sepultura* ¹⁸ *prohibetur*. Interdictus ab ingressu Ecclesiae prohibetur in ea defungi sacris, vel eis interesse; non item eam ingredi, ceu nonnemo existimavit; quin potest in ea privatim orare, et recipere Sacramenta ¹⁹; immo in coemeterio, licet Ecclesiae contiguo, non prohibetur sacris adesse, et si Clericus est, ea obire ²⁰. At Ecclesiastica sepultura arcetur tum ab Ecclesiis, tum a coemeteriis; nisi poenitens decesserit. ²¹.

Interdicta latae sententiae reservata.

I.

158. « Interdictum Romano Pontifici speciali modo reservatum ipso jure
« incurrunt Universitates, Collegia et Capitula, quocumque nomine nuncupen-
« tur, ab ordinationibus seu mandatis ejusdem Romani Pontificis pro tempo-
« re existentis ad universale futurum Concilium appellantia 1. »

(10) Ex CC. 16. 24. h. t. in 6.º Suar. 33. 1. 6. (11) Ex CC. 3. 4. *De Cler. Excomm. min.* Berar. I. E. U. P. II. D. III. Cap. 8. Laym. Cap. 1 n. I. Salm. n. 35. (12) V. Suar. 33. 1. 2. etc. C. 11. *De Poenit.* CC. 43. 57. h. t. C. 24. § 1. Eod. Tit. in 6.º (13) Ex Cit. C. 24. Suar. 34. 210. (14) Laym. Suar. 44. 4. 25. Salm. X. VI. 38. (15) Laym. *De Interd.* Cap. IV. n. 1. (16) C. 20 De S. E. in 6.º (17) Suar. 35. 4. 22. *Communissima.* (18) C. 20. h. t. in 6.º Salm. X. XVI. 89. (19) Pala, Henriq. Bonac. Salm. n. 89. Schmalz. V. 39. 387. contra alios. (20) Ex cit. C. 20 Schmalz. n. 381. Eoque magis in Oratorio privato (Suar. 35. 4. 9. Laym. h. t. Cap. I. 8.). (21) Ex Cit. C. 20. (1) Ex B. C. § 2.

159. Hoc interdictum differt ab excommunicatione de qua in § 37., illa enim in singulas personas, hoc in personas morales animadvertitur. Nihilominus non ipsas Universitates tenet, Collegia, et Capitula, sed singula eorum membra; alias foret inutile²; sive clericos sive laicos, eos quoque qui nullam interdicto causam dederunt: et praeterea quotquot post latum interdictum Universitatis, Collegii, Capituli membra esse coeperint³. Tantum infantes, et amentes non tenet quamdiu illi fuerint infantes, hi non suae mentis⁴. Et nihilominus hi quoque prohibentur sepultura Ecclesiastica⁵; quippe haec prohibitio magis ad viventes pertinet. Ceterum cum interdictum hujusmodi non habeat vim censurae (§ 43. (68.)), clerici, qui ei causam non dederunt, si illud violaverint Ordinem exercendo, non contrahunt irregularitatem. Quaeri potest an hi qui hoc interdictum incurrunt, excommunicationem quoque contrahant de qua in § 37? Non puto (V. § 47.); maxime quod illic de singulis, heic de personis moralibus agitur. Ex quo praeterea licet intelligere, eos, qui personis hujusmodi auxilium consilium vel favorem praestant, neque *hoc interdictum* incurrere⁶, quia Const. nostra eos praeterit; neque *illam excommunicationem*, quia non singulis haec praestant, sed personae morali.

II.

160. « Scienter celebrantes vel celebrari facientes divina in locis ab or-
« dinario, vel delegato Iudice, vel a jure interdictis; aut nominatim excom-
« municatos ad divina officia, seu ecclesiastica Sacramenta, vel ecclesiasticam
« sepulturam admittentes, interdictum ab ingressu Ecclesiae ipso jure incur-
« runt, donec ad arbitrium ejus, cujus sententiam contempserunt, competen-
« ter satisfecerint 1. »

161. Haec poena, uti antea, ita et hodie solos Clericos tenet: ait enim Pontifex *celebrari facientes..... admittentes*: atqui haec eorum sunt, qui in locis sacris potestatem habent. Porro olim non satis constitit, utrum haec prohibitio omnia loca interdicta², omnesque Clericos³ comprehen-

(2) C. 16. § ult. h. t. in 6.º (3) CC. 10. 16. 17. Eod. Velut hi qui in Civitate interdicta verum, non quasi, domicilium transtulerint (Suar. 32. 2. 15. Reiff. V. 39. 189.). (4) Suar. 36. 2. 9. (5) Salm. X. VI. 47. S. Alph. III. 335. (6) Contra B. C. § 2. (1) C. 8. *De Privil. in 6.º*
(2) V. Suar. 37. 1. 5. idest seu generaliter, seu specialiter interdicta.
(3) V. Bonac, To. 3. Disp. 4. Q. 5 n. 9.

deret; at hodie neutrum dubitationem patitur, quia lex non distinguit. Haec primum; deinde duas partes habet hic articulus. - Prima ad eos pertinet, qui celebrant vel celebrari faciunt divina in locis interdictis. *Divina* accipimus, ut alias, quae solis Ecclesiae Ministris fas est obire: *celebrare* autem etc., nefas esse, intelligendum est, ut in veteri jure, exceptis diebus, et locis, et non servatis conditionibus, quibus tunc lieuit ⁴.

162. Altera ad eos pertinet, qui admittunt excommunicatos nominatim (non item interdictos, ut prius), ad divina officia, vel *Sacramenta*, nempe excepta Poenitentia et Viatico in articulo mortis. Ait Constitutio, *admittentes* hoc verbum indicat *eos ad quorum curam spectat prohibere vel admittere aliquem ad hujusmodi actum* ⁵, id est ad eos, qui regimen habent Ecclesiae vel coemeterii ⁶: ergo alii Clerici, qui more laicorum divinis una cum interdictis adsunt, vel Sacramenta ab eis recipiunt, vel eorum funus comitantur, non tenentur hoc interdicto ⁷. Neque eo tenentur, qui admittenti consilium vel favorem praestant. Nec admittentes excusat quivis metus aut coactio, ut in § 141., sed gravis tantum; non enim heic, neque in C. 48 De Priv. in 6.º, additum est *sponte*, nec id inconsulto omissum fuisse credendum est. Ceterum, praeter interdictum, aliae poenae canonicae hodie eos non tenent ⁸.

163. « Denique quoscumque alios Sacrosanctum Concilium Tridentinum « suspensos aut interdictos ipso jure esse decrevit, Nos pari modo suspensio- « ni vel interdicto eosdem obnoxios esse volumus et declaramus 1. »

(4) Veteri jure licet in Ecclesia interdicta, si interdictum est *speciale*, sacrum facere semel in hebdomada ad renovandam Eucharistiam ne desit morituris (C. 57. h. t.); et in Conventualibus Ecclesiis legere horas Canonicas binis, et binis, vel simul tribus (Cit. C. 57. et C. 24. Eod. tit. in 6.º C. 11. De Poenit.). Sin est *generale*, licet quotidie sacrum facere, et alia divina officia obire (C. 24. h. t. in 6.º); sed non pulsatis campanis; januis clausis, et voce submissa (Cit. C. 24. C. 67. h. t.); exclusis interdictis (Cit. CC. et C. II. De Poenit.; et ita ut ab his qui foris sunt nihil exaudiri possit (Cit. C. 11), videri nihil (Clem. I. h. t.) (5) Suar. 37. l. 5. (6) Suar. Filiuc. Avil. ap. Bonac. l. cit. n. 5. (7) Suar. cit. n. 5. Bonac. cit. n. 5. (8) V. C. 8 de Priv. in 6.º Ibi » *Praeter alias poenas* interdictum. . . incurrant » Cum nostra Constit. de *aliis poenis* mentionem non fecerit, eas sustulisse credendum est, quod et Avanzin. observat. pag. 142. (1) Suspensiones hujusmodi et interdicta, praeter ea quae suis locis recensuimus, haec

164. « Quae vero censurae sive excommunicationis, sive suspensionis, si-
 « ve interdicti, Nostris, aut Praedecessorum Nostrorum Constitutionibus, aut
 « sacris caonibus praeter eas, quas recensuimus, latae sunt, atque hactenus
 « in suo vigore persisterunt, sive pro R. Pontificis electione sive pro *interno*
 « *regimine* quorumcumque ordinum et institutorum regularium, nec non
 « quorumcumque collegiorum, congregationum, coetum locorumque piorum
 « cujuscumque nominis aut generis sint, eas omnes firmas esse, et in suo ro-
 « bore permanere volumus et declaramus 2. »

sunt. *Suspensiones* 1.º In Episcopos exercentes Pontificalia in dioecesi
 aliena *sine expressa licentia* Ordinarii (*Trid. Sess. V. De Ref. 5.*) ab
 exercitio Pontificalium. 2.º In Episcopos concubinarios, si admoniti a
 Synodo Provinciali se non emendaverint (*Sess. XXV. De Ref. 14.*).
 3.º *Ubi* viget Conc. Trident. In *Parochos* aliosve Sacerdotes, seu Regu-
 lares, seu Saeculares, qui alterius Parochiae sponso sine illorum Paro-
 chi licentia matrimonia conjungere, aut benedicere ausi fuerint, quamdiu
 ab Ordinario ejus Parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu a quo
 benedictio suscipienda erat, absolvantur (*Sess. XXIV. De Ref. Matr. 1*);
 4.º demum in Praefectas Monasteriorum, quae si professionum suarum
 Novitiarum Episcopum ante mensem certiore non faciunt, incurrunt
 suspensionem ab officio quamdiu Episcopo videbitur (*Sess. XXV. De*
Reg. 17.). *Interdictum* vero unum est, latum in Metropolitanos, qui
 Episcopum, vel in Episcopum viciniorem, qui Metropolitanum illegitime
 absentem non denunciant Rom. Pontifici (*Sess. VI. De Ref. I.*). (2) *Pro*
interno regimine. Ut ecce excommunicatio lata adversus eos, qui violant
 clausuram (Gregor. XIII. C. *Inscrutabili* — C. *Ubi gratia*. S. Pius V.
 C. *Decori*); qui mutant habitum (C. 2 *Ne Cler. vel Monach.*); qui
 retinent arma intra septa monasterii sine licentia Praelati (Clem. I. §
 9. in fi. *De Stat. Monach.*); qui non denunciant suos subditos haereti-
 cos vel suspectos de haeresi (Paulus V. C. *Romanus Pontifex*). Item
 excommunicatio lata adversus a Religione apostatas vel ejectos, si habi-
 tum dimiserint; quippe qua crimina nedum puniuntur, sed et praecaven-
 tur. Non item suspensio ab exercitio Pontificalium lata in eos, qui eve-
 cti ad dignitatem Episcopalem non servant sui Instituti Regulas, quae
 Pontificali officium non impediunt (Ben. XIII. C. *Custodes*). Nec ut
 puto, quae pertinent ad rerum administrationem, vel ad tuenda aliorum
 jura: ut puta excommunicatio lata adversus eos, qui concedunt laicis
 redditus Monasterii (Clem. I. *De Reb. Eccl. non alien.*); vel usurpant
 decimas Ecclesiarum (Clem. I. *De Decim.*); vel aliis persuadent, ut se-
 pulturam eligant in suis Ecclesiis, voto aut juramento interposito; vel
 ne mutant electam (Clem. 3. § *Ult. De Poen.*). Nec demum (ex De-
 clar. S. U. J. 4. Dec. 1872 a SS. D. N. Pio PP. confirmato) excomm.
 lata adversus Missionarios seu Regulares (Urb. VIII. C. *Debito* 22.
 Febr. 1633) seu Saeculares (Clem. IX. C. *Sollicitudo* (7 Jul. 1669.)
 mercaturis in Indiis Orientalibus operam dantes. A qua nemo, nisi in
 mortis articulo constitutus potest absolvi, nisi lucris prius restitutiis
 (Clem. IX. l. cit. § 4.).

CAPUT TERTIUM

DE CENSURIS QVAE CONTINENTUR IN CONSTITUTIONE APOSTOLICÆ SEDIS ABSOLVENDIS.

165. « Ceterum decernimus, in novis quibuscumque concessionibus ac privilegiis, quae ab Apostolica Sede concedi cuivis contigerit, nullo modo ac ratione intelligi unquam debere, aut posse comprehendere facultatem absolvi a casibus et censuris quibuscumque Romani Pontifici reservatis, nisi de iis formalis, explicita ac individua mentio facta fuerit: quae vero privilegia aut facultates, sive a Praedecessoribus Nostris, sive etiam a Nobis cuilibet Coetui, Ordini, Congregationi, Societati et Instituto, etiam regulari cujusvis speciei, etsi titulo peculiari praedito: atque etiam speciali mentione digno a quovis umquam tempore huc usque concessae fuerint, ea omnia, easque omnes Nostra hac Constitutione revocatas, suppressas, et abolitas esse volumus, prout reapse revocamus, supprimimus, et abolemus minime refragantibus aut obstantibus privilegiis quibuscumque, etiam specialibus, comprehensis, vel non, in corpore juris, aut Apostolicis Constitutionibus, et quavis confirmatione Apostolica, vel immemorabili etiam consuetudine, aut alia quacumque firmitate roboratis quibuscumque etiam formis ac tenoribus, et cum quibusvis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, quibus omnibus, quatenus opus sit, derogare intendimus et derogamus 1.

« Firmam tamen esse volumus absolvi facultatem a Tridentina Synodo Episcopis concessam Sess. XXIV. C. VI. De Reformat.: in quibus cumque censuris Apostolicae Sedi hac Nostra Constitutione servatis iis tantum exceptis, quas eidem Apostolicae Sedi speciali modo reservatas declaramus.

« Decernentes etc. (*sequuntur clausulae consuetae*). Dat. Romae
« an. 1869. - IV. Id. Octobr. »

Art. 1. Generalia de absolute a censuris.

466. Censura, cum semel fuerit contracta, tolli, nisi absolu-

(1) Quamobrem mota quaestione. « An Praelati Regulares post C. Ap. Sedis iisdem privilegiis gaudeant quibus ante, idest an possint suos Sacerdotes absolvere a Casibus Papalibus in dicta Const. simpliciter reservatis, S. Poenit. 5. Decem. 1873 respondit « *Negative; salvo aliis facultatibus, quae promanant ex rescriptis particularibus ad tempus concessis.*

tionem, non potest ¹ Absolutio autem datur nedum in externo foro, sed regulariter in foro quoque interno, sive in confessione Sacramentali, sive extra eam ² dari potest. Nobis de ea cum primis agendum est, quae datur in confessione Sacramentali. Principio igitur, cum censura sine peccato ne intelligi quidem possit, absolutio in foro Sacramentali et a censuris, et a peccatis danda est ³: nempe ab eo qui in hoc foro jurisdictionem habet seu ordinariam seu delegatam. Sed duae hae absolutiones pluribus distant. Etenim absolutio a peccatis ad Deum nobis reconciliandum, absoluto a censuris ad restituendum ea, quae propria sunt civium Ecclesiae militantis pertinent. Proinde illa ab omnibus danda est, haec vel ab una dumtaxat recte datur. Illa nonnisi contritis et volentibus dari potest, haec valide datur etiam contumacibus et invitis ⁴. Illa pure danda est, haec dari potest sub conditione, et ex die vel in diem ⁵: illa, quia est pars Sacramenti, praesentibus tantum; haec et absentibus, recte datur ⁶: illa metu extorta valet, haec non item ⁷.

467. Praeterea, quoties censura reservata est, peccatum quoque reservationi est obnoxium ⁸, sed inter reservationes a R. P., et reservationes ab Ordinariis introductas plurimum differt: in illis enim reservatio censurae principalis est, peccati accessoria; in his utraque est principalis hac re, quoties censura non tenet, in illis reservatio cessat, in his utrum cessat, ambigitur; adeoque in illis ignorantia reservationis reservationem pellit ⁹, in his utrum pellat, non satis convenit ¹⁰. Demum peccata reservationi obnoxia absolvi possunt

(1) Suar *De Cens.* 7. 1. 2. Nec cessat, etsi cessaverit contumacia (Ex C. 37. De Sent. Excom.): reoque correcto (Prop. 44. damn. ab Alex. VII.). (2) S. Alph. VII. 70. 126. etiam in articulo mortis (Suar. 7. 6. 7. Laym. Cap. II. n. 2.). Et data a casibus R. P. reservatis, omnis reservatio cessat; data a casibus reservatis ab ordinario non item, superest enim reservatio a peccato. (V. S. Alph. VI. 580. 582.). (3) Ex Rit. Rom. de Sacram: Poenit. § III. Et absolutio a censuris, quasi removens prohibens, prius danda est sub gravi; nihilominus data posterius valet; et, si poenitens in ea recipienda non peccaverit graviter, valet quoque absolutio a peccatis. (4) V. S. Alph. VII. 131. (5) Laym. Cap. VIII. 1. Suar. 7. 8. 7. Schmalz. V. 39. 103. (6) Schmalz. III. 16. 247. nisi alicui mandatum sit, ut absolvat *in forma Ecclesiae consueta*; is enim uti debet forma praescripta id Rit. Rom. (7) C. 1. De iis quae vi. (8) Suar. 29. 2. 11. S. Alph. VI. 580. (9) S. Alph. l. c. (10) V. Baller. ad Gury. II. § 1322. qui affirmativam, pluribus adductis AA. tuetur,

nedum directe, sed et indirecte ex justa causa ¹¹: censurae nisi directe absolvi non possunt.

168. Dixi absolutionem a censuris dari posse sub conditione: porro species absolutionis conditionalis ea est, quae dicitur *ad reincidentiam*: idest ut absolutus, nisi intra certum tempus aliquid praestet (puta nisi infra mensem restituerit), reincadat in eandem censuram ipso jure. Reincidentia vel a jure est, vel ab homine ¹². A jure in duobus casibus tantum locum habet; scilicet cum quis non perpetuo impedimento detentus (§ 173.), vel in articulo mortis (§ 174.) absolvitur ab eo, qui super reservatis nullam neque ordinariam, neque delegatam jurisdictionem habet. Scilicet, is cessante impedimento, vel si convaluerit, debet *quam cito commode poterit* se ei sistere, qui absolvendi ordinariam vel delegatam potestatem habet; alias in eandem censuram recasurus ipso jure ¹³. *Reincidentia ab homine* est, quoties adjicitur voluntate absolventis. Porro censura in quam absolutus est recasurus nova, licet ejusdem speciei, censura est ¹⁴: ex quo sequitur 1.º reincidentiam adjici non posse, nisi ab eo qui habet potestatem ferendi censura ¹⁵: 2.º novam hanc censuram non incurri sine nova culpa et contumacia ¹⁶.

169. Transeamus nunc ad eos, qui possunt absolvere a censuris in Const. nostra reservatis. Sed prius admonendi sumus, non esse reservationi censurae locum, nisi et peccatum certum sit ¹⁷, et censura ¹⁸, et reservatio ¹⁹: quamdiu igitur unum ex his incertum est, quilibet Confessarius absolvere poterit ²⁰. Quin plerique putant, hoc in casu nec absolutione o-

(11) Directe peccatum absolvitur quod quis confitetur, et ei confitetur, qui illius absolvendi potestatem habet: indirecte quod vel non confitetur impune (ut ecce oblitus, vel in morbo contagioso aut naufragio); vel ei confitetur qui ejus absolvendi potestate caret. Scilicet si is alia peccata confessus fuerit (et ceteris paribus), his remissis, illa quoque per consequens remitti necesse est. (12) C. 22 De S. E. in 6.º (13) Cit. C. 22. Sistere, idest sive per se, sive per alium (S. Alph. VII. 86.): licet emandatus fuerit, et satisfecerit parti laesae (Salm. X. 11. 66. S. Alph. n. 87.). Et non ut iterum absolvatur, sed *mandatum ab eo humiliter suscepturus* (Cit. C. 22.) (14) Sanch. Matr. 11. 13. 28. (15) Suar. 7. 6. 24. Croix VII. 158. (16) Salm. n. 6. S. Alph. VII. 87. Illud distat inter utrumque, quod reincidentia ab homine non incurritur si ab absolvente expressa non fuerit (Ex C. 8. De Offic. Ordin.); reincidentia a jure inest tacite (S. Alph. VII. 86.). (17) L. 5. D. *De Poen.* Suar. 40. 6. 6. (18) S. Alph. VII. 67. eamque esse latae sententiae (Salmat. X. I. 210.) (19) S. Alph. VI. 600. Ex C. 48. De S. E. (20) Lugo *De Poenit.* XX. 23 S. Alph. I. cit.

pus esse ²¹: quod in dubio juris semper, in dubio facti, excepta excommunicatione, verum est ²². Sed consultissimum erit semper dari absolutionem *ad cautelam*; nam ea data cessat (si postea certa apparuerit) seu censura ²³, seu reservatio ²⁴. Quid si a reservatis absolverit is, cujus dubia fuit jurisdictio? Et si dubium erat non facti, sed juris; et sententia, quae pro jurisdictione tenet, sit *vere probabilis*, valet absolutio, quia Ecclesia supplet jurisdictionem in dubiis hujusmodi ²⁵.

Art. 2. Quinam absolvere possint a censuris reservatis in Constitutione Apostolicae Sedis.

170. Nunc videamus quinam absolvere possint in censuris a Const. nostra reservatis. Praetereo S. Poenitentiarium. Et *jure ordinario* Episcopi multoties id possunt; *jure delegato* hi solum possunt, quibus haec jurisdictio mandata est nominatim. Itaque Episcopi absolvunt (sive casus occulti, sive publici fuerint) constitutos in sacris, Regulares et Moniales matrimonium contrahentes (§ 115); procurantes abortum (§ 117.); utentes scienter falsis literis Apostolicis, eisque cooperantes (§ 121.): et percussores clericorum (§ 74.): sed hos non semper. Scilicet interest utrum percussio fuerit levis, an gravis, an enormis: levem heic accipimus, quae gravem quidem injuriam continet, sed caeteris minus gravem; cujusmodi ea est quae fit pugno, pede, lapide, fuste, citra damnum grave; gravem, quae contusionem affert, vel deformitatem, ut ecce si percusso dentem excusserit, vel is copiam sanguinis fuderit: demum enormem, si mutilavit, si oculum exclusit, si membrum rupit ¹ etc. Itaque si percussio fuerit levis, Episcopus poterit absolvere percussorem quisquis ille sit ²; si gravis, eos tantum qui collegialiter vivunt ³:

(21) Sanch. Dec. 1. 10. 55. (22) In dubio facti de excommunicatione puto, absolutionem petendam esse *ad cautelam*, ne forte (si quis revera eam contraxit) extra Ecclesiam maneat, bonorumque Ejus expers sit ; nam falsa nostra existimatio rei veritatem non mutat: in dubio juris hoc metuendum non est, quia lex dubia non obligat. (23) Lugo nn. 22. 23. (24) S. Alph. VI. 600. q. 2. (25) Suar. *De Poenit.* 26. 6. 7. Lugo *De Poenit.* 19. 28. S. Alph. 1. 31. VI. 573. (1) Joan. XXII. Extr. *Perlectis* ap. S. Alph. VII. 277. Amplius ; percussio aestimari debet etiam ex circumstantiis loci, personae, et aliis (cit. Extr.), (2) CC. 3. 27. De S. E. (3) Ex C. 50. Eod. S. Alph. VII. 88. 229.

si enormis, impuberes dumtaxat; sive ante sive post pubertatem petant absolvi ⁴. In dubio utrum percussio fuerit levis an gravis, gravis an enormis, id sequi debet quod majus est.

171. Praeterea jurisdictione decreta a Conc. Trid. *licet Episcopis absolvere a quibuscumque casibus occultis delinquentes sibi subditos, in Dioecesi cuique sua in foro conscientiae* ⁶ exceptis censuris speciali modo R. P. reservatis. Porro occultum accipimus *quod non est notorium, et quod potest aliqua tergiversatione celari, etiamsi per aliquot testes probari possit* ⁷; si modo adhuc latere queat ⁸. Et duobus modis dicitur; *materialiter*, quando latet factum, et *formaliter* quando factum quidem non latet, sed ignoratur censuram huic facto esse adnexam ⁹. *In foro conscientiae*; adeoque sive in confessione sacramentali, sive extra illam ¹⁰. *Sibi subditos in propria Dioecesi*: nihilominus quia jurisdictio prorogari potest de loco in locum, et

(4) C. 60. De S. E. (5) Cit. Extr. *Perlectis*. Caeterum, si percussio fuerit occulta, poterit absolvi ab Episcopo (§ 165.) etsi fuerit enormis. Et Poenitente impedito Superiorem adire (§ 173.), vel in periculo mortis (§ 174.), a quovis Confessario potest absolvi (C. I. § 3. De S. E. Bonac. De Censur. Disp. 1. q. 3. Lugo De Poenit. XX. 202.). Praeterea, ex *privilegio*, ab hac excommunicatione absolvere possunt Legati a Latere (C. 20. Eod.), et Legati missi; sed in provincia quisque sua tantum (C. 9. De Of. Leg.). (6) Conc. Trid. *Sess. XXIV. De Ref. C. Licet* 6. (7) S. Alph. 593. Quod in aestimatione boni viri esse debet. (8) Salmat. XIII. IV. 53. S. Alph. VII. 78. (9) Vid. Benedict. XIV. Not. 87. nn. 47. 48. Veluti, si Sejus Monialium septa sine licentia fuerit ingressus; siquidem ignoratur ingressum fuisse, factum *materialiter* occultus dicitur; sin autem id scitur, sed creditur non sine licentia ingressum fuisse (error facti); vel sine licentia quidem, si nescitur ingredienti excommunicationem contrahere (error juris) factum *formaliter* occultum intelligitur. Itaque Episcopus absolvere poterit nedum si peccatum fuerit occultum materialiter sed et si formaliter tantum; seu error facti versetur, quod nemo dubitat, seu juris quod est communis (V. De Just. De Dispens. I. VIII. 169. Sanch. Matr. VIII. 34. 56. Reginald. XXVIII. 219. Navar. P. Leo ap. Bened. XIV. in l. c.). (10) Salmat. X. 21. 34. Lugo De Fide XXIII. 64. Sanch. Suar. Bonac. apud S. Alph. VII. 81. Qui contra putat ex Declar. Gregorii XIII. de qua Fagnan. in C. *Dilectus* De Temp. Ordin. Verum de hac declaratione non constat autentice (Mazzot. De Legib. q. 1. c. 5. q. 2.); et ipsemet S. Doctor alibi de ea subdubitatur, vel non receptam fuisse putat (Lib. 1 n. 148.) et si probe expendatur, ad rem fortasse non pertinet. Quid quod ea verba in *foro conscientiae* multi cum Lugo interpretantur pro *foro con-*

de persona in personam ¹¹, absolvi posse, et suos existentes in aliena Dioecesi, et alienos in sua, alterum mihi probabile ¹², alterum vix non certi juris est ¹³.

Porro Episcoporum appellatione in hoc, et superioribus §§, usu juris veniunt quotquot jurisdictione Episcopali praediti sunt ¹⁴.

172. Deinde haec potestas competit his, quibus mandata est nominatim. Et mandari potest nedum a R. P., sed et ab Episcopis quoad ea quae hi absolvere possunt, quippe potestas absolvendi eis a jure constituta vere ordinaria est ¹⁵: ea solum jurisdictio quae eis competit ex Conc. Trid. (§ 171.) deleganda est *specialiter* ¹⁶: verum *specialiter* non ad casus, sed ad personas refertur ¹⁷. Quorsum autem pateat haec facultas, in facto non in jure positum est. Nihilominus quaeri potest, quid juris sit, si verba, quibus haec jurisdictio mandata fuit, generalia sint, vel obscura. Si *generalia*, siquidem mandatum prodit a R. P. ea non veniunt casus eidem R. P. speciali modo reservati (§ 70.); et si pro his quoque generaliter data sit, ea non continetur absolutio falso sollicitationis sacerdotem accusantis, nec complicitis in peccato turpi ¹⁸. Sin *obscura*, si jurisdictio mandata fuit generaliter, *latam*; si specialiter, idest pro absolvendo Titio vel Cajo, strictam interpretationem recipit ¹⁹.

173. Praeterea, quia legum humanarum nulla est obligatio cum incommodo gravi, qui impeditur adire *per se* R. Pontificem absolvi poterit ab Episcopo; et si nec Episcopum *per se* adire queat sine incommodo gravi, a quovis Confessario potest absolvi ²⁰. Verum haec aliter et aliter: refert enim utrum impedimentum hujusmodi sit perpetuum, an diuturnum, an breve. Perpetuum accipimus, nedum quod vita fi-

(11) LL. 1. 3. D. *De Judic.* Pirhin. II. 2. 182. Reiff. II. 2. 122.

(12) Salm. X. II. 53. ibique Suar. Diana Sanch. Et facit ratio S. Alphonsi VII. 81. Sufficit autem esse probabile (V. § 169. n. 25.) (13)

Suar. *De Cens.* 30. 2. 3. S. Alph. I. *De Privil.* Ap. II. 32. ; et VI. 593

(14) Suar. 30. 2. 4. Sanch. Matr. VIII. 2. 12. S. Alph. VI. 293. v.

Eamdem Ibique Barbos. Fagnan. etc. idest Vicarii Capit. Vic. Gener.

etc. (15) Suar. 41. 2. 8. S. Alph. VI. 594. D. 9. (16) Trid. XXIV. De

Ref. Cap. *Liceat* 6. (17) S. Alph. VI. 549. idest deleganda est non *u-*

niversis, sed *singulis*. (18) S. U. I. 17. Junii 1866. 4. Aprii. 1871. (19)

Sanch. De Matr. VIII. 2. 6. Croix VI. II. (20) C. 29. De S. E. S. Alph.

VII. 84. 92. - VI. 585.

nitur ²¹, vel quod in tempus indefinitum protrahitur ²², sed et illud quod duraturum est ad quinquennium ²³: diuturnum quod ultra sex menses: breve quod citra ²⁴. Itaque hi qui perpetuo, quive diuturno impedimento laborant, possunt absolvi, tametsi nulla necessitas urgeat ²⁵: hi ad reincidentiam ²⁶; illi absolute ²⁷, At qui brevi, nullatenus absolvi possunt ²⁸.

174. Demum ne occasione reservationis aliquis pereat, omnis reservatio cessat in articulo mortis ²⁹. Mortis articulum, seu periculum, nam duo haec promiscue accipiuntur ³⁰, significat illud rerum discrimen, in quo, et superesse et occumbere posse, utrumque est vere graviterque probabile ³¹: sive illud sit ab intrinseco, utputa morbo, vulnere inflicto, partu difficili, extrema senecta etc.; sive ab extrinseco, velut ex bello, navigatione periculosa, et id genus ceteris ³², Itaque in eo periculo omnis Sacerdos qui potest absolvere a peccatis, a censuris in Const. nostra reservatis absolvere potest. Idest quivis approbatus ³³: et si approbatus desit ³⁴, et sine periculo expectari nequit ³⁵ *omnis Sacerdos*. Immo et si non desit, si is supervenerit post coeptam confessionem ³⁶; vel

(21) V. S. Alph. VII. 88. Hoc laborant Regulares (CC. 22. 32. 33. De S. E.). Mulieres (C. 6. Eod.), Senes. (C. 13. Eod.), nempe sexagenarii (S. Alph. VII. 88.). *Valetudinarii*, et *membrorum destitutionibus impediti* (Cit. C. 13.). (22) Ex cit. C. 13.; et C. 22. eod. tit. in 6.º Ex hoc capite absolvi possunt filii familias (cit. C. 13.), famuli (C. 37. Eod.), qui longa et gravi (etsi non mortali) aegritudine laborant, velut quartana (S. Alph. VII. 88. V. 7.) Patres familias qui suis rebus superesse debent (S. Alph. V. 8.), inopes (C. 13. Eod.) etc. (23) S. Alph. I. App. II. 43. - VII. 88. Hoc impedimento regulariter detinentur milites, ephoebi, qui in Collegiis morantur, inclusi carceribus etc. (24) S. Alph. VII. 86. Huc pertinent omnes quibus difficile est ex aliqua justa causa ad ipsum excommunicatorem accedere (C. 29. De S. E.) (25) S. Alph. VI. 585. - VII. 84. 88. Nec tenentur adire Rom. Pontificem, vel Ordinarium per epistolas vel internuncios (S. Alp. VI. 563 d. 3. - VII. 89.). (26) C. 58. De Sent. Excomm. C. 22. eod. tit. in 6.º (27) Ex cit. C. 58. Lugo *De Poenit.* XX. 201. S. Alph. VI. 485. - VII. 88. (28) Suar. Sanch. Dec. II. 8. 5. Lugo *De Euch.* XIV. 100. Salmat. IV. VII. 38. Sed possunt nihilominus (dum ne sint vitandi) absolvi a peccatis ex gravi causa, v. c. si nequeant a communione abstinere sine scandalo, vel infamia (S. Alph. VI. 265.): si superior longius distet (Laym. *De Poenit.* XII. 10.). etc. (29) Trid. Sess. XIV. De Poenit. 7. Rit. Rom. De Poenit. § II. (30) C. 29. Cau. 17. 4. C. 5 De S. E. C. 22 Eod. tit. in 6.º Rit. Rom. *De Sacram. Poenit.* Sanch. Dec. II. 13. 1. Lugo *De Poenit.* XVIII. 24. S. Alph. VI. 561. (31) S. Alph. VI. 561. (32) Rit. Rom. De Extr. Unct. (33) Trid. cit. C. 14. (34) Rit. Rom. De Poenit. § 1. (35) Sanch. Decal. II. 13. 3. (26) Lugo *De Poenit.*

praesens nolit confessionem excipere, aut non possit; puta quia est suspensus, vel complex in peccato turpi, aut surdus; immo etsi possit et velit, sed poenitens abhorreat ab ipso, forte inimico, vel consanguineo, vel familiari, vel minus idoneo; vel si repetenda sit confessio, fortassis invalida, facta Confessario non approbato ³⁷. Et quia in periculis huiusmodi cessat omnis reservatio, potest absolvere etiam praesente, eo, qui habet jurisdictionem seu ordinariam seu delegatam absolvendi a reservatis ³⁸. Verum haec absolutio *quoad reservatos speciali modo R. P.* danda est ad reincidentiam ³⁹. Demum quidam existimant censuras quoque non reservatas (§§. 123. 126. 128). si R. P. manus super eis apposuerit, ipso jure ei reservari ⁴⁰. Quod si Is ad se negotium avocaverit verum puto ⁴¹, secus, utrum verum sit nec satis scio, nec si scirem dicere ausim forte omnium primus. Illud prorsus intelligere nequeo, quomodo quis, Piae Matris Ecclesiae veniam implorando, conditionem suam deteriore faciat ⁴².

Sed satis haec, nam coepit urceus, et corrente rota exiit amphora.

XVIII. 33. Et jure nam *ubi semel coeptum est iudicium, ibi et finem accipere debet* (L. Ubi 30. De Judic.) 37) S. Alph. VI. 563: (38) V. S. Alph. VI. 563. ~ VII. 92. (39) V. § 70. Quare post Const. *Apostolicae Sedis* non est amplius probabilis, saltem quoad hos casus, opinio Spor. De Poenit. n. 726., Millard., Gury II. 576. etc. existimantium absolutos in articulo mortis, post Conc. Trid. non esse amplius obnoxios reincidentiae. (40) Ex Corr. Prax Disp. VIII. 1. 12. Gonzal. ad Reg. VIII. Canc. Gl. 52. nn. 22. 23. De Just. I. VII. 224. XVIII. 39. ibiq. Barb. Gonz. ad Reg. VIII. Canc. Gl. 52. n. 17. Ut puta si quis ob alienatas contra formam Extr. Ambitosae res Ecclesiae (§ 131), vel ad matrimonium cum consanguinea, quam forte *rapuit* (V. § 138. n. 1) contrahendum, recurrerit ad S. Sedem, et haec absolvi jusserit. (41) Ex C. 56. De Appellat. (42) V. L. *Nemo 88 de Reg. Jur.*

INDEX

Constitutio Ap. Sedis	pag. 3
CAP. I.	
Art. 1. Generalia de Censur.	» 5
Art. 2. Generalia de Const. Apostolicae Sedis	» 12
CAP. II.	
<i>Censurae in Const. Apostolicae Sedis reservatae</i>	
Art. 1. Excommunicationes	» 14
Praenotanda de excommunicatione in genere	» ib.
Sect. I. Excommunicationes speciali modo R. P. reservatae adversus	
1. Apostatas et haereticos	» 16
2. Legentes Apostatarum, et haereticorum libros et libros cujusvis auctoris per Apostolicas literas nominatim prohibitos	» 18
3. Schismaticos	» 23
4. Appellantes a R. P. ad futurum Concilium	» 24
5. Injuriis afficientes S. R. E. Cardinales, Legatos, Episcopos, etc.	» 25
6. Impedientes, vel impedire facientes Ecclesiasticae jurisdictionis exercitium	» 26
7. Cogentes Judices laicos trahere personas Ecclesiasticas ad suum tribunal	» 29
8. Impedientes ope laicae Potestates literas vel Acta Sedis Apostolicae	» 31
9. Falsarios literarum Apostolicarum	» 33
10. Absolventes complicem in peccato turpi	» 35
11. Usurpantes, sequestrantes bona jura, redditus ad Personas Ecclesiasticas ratione suarum Ecclesiarum vel beneficiorum pertinentes	» 36
12. Invadentes, destruentes, detinentes, usurpantes loca, vel supremam jurisdictionem ad Ecclesiam Romanam in eis pertinentem	» 38
Sect. II. Excommunicationes R. P. simpliciter reservatae contra	
1. Docentes vel defendentes propositiones ab Ap. Sede damnatas	» 42
2. Percutientes Clericos, vel utriusque sexus monachos	» 43
3. Duellum perpetrantes	» 44
4. Nomen dantes Sectae Massonicae, aliisve	» 45
5. Violantes immunitatem asyli ecclesiastici	» 47
6. Violantes Clausuram Monialium	» 48
7. Mulieres violantes clausuram virorum Regularium	» 50
8. 9. 10. Reos simoniae in beneficiis, vel ob ingressum in Religionem	» ib.
11. Quaestum facientes ex indulgentiis, aliisque gratiis spiritualibus	» 53
12. Exercentes mercimonium quoad Missas	» 54
13. Agentes penes R. P. de alienatione vel infeudatione Civitatum, oppidorum, locorum, etc. ad S. Sedem pertinentium	» 55

14. Religiosos Extr. Uctionem aut Viaticum laicis ministrantes pag.	56
15. Extrahentes reliquias ex Sacris Urbis coemeteriis vel Catacumbis »	57
16. 17. Communicantes cum excommunicato nominatim a Papa , sive in crimine criminoso, sive in divinis »	ib.
Sect. III. Excommunicationes locorum Ordinariis reservatae adversus	
1. Clericos in Sacris, vel Regulares utriusque sexus, matrimonium, vel cum eis, contrahentes. »	59
2. Procurantes abortum »	60
3. Utentes falsis literis Apostolicis »	61
Sect. IV. Excommunicationes nemini reservatae adversus	
1. Cogentes tradere sepulturae ecclesiasticae haereticos vel excom- municatos, vel interdictos »	ib.
2. Laedentes , vel perterrefacientes Inquisitores S. Officii, hujusque scripta diripientes vel comburentes »	63
3. Alienantes et acquirentes bona Ecclesiae contra formam Extr. <i>Ambitiosae</i> »	ib.
4. Negligentes denunciare Sacerdotes a quibus fuerint sollicitati . . »	67
<i>Art. II. Suspensiones</i>	
Generalia de suspensionibus »	72
Suspensiones reservatae adversus »	73
1. Capitula et Monasteria recipientia novos Episcopos aut Praelatos antequam exhibuerint suae promotionis literas Apostolicas . . »	ib.
2. 3. 4. Ordinantes Clericos (praeterquam solemniter professos) absque titulo ; aut subditum alienum, vel suum absque neces- sariis dimissorialibus vel testimonialibus »	ib.
5. Religiosos ejectos extra Religionem degentes »	79
6. Ordinatos ab Episcopo nominatim excommunicato, vel interdicto vel suspenso ; vel ab haeretico aut schismatico notorio . . »	80
7. Clericos seu externos commorantes in urbe, seu suburbicarios, re- cipientes ordines contra Edicta Card. Urbis Vicarii . . . »	81
<i>Art. III. Interdicta</i>	
Generalia de Interdictis. »	82
Interdicta reservata contra	
1. Universitates Collegia et Capitula a R. P. ad futurum Concilium appellantia »	83
2. Celebrantes vel celebrare facientes in locis interdictis, vel admit- tententes excommunicatos ad Sacramenta vel sepulturam ecclesia- sticam »	84
CAP. III.	
De Censuris quae continentur in C. <i>Ap. Sedis</i> absolvendis »	87
Art. 1. Generalia de absolutione a Censuris »	ib.
Art. 2. Quinam absolvere possint a censuris reservatis in C. <i>Ap. Sedis</i> »	90